គឹម ពេជ្រពីនន់
KIM PICHPINUM

អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនល្បីៗ

THE FAMOUS PLAYWRIGHTS

UNESCO
CAMBODIA

អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនល្បីៗ

ស្រាវជ្រាវ កែប្រែសំរួល និង រៀបរៀង

00003490

ដោយ

គីម ពេជ្រពីរនន់

អនុបណ្ឌិតសិល្បៈ

ព្រឹទ្ធបុរសរង មហាវិទ្យាល័យសិល្បៈនាដសាស្ត្រ
(សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈ)

ភ្នំពេញ ២០០២

រក្សាសិទ្ធិ

The Famous Playwrights

collected by

KIM PICHPINUN

Master of Arts

Vice Dean & Professor
Faculty of Choreographic Arts
(Royal University of Fine Arts)

Phnom Penh 2002

All rights reserved

<u>មតិរបស់ឯកឧត្តមសាកលវិទ្យាធិការ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈ</u>

កម្រងឯកសារស្ដីពីជីវប្រវត្តិ វណ្ណកម្ម និង ទស្សនៈអក្សរសិល្ប៍របស់អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនល្បីៗ ដែលជាការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់លោកសាស្ត្រាចារ្យ **គីម ពីនន់** ព្រឹទ្ធបុរសរងនៃមហាវិទ្យាល័យសិល្បៈនាដសាស្ត្រនេះ គឺជាស្នាដៃថ្មីមួយថែមទៀត នាដើមឆ្នាំ ២០០២ ឆ្លើយតបទៅតាមតំរូវការចាំបាច់នៃប្រព័ន្ធអប់រំថ្មីរបស់ប្រទេសជាតិ ដែលកំពុងទាមទារ និង ខ្វះចន្លោះ ។

ខ្ញុំយល់ថា សំរាវជ្រាវបែបនេះ មានសារៈសំខាន់ណាស់ សំរាប់ជួយបង្កើន នូវចំណេះដឹងទូលំទូលាយ ដល់សិស្ស និស្សិត នៅមហាវិទ្យាល័យសិល្បៈនាដសាស្ត្រ និង គ្រឹះស្ថានសិក្សានានា ដែលកំពុងខ្វះខាតឯកសារជាភាសាជាតិអំពីអក្សរសិល្ប៍ សិល្បៈ ។ ក្នុងបណ្ដាចំណុចធំៗ ដែលលោកសាស្ត្រាចារ្យ **គីម ពីនន់** បានគាស់កកាយពីជើងមេឃលោកខាងលិច មកចងក្រងក្នុងសៀវភៅនេះ អ្វីដែលធ្វើឱ្យខ្ញុំមានចំណាប់អារម្មណ៍យ៉ាងរំភើបនោះគឺ :

- អំពីជីវប្រវត្តិប្លែកៗរបស់អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនកំពូលៗ និង ល្បីល្បាញនៅលើសកលលោកគួរចងចាំ ។

- អំពីស្នាដៃតែងនិពន្ធ អត្ថបទរឿងល្ខោនរបស់លោកទាំងនោះគឺ : <u>**សិល្បៈ និង ការរស់នៅ**</u> ជារបស់តែមួយ ដែលមិនអាចផ្ដាច់ពីគ្នាបានឡើយ ។

- អំពីទស្សនៈអក្សរសិល្ប៍ ពោរពេញទៅដោយពាក្យពេចន៍ ល្បែងល្បិច គ្រប់សមាសភាពជីវិត ដូចជា រូបភាពរបស់ពាក្យ ព្រលឹងរបស់ពាក្យ តំលៃរបស់ពាក្យ សម្រស់របស់ពាក្យ ។ល។ គឺដូចគ្នាមែន ប៉ុន្តែខុសគ្នា នាំឱ្យអ្នកសិក្សាដក់ចិត្តជិតអារម្មណ៍ក្នុងនាមមនុស្សជាតិ គួរគោរព គួរស្ញើចសរសើរដូចជាលោក **ឌីស្ស៊ែម ស្ពេរស្ពៀរ** លោក **ម៉ូលីយែរ** លោក **ហ្សៀរ ករ័ណឺ** លោក **រ៉ាស៊ីន** និងលោក **អង់តូន ឆេគូស** ជាដើម ជាភ័ស្តុតាងយ៉ាងកក់ក្ដៅបំផុត ។ រាល់វណ្ណកម្មរបស់លោកល្បីៗទាំង ៥ រូបនេះ ត្រូវបានអ្នកសាងល្ខោននាដកម្មទូទៅក្នុងលោកទទួលយកទៅសំដែងផ្សព្វផ្សាយ តាមភាសាជាតិរបស់ខ្លួនយ៉ាងផុលផុស ។ ដោយឡែកសំរាប់ប្រទេសខ្មែរយើងនៅទសវត្ស ទី ៦០ ក៏មានភាពបែបនេះ យ៉ាងរស់រវើក គួរឱ្យមោទនៈក្រៃលែងផងដែរ ។

សំណុំឯកសារទាំងឡាយ ដែលបំរើឱ្យផ្នែកសិល្បៈអក្សរសិល្ប៍របស់លោកសាស្ត្រាចារ្យ **គីម ពីនន់** កន្លងមក និង ថ្មីៗដូចសៀវភៅ **អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនល្បីៗ** នេះ ពិតជាមានអត្ថប្រយោជន៍យ៉ាងសំខាន់សំរាប់សេចក្ដីស្រេកឃ្លានរបស់យុវសិស្ស និស្សិតទូទៅ ពិសេសគឺសិស្ស និស្សិត នៃមហាវិទ្យាល័យសិល្បៈនាដសាស្ត្រ ដែលកំពុងទន្ទឹងរង់ចាំយ៉ាងទទូចជាយូរមកហើយ ។

ជាថ្មីម្ដងទៀត ដោយក្ដីអំណរ និង ក្ដីសរសើរដោយស្មោះ ព្រោះទំរាំសំរេចកិច្ចការដុំកំភួននេះបាន លោកសាស្ត្រាចារ្យពិតជាបានរងនូវសម្ពាធពេលវេលាដ៏យូរ និង បានឆ្លងកាត់ទំហំហាត់នឿយច្រើនអន្លើ មិនអាចរកពាក្យណាមកកំណត់ស្មើបាន ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃ ទី ៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០១

ទួយ កឿន

អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនល្បីៗ

អ្នកស្រាវជ្រាវ ប្រែសំរួល និង រៀបរៀង	=	គីម ពេជ្រពីរនន់
រចនាក្របមុខតាមគំនិតអ្នកនិពន្ធ	=	អ៊ី វិសុទ្ធិ
វាយកុំព្យូទ័រ	=	គង់ ធុត្តា
បោះពុម្ពនៅរោងពុម្ព	=	រោងពុម្ពខ្មែរ
ទំហំ	=	១៤.០៥ X ២០.០៥
បោះពុម្ពលើកទី១ ចំនួន	=	៥០០ ច្បាប់
ឧបត្ថម្ភបោះពុម្ពដោយ	=	អង្គការយូណេស្កូ

សេចក្ដីសម្រេច

របស់គណៈកម្មការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សាអប់រំ

នៃមហាវិទ្យាល័យសិល្បៈនាដសាស្ត្រ

ក្រោយពីបានធ្វើការប្រជុំពិភាក្សា រវាងក្រុមសាស្ត្រាចារ្យ ទទួលបន្ទុករៀបចំកម្មវិធីសិក្សាអប់រំ នៃមហាវិទ្យាល័យសិល្បៈនាដសាស្ត្រ ដោយមានការចូលរួមពីអង្គការ **យូណេស្កូ** ប្រចាំនៅកម្ពុជា គណៈកម្មការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សាអប់រំ នៃមហាវិទ្យាល័យសិល្បៈនាដសាស្ត្របានសម្រេចជ្រើសរើសជាលើកដំបូង នូវកម្រងឯកសារសម្រាប់ជាជំនួយក្នុងការបង្រៀន និង រៀន ចំនួន ៤ ដែលមានចំណងជើងដូចខាងក្រោមនេះ :

១ - **សិល្បៈតែងកំណាព្យ** និពន្ធដោយ ឯកឧត្ដម **ពេជ្រ ទុំក្រវិល**

២ - **វិធីនិពន្ធរឿងល្ខោនខ្លីៗ** ដោយ លោកសាស្ត្រាចារ្យ **គីម ពេជ្រពិនុន**

៣ - **គំនិតមាសក្នុងអក្សរសិល្ប៍** ដោយ លោកសាស្ត្រាចារ្យ **គីម ពេជ្រពិនុន**

៤ - **ប្រវត្តិសិល្បៈខ្មែរ** ដោយ លោកសាស្ត្រាចារ្យ **សេង គីមលី**

គណៈកម្មការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សាអប់រំ នៃមហាវិទ្យាល័យសិល្បៈនាដសាស្ត្រ សូម រក្សាសិទ្ធិគ្រប់បែបយ៉ាង ។

ជ. គណៈកម្មការ

ព្រឹទ្ធបុរស

ព្រឿង ឈៀង

សេចក្ដីផ្ដើម

នៅសម័យមុន អ្នកកសាងរឿងល្ខោននាដកម្ម ទោះទាំងអ្នកនិពន្ធក្ដី អ្នកដឹករឿងក្ដី ត្រូវបានបណ្ដាប្រទេសមួយចំនួន គេចាត់ទុកថា ជាជនក្រៅសង្គម ដោយគេចោទថា ពួកអ្នកទាំងនេះជាអ្នកគ្មានសីលធម៌ ក្បត់សីលធម៌ យកសាច់ឈាម យករូបរាងកាយ យកកេរ្ដិ៍ខ្មាសមនុស្ស យកកិច្ចកលក្នុងសង្គម មកលាតត្រដាង មកសំដិលមកបើកបង្ហាញជាសាធារណៈឱ្យគេឯងគ្រប់គ្នាឃើញ ដឹងលឺ គ្មានសល់ចន្លោះ.... ។

អ្នកដែលមានកេរ្ដិ៍ខ្មាស ប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយស ប៉ះពាល់ដល់លាភសក្ការ បាននាំគ្នាបរិហារ ថ្កោលទោសសិល្បករល្ខោននាដកម្មយ៉ាងគ្មានប្រណី ដើម្បីកុំឱ្យពួកល្ខោនដឹកកាប់គាស់ បើកកកាយហែកហួរ លើកយករឿងស្ងាត់កំបាំងរបស់មនុស្ស របស់សង្គម មកសំដែង មកបកស្រាយ នាំឱ្យរាលដាល នាំឱ្យក្លាយជាដំបៅមហារីកបង្កជាបាតុភាពសង្គម ?... តទៅទៀតបាន ។ គេធ្វើយ៉ាងនេះ គ្មានអ្វីក្រៅពីចង់លាក់បិទបាំងនូវអំពើខ្មៅក្រខ្វក់ អំពើពុករលួយ អំពើ

ទុយ៌ស អំពើអយុត្តិធម៌ អំពើពាល កំណាច ឫស្សា ។ល។ និង ។ល។ របស់ពួកគេតែប៉ុណ្ណោះ ។

លោកនីកូស នៅពេលដែលខឹងសម្បារនឹងលោក រ៉ាស៊ីន បាន ធ្វើលិខិតបន្តុះបន្ទាប់ និងជេរប្រមាថមួយច្បាប់ ដែលមានសេចក្តីថា ពួកអ្នកសរសេរប្រលោមលោក និងអត្ថបទល្ខោន សុទ្ធតែជាអ្នក បំពុលមហាជន និង សាសនិកទាំងអស់ ហើយមិនមែនបំពុលតែ ត្រឹមផ្លូវកាយទេ ប៉ុន្តែបំពុលទាំងផ្លូវចិត្តទៀតផង ។

ពេលនោះដោយអត់ទ្រាំទៀតមិនបាន លោករ៉ាស៊ីន ក៏បានសរ សេរសំបុត្រមួយតបទៅវិញ ដែលមានសេចក្តីថា : តើលោកអាច ប្រើពាក្យឱ្យបានគួរសមជាងពាក្យថា បំពុលមហាជនបានទេ ?

លោកនីកូល មិនបានស្ងប់កំហឹងនេះទេ មិនតែប៉ុណ្ណោះ លោក ថែមទាំងបានចោទថា អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនទាំងឡាយ សុទ្ធតែជា មនុស្សអាក្រក់ ។

តាមពិតទៅ ការផ្សាយចំណេះដឹងតាមរយៈល្ខោនទាដកម្មពិត ជាមធ្យោបាយមួយដ៏ប្រសើរ ធ្វើឱ្យមនុស្សបានយល់ដឹងកាន់តែច្បាស់ អំពីសង្គម និងបានជាជំនួយផ្នែកសតិអារម្មណ៍ បង្កើនបាននូវកំលាំង ប្រាជ្ញា ស្មារតីកាន់តែខ្ពស់ ដើម្បីរស់នៅឱ្យបានប្រសើរក្នុងសង្គម ។

ព្រោះថា តាមរយៈសិល្បៈល្ខោននាដកម្ម មនុស្សនឹងស្គាល់បាននូវតំលៃពិត មានគំនិតទូលាយ មិនចង្អៀតចង្អល់ ផ្តល់នូវសុភវិនិច្ឆ័យមិនលំអៀង ស្គាល់គុណ ស្គាល់ទោស អាក្រក់ល្អ សខ្មៅ... ទប់ស្កាត់បាននូវចិត្តមានះ រឹងត្អឹង ចិត្តព្រហើនកោងកាច ហ៊ានប្រព្រឹត្តបាបកម្ម ឧក្រិដ្ឋកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង ដែលគេតែងតែយល់ថា អំពើអាក្រក់ទាំងអស់នោះ ជាអំពើល្អ ជាអំពើត្រូវ ជាផលបុណ្យ ជាសំណាងដែលគេមានឱកាសក្នុងការគ្រប់គ្រង ដើម្បីប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយកេងប្រវ័ញ្ច លួចជាតិ បំផ្លាញជាតិ... ហើយដែលយូរៗទៅ ពិភពនេះនឹងក្លាយទៅជាលោកមួយ ដែលសំបូរតែមនុស្សឥតសីលធម៌រស់នៅទៅវិញ ។

ក្នុងចំណោមអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនល្បីៗ ដូចជាលោករ៉ាស៊ីន លោកម៉ូលីយែរ ជាដើម លោកសុទ្ធតែបានប្រឆាំងនឹងគំនិតយល់ខុសទាំងប៉ុន្មានខាងលើដែលថា ពួកអ្នកកសាងរឿងល្ខោន គឺជាអ្នកក្បត់សីលធម៌ ។

ជាទូទៅ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនទាំងឡាយ មិនបានដាក់ខ្លួនប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិទេ ផ្ទុយទៅវិញគឺស្រឡាញ់មនុស្ស ដើម្បីធ្វើឱ្យមនុស្សកាន់តែបានប្រសើរឡើង ។ ឧទាហរណ៍លោក ម៉ូលីយែរ ខំ

ប្រឹងតស៊ូពុះពារគ្រប់ឧបសគ្គសព្វបែបយ៉ាង ដើម្បីបំរើល្ខោន ។ លោកបាននៅអែបនឹងស្តេច ដើម្បីឆ្លៀតសរសេររឿងល្ខោន រិះគន់ពួកដៃជើងដែលនៅជុំវិញស្តេច ។ លោករិះគន់អ្នកប្រាជ្ញដែលឡើងជំនោរខុសរបៀប រិះគន់ពួកអាចារ្យផ្ទៃល្វា ដែលស្អាតបរិសុទ្ធតែសំបកក្រៅ តែចិត្តខាងក្នុងជាចោរ រិះគន់អ្នកត្រកូលទាប តូចតាចចង់បានប្រពន្ធត្រកូលខ្ពស់ រិះគន់ជនកំណាញ់ក្រៅតម្រា រិះគន់តាអាចារ្យ ចង់បានប្រពន្ធក្មេង ។ល។ និង ។ល។

អង្គរឿងល្ខោនកំប្លែងរបស់លោក ម៉ូលីយែរ បានឆ្លុះបញ្ចាំងហើយផ្ដិតយកនូវកំហុសឆ្គង ទំនាស់ វិបត្តិទាំងឡាយរបស់មនុស្សរបស់សង្គម ឱ្យអ្នកផងមើលឃើញ ឱ្យសើចសប្បាយ ឱ្យរីករាយនឹងអាកប្បកិរិយាលាក់ពុត ពុករលួយ កេងប្រវ័ញ្ច អំនួតក្អេងក្អាងរបស់មនុស្សខ្លួនឯង ។ អ្នកខ្លះមើលគ្រាន់តែដើម្បីកែកំសាន្ត អ្នកខ្លះសើចដោយមិនបានពិចារណា អ្នកខ្លះយល់ថា រឿងល្ខោនរបស់លោក ម៉ូលីយែរ សុទ្ធតែបានឆ្លុះបញ្ចាំងនូវការពិតក្នុងសង្គមហួសហេតុពេកមើលហើយគួរឱ្យអស់សំណើច សើចទាំងទឹកភ្នែក ព្រោះអាណិតដល់ជីវិតពិតប្រាកដរបស់មនុស្ស ដែលតាមពិតទៅគ្មានអ្វីគួរឱ្យសើចសប្បាយសោះ ។ រីឯមនុស្សខ្លះទៀតយល់ថា រឿងល្ខោនរបស់លោក

ម៉ូលីយែរ គឺធ្វើឱ្យគេសើចសប្បាយយ៉ាងសប្បាយអស្ចារ្យក្រៃលែង ក៏ប៉ុន្តែការសើចសប្បាយរីករាយដ៏ក្រៃលែងនោះ គឺមានរសជាតិល្វីងជូរចត់ជាទីបំផុត ។ បើគេរឹតតែគិត រឹតតែពិចារណាឱ្យបានខ្លាំងក្លាក្នុងឱកាសដែលគេកំពុងទស្សនា និងក្រោយការទស្សនារឿងល្ខោនរបស់លោក ម៉ូលីយែរ នោះ គេក៏រឹតតែដឹងខ្លួនខ្លាំងឡើងៗណាស់ដែរថា លោក ម៉ូលីយែរកំពុងតែ "ខោកក្បាល" ឱ្យពួកគេទេតើ !!!

សរុបមក មិនថាតែរឿងល្ខោនរបស់លោក ម៉ូលីយែរប៉ុណ្ណោះទេ គឺស្ទើរតែគ្រប់ស្នាដៃនិពន្ធរបស់អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនទាំងអស់សុទ្ធតែមានតំលៃចំពោះមនុស្សជាតិ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីបញ្ហាសង្គមមនុស្សបំរើមនុស្ស ធ្វើឱ្យមនុស្សទូទៅមើលឃើញនូវពិភពលោកទាំងមូលដោយឥតប្រកែកបាន ។ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនទាំងអស់ សុទ្ធតែបានចំណាយពេលវេលាមិនច្រើនក៏តិច ព្យាយាម តស៊ូយ៉ាងស្វិតស្វាញមោះមុត ស្វះស្វែង ស្រាវជ្រាវ រាវរកនូវរសជាតិថ្មី បច្ចេកទេសថ្មីប្លែក ទាំងការនិពន្ធ ទាំងការដឹករឿង និងទាំងការសំដែង ដើម្បីបំរើជូនទស្សនិកជន ។ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនខ្លះបានចំណាយទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួនអស់គ្មានសល់ ហើយខ្លះទៀតរហូតដល់ជាប់គុក ដោយជំពាក់ប្រាក់គេ ឬក៏មកពីបញ្ហាផ្សេងៗ ដែលជាដើមហេតុចេញមកពី

"ការពិត" ព្រោះថា អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនជាអ្នកចូលចិត្តសរសេរពីការពិត និយាយការពិត ហើយការពិត តាមពិតទៅវាតែងតែប៉ះពាល់ដោយចៀសមិនផុត (La vérité est touche) ។

អ្នករៀបរៀង

ជំរាបជូនមិត្តអ្នកអាន....

សៀវភៅ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនល្បីៗ នេះ បានប្រមូលផ្តុំនូវជីវប្រវត្តិសង្ខេប របស់អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនចំនួន ៥៨ រូបនៅលើពិភពលោក ។

ក្នុងចំណោមនេះ ខ្ញុំបានជ្រើសរើសយកតែអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនចំនួន ៥ រូបប៉ុណ្ណោះ គឺលោក Shakespeare លោក Molière លោក Racine លោក Corneille និងលោក Tchekhov មកធ្វើការបកស្រាយយ៉ាងលំអិតបង្គួរ ទៅលើចំណុចសំខាន់បីធំៗ គឺ : ១-ជីវប្រវត្តិ ២-វណ្ណកម្ម (ស្នាដៃ) និង ៣-ទស្សនៈអក្សរសិល្ប៍ ។

ខ្ញុំសូមក្តីអធ្យាស្រ័យ ខន្តីអភ័យទោស នូវរាល់ចំណុចខ្វះខាតទាំងឡាយ ដែលកើតមានឡើងក្នុងសៀវភៅនេះ ពីសំណាក់មិត្តអ្នកអានគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន ជាពិសេសលោកគ្រូ អ្នកគ្រូ លោកសាស្ត្រាចារ្យ លោកបណ្ឌិត អ្នកស្រាវជ្រាវ ដែលមានចំណេះដឹងខ្ពស់ លើវិស័យសិល្បៈវប្បធម៌ អក្សរសាស្ត្រជាតិ និងអន្តរជាតិ ។

គឹម ពេជ្រពីរនន់

មាតិកា

ទំព័រ

- អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ...... 17

ក្រិកបុរាណ 23

-Eschyle...... 24

-Sophocle...... 25

-Euripide...... 26

-Aristophane...... 27

រ៉ូមបុរាណ...... 29

- Plautus...... 30

- Térence...... 31

អេស្ប៉ាញ (យុគមាស)...... 32

- Calderon...... 33

- Lope de Vege...... 34

អង់គ្លេស...... 35

- Christopher Marlowe...... 36

- William Shakespeare...... 37

- Ben Jonson...... 51

បារាំង...... 52

- Pierre Corneille...... 53

- Molière...... 76

- Jean Racine...... 95

អង់គ្លេស ស.វ ទី ១៨...... 114

- William Wycherley...... 115

- William Congreve...... 116

- Oliver Goldsmith.. 117
- John Gay.. 118
- Richard Sheridan.. 119

អាល្លឺម៉ង់ ស.វ ទី ១៨.. 120

- Johann Goethe... 121
- Friedrich Shiller... 123
- Heinrich von Kleist.. 125

បារាំង ស.វ ទី ១៩.. 126

- Eugène Labiche.. 127
- Victor Hugo... 128
- Alfred de Musset... 131

ស្កង់ឌីណាវីយ៉ា ស.វ ទី ១៩.. 133

- Henrik Ibsen 134
- August Strindburg... 135

រុស្ស៊ី ស.វ ទី ១៩... 137

- Nikolai Gogol... 138
- Ivan Turgenev.. 139
- Anton Tchekhov... 140
- Maxim Gorki.. 151

អាល្លឺម៉ង់ ស.វ ទី ១៩.. 152

- Georg Buechner.. 153
- Friedrich Hebbel... 154
- Richard Wagner.. 155
- Gerhart Hauptmann... 157

ល្ខោនសម័យទំនើប អង់គ្លេស និង អៀរឡង់ដ៍.. 158

- Oscar Wilde... 159
- Georg Bernard Shaw.. 160
- William Butler Yeats.. 161
- Jhon Millington Synge.. 162
- Sean O'Casey... 163

- John Osborne.. 164
- Harold Pinter.. 165
ល្ខោនសម័យទំនើប អាល្លឺម៉ង់ និង ស្វ៊ីតហ្ស៊ែរឡង់............................166
- Frank Wedekind.. 167
- Bertolt Brecht.. 168
- Max Frisch... 170
- Friedrich Duerrenmatt..171
ល្ខោនសម័យទំនើប អ៊ីតាលី និង អេស្ប៉ាញ.................................... 172
- Luigi Pirandello.. 173
- Federico Garcia Lorca.. 174
ល្ខោនសម័យទំនើប បារាំង... 175
- Michel de Ghelderode.. 176
- Jean- Paul Sartre... 177
- Samuel Beckette... 180
- Jean Genet..181
- Jean Anouilh... 182
- Eugène Ionesco...183
ល្ខោនសម័យទំនើប អាមេរិក.. 184
- Eugene O’Neill... 185
- Thornton Wilder...186
- Tennessee Williams..187
- Arthur Miller..188

អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ

អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោននាដកម្មជាច្រើនរូបបានឯកភាពគ្នាថាៈ"ភារកិច្ចរបស់អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោន ជានិច្ចជាកាលគឺត្រូវបង្កើតឱ្យមានឡើងនូវនាដកថា (script) ។ នេះគឺជាបញ្ហាដ៏ចំបងនៃពាក្យនិយាយដែលតាមរយៈភាសាផ្តល់មកនូវការកំណត់ន័យ និង ចង្វាក់ទាក់ទងទៅនឹងពិភពល្ខោននាដកម្ម ។

ហេតុដូច្នេះហើយ ទើបធម្មជាតិនៃភារកិច្ច និង សារៈសំខាន់នៃតួនាទីរបស់អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោននៅក្នុងល្ខោនមានច្រើនបែបច្រើនយ៉ាង ។

ខាងក្រោមនេះ គឺជាប្រវត្តិនៃការវិវត្តន៍របស់អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនដែលយើងសូមលើកយកមកសង្ខេបខ្លីៗទៅតាមសម័យកាលនីមួយៗ ៈ

<u>សម័យក្រិកបុរាណ</u> (IN THE CLASSICAL GREECES)

ក្នុងសម័យនេះ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនគឺជារូបតំណាងដ៏ចំបងនៅក្នុងវង់ល្ខោន ។ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនទាំងឡាយ គេបានសរសេររឿងល្ខោនផងដឹកនាំសិល្បករ អ្នកចំរៀង អ្នករបាំ ហើយនិងរៀបចំចាត់ចែងការងារជាលំអិត ក្នុងការផលិតទស្សនីយភាពផង ដែលកាលនោះសំដែងឡើងនៅពេល

"មហោស្រពឌីយោនីសូស " (Festivals of Dionysus) ដែលជាផ្នែកមួយនៃការធ្វើពិធីរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និង សាសនា ។

សម័យកណ្តាល (IN THE MIDDLE AGES)

នៅក្នុងសម័យកណ្តាលនេះ ល្ខោនបានដើរតួជាផ្នែកមួយយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងជីវិតសង្គម ហើយប្រធានរឿងរបស់ល្ខោនគឺបានផ្សាភ្ជាប់ទៅនឹងវិហារសាសនា ។ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនទាំងឡាយ គឺជាអ្នកនិពន្ធអានាមិក ។ រឿងល្ខោនទាំងឡាយសរសេរឡើងដោយពួកអ្នកបួសគ្រិស្ត (clerqy) ដោយសមាជិកសមាគមអាជីពដ៏ល្បាញល្បីវៃឆ្លាត ដែលជាតំណាងរបស់ពួកគេ ហើយដែលសុទ្ធសឹងតែជាសិល្បករស្រាប់ សំដែងសំរាប់ការអប់រំ និងការកំសាន្តឱ្យបានដល់អ្នកស្តាប់ អ្នកទស្សនា មហាជនដែលមិនចេះអក្សរ ។

សម័យអេលីហ្សាបេតអង់គ្លេស (IN ELIZABETHAN ENGLAND)

ក្នុងសម័យនេះ ល្ខោនបានក្លាយមកជាឧបករណ៍ដ៏ធំទូលាយ បំរើឱ្យដោយចំពោះខាងផ្លូវលោក ហើយជាថ្មីម្តងទៀត អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនម្នាក់ៗក៏សុទ្ធតែជាបុគ្គលដ៏សំខាន់បំផុតនៅក្នុងវង់ល្ខោនផងដែរ ។ ក្រុមសិល្បករបានត្រូវឧបត្ថម្ភឡើងដោយព្រះមហាក្សត្រ (monarch) ឬក៏ជន

ដែលមានឥទ្ធិពល និងដ៏ល្បីឈ្មោះណាម្នាក់ ហើយដែលនៅពេលនោះគេឱ្យទៅសំដែងនៅក្នុងរោងល្ខោនផ្ទាល់របស់ពួកអ្នកដែលមានឥទ្ធិពលនោះតែម្តង ។ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោន គឺជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់របស់បរិស័ទ (company) ទាំងនេះ ។ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនជួនកាលក៏ជាអ្នកចូលរួមសំដែងផងដែរ ហើយពួកគេទាំងនោះ ច្រើនតែជាអ្នកមានតំណែងកិត្តិយសខ្ពង់ខ្ពស់ និង មានជីវភាពរស់នៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ។

សម័យសតវត្សរ៍ ១៧ បារាំង និង អេស្ប៉ាញ

(IN SEVENTEENTH CENTURY FRANCE AND SPAIN)

ក្នុងសម័យស.វទី ១៧ នេះ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនមានការឧបត្ថម្ភពីសំណាក់ព្រះរាជា ។ នៅក្នុងឱកាសខ្លះ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនបាននាំមុខបរិស័ទផ្ទាល់របស់ខ្លួន ឧទាហរណ៍ដូចជាលោកម៉ូលីយែរ (Molière) និងលោក ឡូប៉េ ដឺវេហ្គា ការពីយ៉ូ (Lope de Vega Carpio) បានធ្វើតាមបែបនេះ ។ ក៏ប៉ុន្តែភាគច្រើន អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនតែងតែសរសេរសំរាប់តែសិល្បករ របស់ព្រះរាជវាំង ហើយនិងសរសេរតែរឿងល្ខោនសំរាប់យកទៅសំដែងឱ្យអ្នកទស្សនា ដែលជាពួកអភិជនតែប៉ុណ្ណោះ (aristocratic audiences) ។

សម័យធ្វើឱ្យរស់ឡើងវិញ អង់គ្លេស

(IN RESTORATION ENGLAND)

នៅសម័យនេះ ល្ខោនអង់គ្លេសនៅក្រោមរាជស្តេច សា្យល ទី ២ (CHARLES II-roi d'Espagne et de Sicile 1661-1700) គឺបាន បង្កើតឡើងតាមបែបល្ខោនព្រះរាជវាំងរបស់ប្រទេសបារាំង ។ រឿងកំប្លែង (comedies) ដ៏ឆ្លៀវឆ្លាតតាមបែបកាយវិការ និង រឿងនិទានសោក នាដកម្ម (tragedies) តាមបែបដើមរឿងបុរាណទាំងឡាយ បានសំដែង ឡើង សំរាប់តែពពួកជនហ៊ុហា-សុភាពស្ត្រី និងសុភាពបុរសរបស់ព្រះរាជ វាំងតែប៉ុណ្ណោះ (ladies and gentlemen of the courts) កាលនោះអ្នក និពន្ធរឿងល្ខោនបានគោរព និង បានគិតគូរជាបឋមនូវការធ្វើយ៉ាងណាចាត់ ការរកឱ្យបាននូវការកែកំសាន្តសប្បាយសំរាប់ពួកអភិជន ដែលខ្ជិលច្រអូស ទាំងឡាយនោះ ។

សម័យសតវត្សរ៍ទី ១៨ និង សតវត្សរ៍ទី ១៩

(IN THE EIGTEENTH AND NINETEENTH CENTURIES)

នៅពេលដែលល្ខោនព្រះរាជវាំងកំពុងតែបន្តនូវសកម្មភាពរបស់ខ្លួន នោះ ល្ខោនក៏បានក្លាយមកជាការងារចិញ្ចឹមជីវិត (bisiness) យ៉ាងឆាប់ រហ័សបហួសវិស័យនឹងគួរជឿ ។ "ទំនិញក្រុមហ៊ុន" នេះ បានស្ថិតនៅក្រោម ការដឹកនាំរបស់អ្នកចាត់ការសិល្បករ (actor-manager) ។ ជាមួយគ្នានេះ

ដែរ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនក៏បានទទួលនូវកិត្យានុភាពយ៉ាងត្រចះត្រចង់ ហើយលទ្ធផលនេះក៏បានផ្លាស់ប្ដូរតរៀងទៅ តាមរយៈនៃដំណើរការផលិតទៀតផង ។

ដូច្នេះអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោន ក៏បានសរសេររឿងល្ខោនទៅតាមការកំណត់សំរាប់ប្រព័ន្ធពាណិជ្ជកម្ម ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ។

ល្ខោនសម័យទំនើប (THE MODERN THEATRE)

បច្ចុប្បន្ននេះ ល្ខោនបានក្លាយមកជាល្ខោនបែបសេរី ទូលំទូលាយខ្ពស់ ឆ្ពោះទៅរកចំណុចសរុបបួមដ៏ប្រសើរមួយ ដែលប្រើប្រាស់សុទ្ធតែគ្រឿងភ្លើងអគ្គីសនី (electric) នោះវាគឺជាការវិវត្តន៍ដ៏ខ្លាំងក្លាអស្ចារ្យសឹងតែថា ល្ខោនវាគ្មានទម្រង់ (form) ឬរចនាបថ (style) តែមួយឯកឯងនោះបានសោះឡើយ ។ ហេតុនេះឯង អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនក៏មានតួនាទីផ្សេងៗគ្នាជាច្រើនផងដែរ ។ នៅក្នុង "ជំនួញល្ខោន"នេះ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនបានបែកខ្ញែកគ្នាដោយមកពីទ្រង់ទ្រាយភាគច្រើននៃដំណើរការផលិត ហើយនិងការគិតជាបឋមចំពោះបញ្ហាអ្នកជំនាញខាងសរសេរ ដែលនៅក្នុងល្ខោន "អាវ៉ង់ហ្គាដ " (avant-garde) អ្នកនិពរឿងល្ខោនត្រូវធ្វើការយ៉ាងជិតស្និទ្ធបំផុតជាមួយនឹងសិល្បករ ហើយនឹងអ្នកដឹករឿង ។

សព្វថ្ងៃនេះ នៅក្នុងក្រុមល្ខោនជាច្រើនដែលមានបទពិសោធន៍ខ្ពស់ៗ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនគេបានសន្មត់ថា ជាតួអង្គអ្នកដឹកនាំមួយរូបដ៏ប្រជាប្រិយបំផុត ដូចដែលគេតែងបានកំណត់ទុកស្មើនឹងអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនក្នុងសម័យក្រិកបុរាណយ៉ាងដូច្នោះដែរ ។

ក្រិកបុរាណ

(CLASSICAL GREECE)

- អេស្ស៊ីល (Eschyle)
- សូហ្វូក្លីល (Sophocle)
- អឺរ៉ុពីដ (Euripide)
- អារីស្តូហ្វាន (Aristophane)

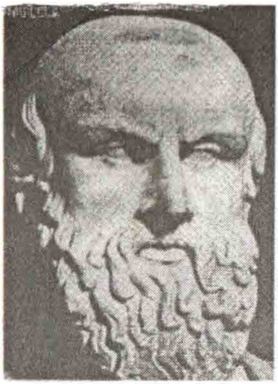

អេស្គីល (Eschyle ឬ Aeschylus)
(Éleusis v-525-Gela,Sicile,456 av.J.C.)

កវីសោកនាដកម្មក្រិក ។ ស្នាដៃទាំងឡាយរបស់គាត់ សុទ្ធសឹងតែយកគំនិតមកពីរឿងព្រេងនិទានរបស់ជនជាតិ Thébes និង រឿងព្រេងនិទាន ពីបុរាណ ដូចជារឿង **ពួកជនដែលអង្វរករ** (les Suppliantes) **ពួកសប្តប៉ះនឹងពួកថែប** (Les Sept contre Thébes) និង **ឡូរ៉េស្ទី** (l'Orestie)។ រឿងប្រពៃណីទេវកថា **ប្រូម៉េតេជាប់ច្រវាក់** (Promethée enchaîné) ឬស្នាដៃឯកនៃសង្គ្រាមវិជ្ជាពេទ្យ **ជនជាតិពែរ្ស** (les Perses) បានធ្វើឱ្យរូបគាត់ក្លាយទៅជាមាបកជន (créateur) ដ៏ពិតប្រាកដរបស់សោកនាដកម្មបុរាណសម័យ ។

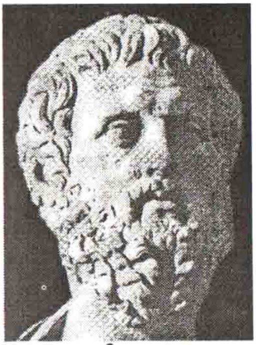

សូហ្វូគីល (Sophocle ឬ Sophocles)
(Colone v.495-Athènes 406 av.J.C)

កវីសោកនាដកម្មក្រិក ។ គាត់បានបន្សល់ទុកនូវរឿងល្ខោនចំនួន ៧ គឺរឿង **អាហ្សាក់** (Ajax) **អង់ទីហ្គោន** (Antigone) **ស្តេចអឺឌីព** (OEdipe roi) ; **អេឡិចត្រ៍** (Électre) ; **ពួកជនត្រាស៊ីនីញេន** (les Trachiniennes); **ហ្វីឡុកតេត** (Philoctète) ; **អឺឌីពនៅកូឡោន** (OEdipe à Colone) និងរឿងភាគតិញមួយ (un fragment des Limiers) ។

លោកសូហ្វូគីល បានផ្តល់ទៅឱ្យសោកនាដកម្មនូវទម្រង់ដ៏ជាក់ច្បាស់ និងដាច់ស្រេចរបស់គាត់ ដោយបានបន្ថែមសិល្បករទីបីមួយ (un troisième acteur) ហើយនិងបង្កើតឱ្យមាននូវសិល្បករចំរៀងចំនួនពី ១២ ទៅ ១៥នាក់ (choreutes) ។ គាត់បានដាក់ជំនួសនូវចំណងសម្ពន្ធទ្រីឡូហ្ស៊ី (trilogie liée-បីភាគនៃទេវកថា មានរបៀបតែមួយដូចគ្នា) និងទ្រីឡូហ្ស៊ីសេរី (trilogie libre-រឿងល្ខោននីមួយៗជារបស់ស្វយ័ត) ។ លោកសូហ្វូគីល បានកែប្រែអត្ថន័យនៃសោកនាដកម្ម ដោយបានធ្វើវិវត្តតួនិងចរិតលក្ខណៈរបស់តួនូវផ្នែកដ៏សំខាន់មួយនៃការប្រឆាំងនឹងជោគវាសនា និង ឆន្ទៈរបស់ពួកអាទិទេព ។

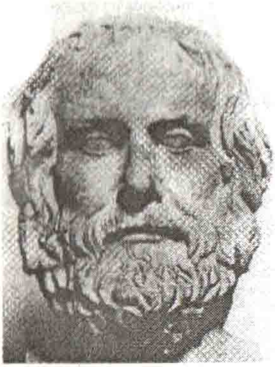

អឺរីពីដ (Euripides ឬ Euripide)
(Salamine 480-Pella 406.av-J.C)

កវីសោកនាដកម្មក្រិក ។

តាមរយៈរឿងទាំងឡាយដូចជារឿង : Alceste, Médée, Hippolite, Andromaque, Hécube, les Suppliantes, Iphigenie en Tauride, Électre, Hélène, les Phéniciennes, les Bacchantes លោកអឺរីពីដ បានបញ្ចូលរបៀបថ្មីនៃសោកនាដកម្មរបស់គាត់ទៅលើស្នាដៃទាំងនេះនូវ : សារៈសំខាន់នៃការវិភាគតាមបែបចិត្តវិជ្ជា ការធ្វើឱ្យទៅជាថ្មីឡើងវិញ នៃរឿងទេវកថាទាំងឡាយ ឯករាជ្យនៃក្រុមអ្នកចំរៀងចំរុះ ដោយប្រៀបធៀបនឹងសកម្មភាព ។

ស្នាដៃរបស់លោកអឺរីពីដ មានឥទ្ធិពលយ៉ាងជ្រាលជ្រៅទៅលើពួកអ្នកនិពន្ធក្លាស៊ិកបារាំង (les écrivains classiques français) ។

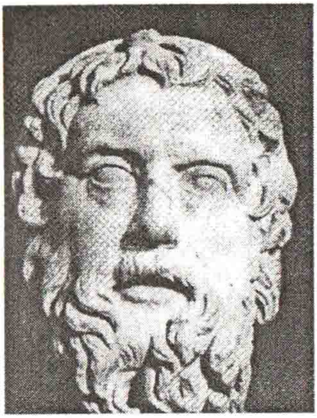

អារីស្តូហ្វាន

(Aristophanes ឬ Aristophane)
(Athènes v.445 -v.386 av.J.C)

កវីហាសនាដកម្មក្រិក ។

រឿងទាំង ១១ ដែលយើងទទួលបានមកពីលោក អារីស្តូហ្វាន គឺបានបង្កើតឡើងនូវការប្រែប្រួលថ្មីនៃកវីនិពន្ធដៀលត្មះទៅលើវិទ្យានិពន្ធបច្ចុប្បន្នភាព និង បានការពារនូវប្រពៃណីផងទាំងឡាយ ប្រឆាំងទល់នឹងគំនិតថ្មី ។ រឿងទាំងនោះមាន :

- **ពួកទាហានម៉ាសេះ** (les Cavaliers) ; - **សន្តិភាព** (la Paix); **លីស៊ីស្ត្រាតា ប្តឹងបរិហារពួកអ្នកប្រជាធិបតេយ្យ ដែលបន្តសង្គ្រាមប្រឆាំងនឹងស្ប៉ាត៍** (Lysistrata dénoncent les démocrats , qui poursuivent la guerre contre Sparte) **ពួកឪម៉ាល់ត្រាប់កំប្លែងនូវដំណើរងប់វក់ជក់ចិត្តរឿងក្តីនៃពួកអាថែន** (les Guêpes parodient la manie procédurière des Athéniens) **សូក្រាតប្រយុទ្ធតស៊ូក្នុងពពកធំ** (Socrate est attaqué dans les Nuées) , **សភាស្ត្រី និងសត្វស្លាប ចំអកឱ្យពួកអ្នកនយោបាយអចិន្តភាព** (l'Assemblée des

femmes et les Oiseaux raillent les utopies politiques) ប្លូតុស កំណត់ការឆ្លងរបស់ល្ខោន បញ្ចូលរូបាធិដ្ឋានដល់អ្នកបង្រៀនសីលធម៌ (Plautos marque le passage du thèâter "engagé" à l'allégorie moralisatrice) ; -les Acharniens, les Thesmophories et les Grenouilles visent Euripide… ។

រ៉ូមបុរាណ

(CLASSICAL ROME)

- ប្លូតុស (Plautus)
- តេរ៉ង់ស៍ (TÉRENCE)

ប៊្លូទុស (Plautus ឬ Plaute)
(ឈ្មោះក្នុងភាសាឡាតាំង Maccius ឬ Maccus)
(Sarcina, Ombrie, 254 -Rome 184 av.J.C)
កវីហាសនាដកម្មឡាតាំង ។

លោកប៊្លូទុស បានតែងរឿងល្ខោនកំប្លែងប្រមាណជា ១៣០ ច្បាយរឿង ។ ក៏ប៉ុន្តែនៅពេលដែលគេប្រគល់រឿងរបស់គាត់ទាំង ១៣០ ច្បាយនោះទៅឱ្យលោកវ៉ារ៉ុង (សូមអានប្រវត្តិសង្ខេបរបស់លោក វ៉ារ៉ុងនៅទំព័រខាងក្រោយបង្អស់) លោកវ៉ារ៉ុងទទួលស្គាល់តែ ២១ រឿង ប៉ុណ្ណោះ ដែលមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវពិតប្រាកដតាមច្បាប់ ។

ក្នុងស្នាដៃទាំងឡាយរបស់គាត់ លោកប៊្លូទុសបានយកប្រធានរឿង (sujet) មកពីបណ្ដាអ្នកនិពន្ធហាសនាដកម្មទំនើបក្រិក ។ តួអង្គទាំងឡាយរបស់គាត់ បានផ្សាយរួចជាស្រេចនូវគំរូទាំងឡាយនៃ **កំមេឌីយ៉ាដេឡារតេ** (les types de la commedi dell' arte) ។

រឿងដែលល្បីល្បាញជាងគេបំផុតនោះគឺ :

- Amphitryon
- Aulularia
- les Ménechmes
- le soldat fanfaron….

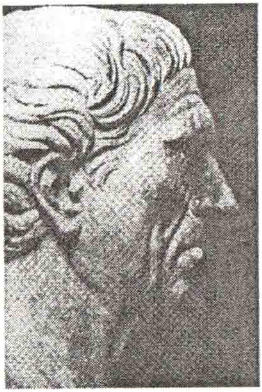

តេរ៉ង់ស៍ (TÉRENCE)

(ឈ្មោះក្នុងភាសាឡាតាំង Publius Terentius Afer)
(Carthage v.190-159 av.J.C)
កវីហាសនាដកម្មឡាតាំង ។

លោកតេរ៉ង់ស៍ គឺជាទាសករដែលរួចជាអ្នកជា និង ជាសមាជិកសមាគម Scipion Émilien ។ គាត់តែងរឿងហាសនាដកម្ម បានចំនួន ៦ រឿង ដោយគ្រាប់តាមគំរូរបស់ពួកអ្នកនិពន្ធក្រិក និង ឈរលើមូលដ្ឋាននៃការវិភាគចិត្តសាស្ត្រ ។ លោកតេរ៉ង់ស៍ បានក្លាយទៅជាគំរូមួយ (un modèle) សំរាប់ពួកអ្នកក្លាស៊ិកបារាំង ដែលមានជាអាទិ៍ដូចជាលោកម៉ូលីយែរជាដើម ។

រឿងកំប្លែងទាំង ៦ របស់គាត់នោះគឺ :

- l' Andrienne
- l' Eunuque
- l' Hécyre
- l' Heautontimoroumenos
- Phormion
- les Adelphes

អេស្ប៉ាញ (យុគមាស)

(SPANISH Golden Age)

~ កាល់ដឺរ៉ុង (Calderon)

~ ឡុប ដឺ វ៉េហ្គា (Lope de Vega)

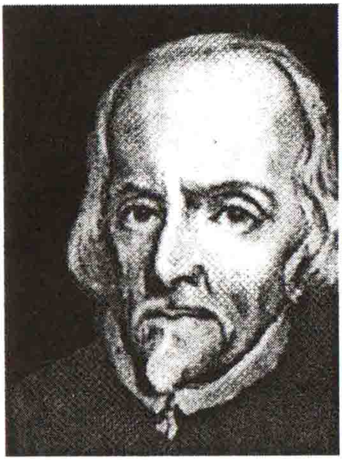

កាល់ដឺរ៉ុង

Calderon ឬ Calderon de la Barca (Pedro)
(Madrid 1600-id,1681)

កវីល្ខោននាដកម្មអេស្ប៉ាញ៉ុល ។

លោកកាល់ដឺរ៉ុង គឺជាអ្នកនិពន្ធពិធីស្វ័យប្រសិទ្ធី d' autos sacramentales (Le Grand théâtre du monde) ហើយនិងរឿងហាសនាដកម្មលើវិទ្យានិពន្ធប្រវត្តិសាស្ត្រ ឬ សាសនា ដូចជារឿង :

- la Dévotion à la Croix (1634)
- La vie est un song (1635)
- le Médecin de son honneur (1635)
- l'Alcade de Zalamea (1642)

ឡុប ដឺ វេហ្គា (Lope de Vega ឬ Vega Carpio (félix Lope de) (Madrid 1562-id,1635)

អ្នកនិពន្ធអេស្ប៉ាញ៉ុល ។

លោកឡុប ដឺ វេហ្គា បានសរសេររឿងល្ខោនសាមញ្ញ (ដែលមិនមែនជារបស់សាសនា) ចំនួន ១៨០០ រឿង , រឿងល្ខោនវិនាដកម្មទាក់ទងទៅនឹងសាសនាចំនួន ៤០០ រឿង រឿងខ្លីៗសំរាប់ការកំសាន្តចន្លោះរឿងល្ខោន (intermède) ជាច្រើនរឿង និងប្រលោមលោកស្តីពីព្រះសង្ឃនាយកកាតូលិកមួយរឿងឈ្មោះ " l'Arcadie " កំណាព្យជាច្រើនដែលនិយាយពីការកាន់សាសនាដ៏តឹងរ៉ឹង (le Romancero spirituel) ហើយ និងរឿងបែបក្រមាច់ ។

ទេពកោសល្យល្ខោនរបស់លោក ឡុប ដឺ វេហ្គា បានបណ្តុះនូវគ្រប់ប្រពៃណីប្រវត្តិសាស្ត្រ សាសនា ហើយនិងប្រជាប្រិយនៃប្រទេសអេស្ប៉ាញទាំងមូល ដូចជារឿង :

- l'Alcade de Zalamea (1600)
- Peribánéz et le Commandeur d'Ocaña (1614)
- le Chien du jardinier (1618)
- Fuenteovejuna (1618)
- le Cavalier d'Olmedo (1631)

អង់គ្លេស

អេលីហ្សាបេត និង ហ្សាកូប៊ីន

(ELIZABETHAN & JACOBEAN ENGLAND)

~ គ្រីស្តូហ្វើរ ម៉ារលូវ

(Christopher Marlowe)

~ វីលៀម ស្សេកស្ពៀរ

(William Shakespeare)

~ បេន ហ្សុនសុន

(Ben Jonson)

គ្រីស្តូហ្វើរ ម៉ារលូវ

(Christopher Marlowe)
(Canterbury 1564-Deptford, Londres,1593)

កវីល្ខោននាដកម្មអង់គ្លេស ។

លោកគ្រីស្តូហ្វើរ ម៉ារលូវ គឺជាអ្នកនិពន្ធរឿង **ប្រវត្តិសោកនាដកម្មរបស់លោកវេជ្ជបណ្ឌិតហ្វូស្ត៍** (la Tragique Histoire du Dr Faust) ។

វីលៀម ស្សេកស្ពៀរ

William Shakespeare
(Stratford-on-Avon,
Warwickshire 1564-1616)

កំពូលកវី

បិតាល្ខោនទាដកម្មអង់គ្លេសដ៏មហិមា !

លោកវីលៀម ស្សេកស្ពៀរ បានបន្សល់ទុកឱ្យប្រទេសអង់គ្លេស និងពិភពលោកទាំងមូលនូវបុព្វហេតុវប្បធម៌មួយដ៏សំបើមអស្ចារ្យ ។ បណ្ដាប្រទេសនានាលើពិភពលោកសព្វថ្ងៃនេះ សុទ្ធតែមានច្បាប់បកប្រែវណ្ណកម្មកំណាព្យ និង ស្នាដៃល្ខោនរបស់លោកទាំងអស់ ៖

- មានអត្ថបទវិភាគអក្សរសិល្ប៍មហាវិទ្យាល័យរាប់សែន ស្ដីអំពីស្សេកស្ពៀរ...

- មានវណ្ណកម្មរាប់ពាន់សរសេរអំពីស្សេកស្ពៀរ... ដោយផ្អែកតាមវណ្ណកម្មរបស់លោក ឬមួយក៏ស្ថាបនាវណ្ណកម្មរបស់លោកឡើងវិញ... ទាំងគ្រប់វិស័យនៅលើពិភពលោកទាំងមូល ដូចជានៅក្នុងវិស័យភាពយន្ត (រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ មានខ្សែភាពយន្ត ៣០០ ស្រង់ចេញពីរឿងល្ខោនរបស់លោក) វិស័យវិចិត្រកម្ម បទភ្លេង ចម្លាក់... សុទ្ធតែមានយកមូល

បទចេញមកពីវណ្ណកម្មដែលជាស្នាដៃរបស់លោកស្បេកស្ពៀរ និង បង្កើតជាវណ្ណកម្មដ៏ឆ្នើមនានា ។

និយាយរួម ស្ទើរតែរាល់ឆ្នាំ ពិភពលោកទាំងមូលសុទ្ធតែមានគំហើញ និងការច្នៃប្រឌិត គំនិតផ្តួច ផ្តួចបង្កើតថ្មី ស្តីអំពីស្បេកស្ពៀរ បិតានៃល្ខោនកំណាព្យអង់គ្លេស និង ពិភពលោក !!!

ជីវប្រវត្តិសង្ខេប :

ជីវប្រវត្តិរបស់លោក ស្បេកស្ពៀរ នៅតែមានភាពស្រពិចស្រពិលនៅឡើយ ។ ពតិមានជាក់ច្បាស់ទាំងឡាយស្តីពីជីវិតរបស់លោក ស្បេកស្ពៀរ គេបានដឹងតិចតួចជាងដែលអ្នកខ្លះមិនព្រមទទួលស្គាល់រូបគាត់ថា ជាម្ចាស់នៃស្នាដៃរបស់គាត់ ដើម្បីធ្វើឱ្យរូបគាត់បានឈានទៅសំរេចឈ្មោះដ៏ពិរោះ ជាតួអង្គដ៏ល្បីល្បាញស្មើនឹងលោក Francis Bacon ឬ Comte d'Oxford នោះទៅទៀត ។

លោក វីល្លៀម ស្បេកស្ពៀរ កើតនៅថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៥៦៤ នៅតំបន់ដ៏ស្អាតមួយមានឈ្មោះថា ស្ត្រាតហ្វរដ៍ ។ ឪពុករបស់លោក គឺជាអ្នកប្រកបរបរដេរស្រោមដៃស្បែក និង ជាអ្នកមុខអ្នកការ (notable) ម្នាក់ មានជីវភាពធូរធារ ។ ក៏ប៉ុន្តែក្រោយមក មិនដឹងជា

មានហេតុ "ស៊ិយចង្រៃ" អ្វីស្រាប់តែគ្រួសាររបស់លោកធ្លាក់ខ្លួនក្រតោកយ៉ាកយ៉ាងខ្លាំង ។ ពេលនោះលោកស្បេកស្ពៀរដែលទើបតែមានអាយុបាន ១២ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ក៏បានបង្ខំចិត្តបោះបង់ចោលការសិក្សា ហើយមកជួយធ្វើការរកស៊ីចិញ្ចឹមគ្រួសារវិញ ។

គឺប្រហែលជាមកពីមូលហេតុនេះឯងហើយ ដែលមានឯកសារមួយបានបញ្ជាក់សេចក្តីយ៉ាងច្បាស់ថា លោកស្បេកស្ពៀរ គឺជាមនុស្សម្នាក់រៀនសូត្របានតិច គឺលោករៀនមិនទាន់ចប់បឋមសិក្សានៅឡើយទេ (តាមការរកឃើញរបស់អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវជនជាតិបារាំងពីររូប ដែលជាអ្នកជំនាញខាងផ្នែកអក្សរសាស្ត្រអង់គ្លេស គឺអ្នកស្រី Jean-Maric និងលោក Angela Maguin) ។

លោកស្បេកស្ពៀរ បានរស់នៅជាមួយក្រុមគ្រួសាររបស់លោកនៅក្នុងបណ្តាឆ្នាំដ៏ក្រលំបាក និងដ៏អាប់អួរនាកាលនោះរហូតដល់ឆ្នាំ ១៥៨២ ទើបគ្រួសាររបស់លោកមានជីវភាពរស់នៅគ្រាន់បើបន្តិចឡើងវិញ ។ ក្នុងអំឡុងពេលនោះ លោកស្បេកស្ពៀរបានចាប់ចិត្តស្រឡាញ់នារីម្នាក់ឈ្មោះនាង Anne Hathaway (នាងមានអាយុលើសលោកស្បេកស្ពៀរដល់ទៅ ៨ ឆ្នាំ) ។ គេបាននិយាយថា លោកស្បេកស្ពៀរបានរៀបអាពាហ៍

ពិពាហ៍ជាមួយនឹងនាងនេះ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៥៨២ ពេលដែលលោកមានអាយុ ១៨ ឆ្នាំ ។

គេបាននិយាយទៀតថា ក្នុងរយៈពេល ៣ ឆ្នាំក្រោយពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ លោកស្បេកស្ពៀរ និងភរិយារបស់លោកមានកូន៣នាក់ គឺកូនស្រីម្នាក់ឈ្មោះ Susanna កើតក្នុងឆ្នាំ ១៥៨៣ ហើយនិងកូនភ្លោះពីរនាក់ទៀត គឺ Judith និង Hamnet កើតនៅក្នុងឆ្នាំ ១៥៨៥ ។ កូនប្រុសដែលឈ្មោះថា Hamnet នេះ បានស្លាប់នៅពេលដែលអាយុបាន ១១ឆ្នាំ ហើយក្រោយមកឈ្មោះនេះក៏បានក្លាយមកជា " Hamlet " ដ៏ល្បីល្បាញនៅក្នុងវណ្ណកម្មដ៏ល្បីឆ្មើមរបស់លោកមួយ គឺរឿង " Hamlet " សរសេរឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៦០១ ។

ប្រហែលក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៥៨៥ ឬ ១៥៨៦ លោកស្បេកស្ពៀរ បានចាកចេញពីស្ត្រាតហ្វរដ៍ ទៅកាន់ទីក្រុងឡុងដ្រ៍ ។ កាលជំនាន់នោះ ទីក្រុងឡុងដ្រ៍ មានប្រជាជនប្រមាណតែពីរសែននាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ ពេលទៅដល់មុនដំបូង គេមិនបានដឹងច្បាស់ថា តើលោកស្បេកស្ពៀរប្រកបរបរអ្វីខ្លះទេនៅទីនោះ គឺហាក់ដូចជារបរអ្វីក៏លោកធ្វើដែរ ដូចជាយាមទ្វារ មើលថែទាំសេះ ស៊ីឈ្នួលការងារកំប៉ិកកំប៉ុក បង្ហាត់បង្រៀនក្មេងៗជាដើម... ។ តែបន្ទាប់មក គឺនៅក្នុងឆ្នាំ ១៥៨៨ (ឆ្នាំបរាជ័យនៃ Invincible Armada)

លោកស្សេកស្ពៀរ បានចូលទៅបំរើក្នុងក្រុមល្ខោនរបស់លោក លរដ៍ ស្រ្តេង (Lord Strange) នៅក្នុងទីក្រុងឡុងដ្រ៍ ។ គូបដិបក្សរបស់ក្រុមនេះ គឺក្រុមរបស់អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនរបស់លោកគ្រីស្តូហ្វើរ ម៉ារលូវ (Christopher Marlowe ១៥៦៤-៩៣) ដ៏មានទេពកោសល្យ ។ ក្នុងអំឡុងពេលនេះ លោកស្សេកស្ពៀរបានសរសេររឿងល្ខោនល្អៗជាច្រើនឲ្យក្រុម Lord Strange ។ រឿងដែលលោកបានទទួលជោគជ័យដ៏ល្បីល្បាញយ៉ាងខ្លាំងនោះគឺរឿង "ហង់រីទី៦" (Henri VI) ។ ប៉ុន្តែជាសំណាងអាក្រក់នៅឆ្នាំ ១៥៩២ ក៏ស្រាប់តែកើតមានជំងឺប៉េស (peste) យ៉ាងសាហាវនៅក្នុងទីក្រុងឡុងដ្រ៍ ។ រោងមហោស្រព និង រោងល្ខោននានាបានបិទទ្វារទាំងអស់ ។ នៅឆ្នាំ ១៥៩៣ លោកម៉ារលូវ ដែលជាមេគូបដិបក្សរបស់ក្រុមលោកស្សេកស្ពៀរ បានត្រូវស្លាប់ដោយចៃដន្យ ។

ពីរឆ្នាំក្រោយមក គឺនៅឆ្នាំ ១៥៩៤ (ពេលអស់កើតមានជំងឺប៉េស) លោកស្សេកស្ពៀរក៏មានឱកាសធ្វើសកម្មភាពជាថ្មីឡើងវិញ ។ មនុស្សម្នាជាច្រើន បានបង្វែរការចាប់អារម្មណ៍មកលើលោកស្សេកស្ពៀរ ហើយពួកគេក៏រកឃើញនូវ " ជនមានទេពកោសល្យដ៏ចំបងម្នាក់ " នោះគឺ "លោកស្សេកស្ពៀរ បិតាល្ខោននាដកម្មអង់គ្លេសដ៏មហិមា ! " ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៥៩៤ នេះដែរ លោកស្បេកស្ពៀរក៏បានក្លាយទៅជាសិល្បករ និងធ្វើជាអ្នកចូលហ៊ុននៅក្នុងក្រុមល្ខោនរបស់ លរដ៍ ស្ប៉ំបែលឡាំង (la troupe de Lord Chambellain) ។ លោកស្បេកស្ពៀរបានយកមូលបទ ដែលអ្នកដទៃសរសេរបរាជ័យ មកសរសេរសាជាថ្មីឡើងវិញតាមរបៀបរបស់លោក ហើយបានទទួលជោគជ័យយ៉ាងធំធេង ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៥៩៨ លោកស្បេកស្ពៀរបានតាំងលំនៅ នៅក្នុងរោងល្ខោនហ្គលុប (Théâtre du Globe)។ លោកបានទទួលការនិយមរហូតដល់រោងមហោស្រពនានា យល់ព្រមចែកភាគរយនៃប្រាក់ចំណូលនៅរាល់ពេលសំដែងរឿងល្ខោនរបស់លោក ដោយមិនម៉ៅសងដូចជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនឯទៀតៗឡើយ ។ ប្រការនេះ នាំមកឱ្យលោកស្បេកស្ពៀរនូវប្រភពចំណូលយ៉ាងច្រើន ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៦០៣ ក្រុមល្ខោនរបស់លោកស្បេកស្ពៀរ បានត្រូវព្រះរាជវាំងអង់គ្លេសតែងតាំងជា " ល្ខោនព្រះរាជទ្រព្យ " ។

លោកស្បេកស្ពៀរ បានត្រឡប់ទៅនៅឯស្ត្រាតហ្វរដ៍វិញ នៅពេលដែលរោងល្ខោន Globe ត្រូវទទួលរងនូវអគ្គីភ័យក្នុងឆ្នាំ ១៦១៣ ។

លោក ស្បេកស្ពៀរ ទទួលមរណភាពនៅឆ្នាំ ១៦១៦ ក្នុងជន្មាយុ ៥២ ឆ្នាំ ។

វណ្ណកម្មរបស់លោកស្បេកស្ពៀរ

នៅក្នុងល្ខោនរបស់លោកស្បេកស្ពៀរ គេអាចធ្វើការកត់សំគាល់បាននូវប្រវត្តិកាលបួនដូចតទៅ :

ប្រវត្តិកាលទីមួយ (១៥៩០ - ១៥៩៤)

សំគាល់បានតាមរយៈនៃការស្រើបរំភើបចិត្តដ៏ខ្លាំងក្លាមួយ (un enthousiame très élisabethan) ។ ក្នុងប្រវត្តិកាលទីមួយនេះ រឿងល្ខោនរបស់លោក ស្បេកស្ពៀរមានចំរុះគ្នាជាច្រើនយ៉ាង ដោយរួមមានទាំងរឿងហាសនាដកម្ម រឿងប្រវត្តិសាស្ត្រ ហើយនិងរឿងសោកនាដកម្ម ។

សាច់រឿងទាំងឡាយនៃរឿងល្ខោនទាំងនេះ រក្សាជាប់តាមនូវប្រភពរបស់វាបានយ៉ាងល្អប្រសើរ ជាជាងសាច់រឿងដែលលោកសរសេរក្នុងពេលជាខាងក្រោយៗមកទៀត ។ ហើយសាច់រឿងទាំងនេះក៏មានរក្សានូវឈុតនៃទំនាក់ទំនងភាគ ដែលមិនសូវទៀងទាត់ ដូចជារួបរួមនូវរចនាសម្ព័ន្ធនៃវិនាដកម្មឱ្យបានជិតស្និទ្ធជាអង្គតែមួយផង ។ លើសពីនេះទៀតជាទូទៅ រឿងល្ខោនទាំងអស់នេះ បានគូសបញ្ជាក់នូវព្រឹត្តិការណ៍ច្រើនជាងការរៀបរាប់នូវរូបលក្ខណៈតួអង្គ ។

នៅក្នុងប្រវត្តិកាលទីមួយនេះ ការប្រើប្រាស់ភាសារបស់លោកស្បេកស្ពៀរ បានបង្ហាញថា លោកនៅមិនទាន់បានព្យាយាមប្រឹងប្រែងធ្វើឱ្យរចនាបថកំណាព្យរបស់លោកផ្ទាល់ វិវត្តទៅរកភាពចួនវណ្ណ៍ និង ពិរោះស្រទន់នៅឡើយទេ ។ ជាឧទាហរណ៍ កំណាព្យពិពណ៌នារបស់លោកនៅក្នុងប្រវត្តិកាលនេះ គឺសមគួរនឹងក្លាយទៅជាមានរបៀបរៀបរយ ដូចជាការធ្វើឱ្យមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ឆ្ពោះទៅរកការវិវត្តន៍នៃចរិតលក្ខណៈតួអង្គ ឬក៏អង្គរឿង ។

<u>រឿងទាំងនោះរួមមាន</u> :

- The Comedy of Errors (comedy-1592)
- Henry VI (history 1589-92)
- Richard III (history-1592-93)
- The Taming of the Shrew (comedy-1593)
- Tilus Andronicus (tragedy-1593-94)
- The Two Gentlemen of Verona (comedy-1594)
- King John (history-1594)

<u>ប្រវត្តិកាលទីពីរ</u> (១៥៩៥ - ១៦០០)

ក្នុងអំឡុងប្រវត្តិកាលទីពីរនេះ លោកស្បេកស្ពៀរ បាននាំមកនូវវិនាដកម្មប្រវត្តិសាស្ត្រ ហើយនិងហាស្យនាដកម្មអំណែតអណ្តូង ស្រើបរំភើបដ៏ខ្លាំងក្លាមួយ ឱ្យខិតចូលទៅជិតភាពសមល្អត្រឹមត្រូវឥតខ្ចោះ ។ ដោយ

ឡែកនៅក្នុងរឿងបែបប្រវត្តិសាស្ត្រ និង រឿងហាសនាដកម្មទាំងឡាយរបស់លោកក្នុងប្រវត្តិកាលនេះ លោកស្សេកស្ពៀរ បានបង្ហាញឱ្យឃើញនូវទេពកោសល្យ ប្រកបដោយបញ្ញាដ៏មហាខ្ពស់លើសលប់របស់លោក ចំពោះការបង្កើតទម្រង់សកម្មភាពវិនាដកម្មដ៏សំបូរបែបផ្សេងៗគ្នា ក្នុងសាច់រឿងតែមួយ ដូចជាការសរសេរឈុតមួយនៃភាគដែលមានការទាក់ទងគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ ។

ដោយទូទៅ ប្រវត្តិកាលទីពីរនេះ គឺជាដំណាក់កាលដែលលោកស្សេកស្ពៀរបានចលនាទីកន្លែង ឆ្ពោះទៅកាន់បញ្ញាដ៏កំពូលរកទីប្រដូចមិនបាន សំរាប់ការសំដែងនូវគុណលក្ខណៈពិសេសនៃគ្រឿងសំគាល់របស់**មហាសោកនាដកម្មដ៏កំពូល** ដែលលោកផលិតនៅក្នុងដើមឆ្នាំ ១៦០០ ។

<u>ក្នុងប្រវត្តិកាលទីពីរនេះរួមមាន</u> :

- A Midsummer Night's Dream (comedy-1595)
- Richard II (history-1595)
- Love's Labour's Lost (comedy-1596)
- Romeo and Juliet (tragedy-1596)
- The Merchant of Venice (comedy-1597)
- Henry IV (history-1597)
- As You Like It (comedy-1599)
- Henry V (history-1599)
- Julius Caesar (tragedy-1599)

- Much Ado About Nothing (comedy-1599)
- Twelfth Night (comedy-1600)
- The Merry Wives of Windsor (comedy-1600)

ប្រវត្តិកាលទីបី (១៦០១ ‐ ១៦០៨)

លោកស្បេកស្ពៀរ បានសរសេរ " មហាសោកនាដកម្មដ៏កំពូល " របស់លោក នៅក្នុងអំឡុងប្រវត្តិកាលទីបីនៃការវិវត្តនីរកចំរើនផ្នែកសិល្បៈ របស់លោក ។ លើកលែងតែរឿង " Pericles " មួយចេញ គឺគ្រប់តែរឿងល្ខោនទាំងអស់នៃដំណាក់កាលនេះ សុទ្ធសឹងបង្ហាញនូវភាពដែលមានសម្បជញ្ញៈរបស់លោកស្បេកស្ពៀរ ក្នុងផ្នែកសោកនាដកម្មនៃជីវិត ។ សូម្បីតែនៅក្នុងប្រវត្តិកាលនេះ មានរឿងហាសនាដកម្មដល់ទៅពីរទៀតក៏ដោយ (All's Well That Ends Well និង Measure for Measure) ក៏វាបានធ្វើឱ្យកើតទុក្ខច្រើនជាងសំណើចរីករាយផងដែរ ។ ក្នុងន័យនេះ ជានិច្ចកាល គេតែងតែហៅថា ហាសនាដកម្ម "បញ្ហា " ឬ ហាសនាដកម្ម "ជូរចត់ " ។

រឿង Pericles គឺជារឿងមួយដែលបង្ហាញពីប្រលោមលោកទីមួយរបស់លោកស្បេកស្ពៀរ -គឺជាវិនាដកម្មមួយដែលជាទូទៅម៉ឺងម៉ាត់ម៉ត់ចត់នៅក្នុងសូរសំលេង ក៏ប៉ុន្តែមានក្តីរីករាយសប្បាយនៅទីបញ្ចប់ ។

ក្នុងអំឡុងប្រវត្តិកាលនេះ ភាសារបស់លោកស្បេកស្ពៀរ បានបង្ហាញនូវបែបផ្សេងៗ និងភាពទន់ភ្លន់គួរឱ្យកត់សំគាល់ ចលនាការបញ្ចេញបញ្ចូលរវាងបទកាព្យ និងពាក្យរាយបានយ៉ាងងាយស្រួល ។ ភាសារបស់លោកបានប្រសូតចេញមកពីគ្រឿងឧបករណ៍វិនាដកម្មចំរុះរួមមួយ ដែលធ្វើឱ្យមានលំអាចដល់រូបភាពជំនាញចិត្តសាស្ត្រដ៏ប៉ិនប្រសប់មួយ ដែលគួរឱ្យកត់សំគាល់បាននៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ។

រឿងទាំងអស់នោះមានដូចជា ៖

- Hamlet (tragedy-1601)
- Troilus and Cressida (tragedy-1602)
- All's Well That Ends Well (comedy-1603)
- Measure for Measure (comedy-1604)
- Othello (tragedy-1604)
- King Lear (tragedy-1605)
- Macbeth (tragedy-1606)
- Timon of Athens (tragedy-1607)
- Pericles (roman-1607)
- Antony and Cleopatra (tragedy-1607)
- Coriolanus (tragedy-1608)

<u>ប្រវត្តិកាលទីបួន</u> (១៦០៩ ~ ១៦១៣)

ក្នុងប្រវត្តិកាលចុងក្រោយនេះ លោកស្បេកស្ពៀរបានសរសេររឿងល្ខោនចំនួនបួន គឺរឿងហាសនាដកម្ម ៣ រឿងប្រវត្តិសាស្ត្រ ១ ។ អ្នកធ្វើ

ការសិក្សាជាច្រើន បានចាត់ទុករឿងហាស្យនាដកម្មទាំង ៣ ហើយនិងរឿង Pericles ជាប្រលោមលោករបស់លោក ស្សេកស្ពៀរ ។ លោកស្សេកស្ពៀរទំនងជាបានសរសេររឿងប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលមានចំណងជើងថា " Henry VIII " នេះ ជាមួយនិងលោក John Fletcher ។

ប្រលោមលោកទាំងបីនេះ គឺជារឿងដែលបានបង្កើតឡើងប្រកបដោយសោភ័ណយ៉ាងប្រណីត ហើយកំណាព្យកាព្យឃ្លោងរបស់វា បានចាត់ចូលទៅក្នុងកិច្ចសរសេរដ៏សំរាំងសំរិតឥតខ្ចោះបំផុតរបស់លោក ស្សេកស្ពៀរ ។ ក៏ប៉ុន្តែវាមិនដូចទៅនឹងមហារឿងដ៏កំពូលៗទាំងឡាយនៃប្រវត្តិកាលទីបីនោះទេ រឿងប្រលោមលោកទាំងនេះហាក់ដូចជាបានញែកចេញពីប្រាកដភាពតែប៉ុណ្ណោះ ។ អ្នកសិក្សាទាំងឡាយ មិនយល់ស្របទៅនឹងគំនិតស្តីអំពីការផ្លាស់ប្តូរនេះនៅក្នុងស្នាដៃរបស់លោក ស្សេកស្ពៀរផងទេ ។ អ្នកខ្លះបានអះអាងថា លោកស្សេកស្ពៀរ បានសំឡឹងមើលក្រោយ ដោយស្ងៀមស្ងាត់ទៅលើខ្សែជីវិតរបស់លោក ហើយបូកសរុបលទ្ធផលនៃការត្រិះរិះពិចារណាលើវិជ្ជាជីវៈរបស់លោក ។ អ្នកសិក្សាដទៃទៀតបានជឿជាក់ថា លោកស្សេកស្ពៀរបានសរសេររឿងប្រលោមលោកទាំងនេះ ដើម្បីធ្វើឱ្យពេញចិត្តដល់ការផ្លាស់ប្តូរចម្ងាញ់របស់អ្នកស្តាប់ ឬអ្នកទស្សនារបស់លោក ។

ពួកគេបានចាប់អារម្មណ៍ថា វិនាដកម្មទាំងអស់នេះបានចាំងត្រឡប់នូវការដុះលូតលាស់នៃប្រជាប្រិយភាពនៃរឿងល្ខោនទាំងឡាយ ដែលមានចំរុះទៅដោយរឿងកំប្លែង ហើយនិងគុណភាពដ៏ប្រាកដប្រជាពិតៗ ។ ប្រលោមលោកទាំងនេះ ទំនងជាបានបង្ហាញខ្លួនទាំងការផ្លាស់ប្តូរមួយនៅក្នុងអាកប្បកិរិយារបស់លោកស្សេកស្ពៀរ ឆ្ពោះទៅកាន់ជីវិត ហើយនិងការខិតខំប្រឹងប្រែងព្យាយាមមួយដើម្បីធ្វើតាមបែបល្ខោន ។

វណ្ណកម្មក្នុងប្រវត្តិកាលចុងក្រោយនេះមាន :

- Cymbeline (roman-1609)
- The Winter's Tale (roman-1610)
- The Tempest (roman-1611)
- Henry VIII (history-1613)

ក្រៅពីនេះ វណ្ណកម្មរបស់លោកស្សេកស្ពៀរ មានរួមបញ្ចូលនូវកំណាព្យរឿង (The narrative poems) ហើយនិងកម្រងអត្ថបទសោណេ្ណ (The sonnets) ដ៏ល្បីល្បាញថែមទៀត ដែលសុទ្ធសឹងតែចាត់ទុកបានថា ជាកំពូលស្នាដៃឯករបស់លោកស្សេកស្ពៀរ ។

... ការដែលសរសេរដើម្បីសាធារណជន ដែលមានមនុស្សភាគច្រើនជាប្រជារាស្ត្រ ហើយនិងពួកអភិជននោះ ល្ខោនរបស់លោកស្សេកស្ពៀរ បានធ្វើឱ្យមានការងឿងឆ្ងល់ដល់គេគ្រប់គ្នាតាមរយៈភាពផ្សេងគ្នា

ហើយនិងពលសម្បទនៃរចនាបថ (la viguer du style) តាមរយៈនៃការមានជាតិយោគ្យភាពនៃតួអង្គទាំងឡាយ និងភាពផ្សេងគ្នានៃសង្គម និងនៃចិត្តវិជ្ជារបស់ពួកគេទាំងនោះ តាមរយៈនៃភាពជាម្ចាស់លើខ្លួនឯងនៃការតាក់តែង ស្ថាបនាល្ខោននាដកម្ម...។

បេន ហ្សុនសុន Ben Jonson
(Westminster 1573 – Londres 1637)

អ្នកនិពន្ធល្ខោននាដកម្មអង់គ្លេស ។

បេន ហ្សុនសុន គឺជាមិត្តសំលាញ់ និង ជាគូប្រជែងរបស់លោក ស្សេកស្ពៀរ ។ ជាអ្នកនិពន្ធ ដែលបង្ហាញពីលក្ខណៈនៃរឿងល្ខោនសោកនាដកម្ម និង ហាសនាដកម្ម ដូចជារឿង : " វ៉ុលប៉ូន ឬ សត្វកញ្ជ្រោងឈ្មោល " Volpone ou le Renard (១៦០៦) ។

បារាំង

(NEOCLASSIC FRANCE)

- ពៀរ កក៌ណៃ (Pierre Corneille)
- ម៉ូលីយែរ (Molière)
- ហ្សង់ រ៉ាស៊ីន (Jean Racine)

ព្យែរ គ័រណី

PIERRE CORNEILLE
(Rouen 1606 – Paris 1684)

កវីល្ខោននាដកម្មបារាំង - បិតានៃសោកនាដកម្មមួយរូបដ៏ល្បាញល្បីនៃសតវត្សទី ១៧ និងជាស្មាក្តី (avocat) លោកមានទេពកោសល្យជាពិសេស ខាងតាក់តែងរឿងល្ខោនជាពាក្យកាព្យ ។

ជីវប្រវត្តិសង្ខេប :

លោកព្យែរ គ័រណី កើតនៅទីក្រុងរូអេ្យង (Rouen) ថ្ងៃទី ៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៦០៦ ក្នុងគ្រួសារមធ្យមមួយ ។ ឪពុករបស់លោកមានមុខរបរជាស្មាក្តីពិសេសនៃក្រុមគង្គា និងរុក្ខា ។ លោកគ័រណីមានប្អូន ៦នាក់ ដែលក្នុងនោះមានម្នាក់ឈ្មោះ ថូម៉ា ជាអ្នកនិពន្ធរឿងសោកនាដកម្មដ៏ល្បីម្នាក់ដែរ នៅសតវត្សទី ១៧ និងប្អូនស្រីរបស់លោកម្នាក់ទៀត ដែលត្រូវជាម្ដាយរបស់លោកហ្វុងតឺណែល (ក្មួយប្រុសរបស់លោកគ័រណី) ជាអ្នក

និពន្ធបារាំងនៅសតវត្សទី ១៨ (Bernard Le Bovier de Fontenelle (1657-1757) ។

កាលនៅជាកុមារ លោកគ័រណី បានចូលទៅសិក្សានៅអនុវិទ្យាល័យនៃគ្រិស្តបរិស័ទ (Collège des Jésuites) នៅក្នុងទីក្រុងរូអៀង ។ លោក ព្យែរ គ័រណី បានសិក្សាផ្នែកសាសនា និងភាសាឡាតាំង (latin) ប្រកបដោយជោគជ័យ ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៦២៤ ក្រោយពីបានសិក្សាខាងច្បាប់ចប់ហើយ លោក ព្យែរ គ័រណី បានបើកមន្ទីរស្មាក្តីមួយ ក៏ប៉ុន្តែក្នុងវិជ្ជាជីវៈនេះ លោកពុំបានជួបប្រទះនូវជោគជ័យទេ ព្រោះអីលោកពុំដែលបានកូនក្តីណាមកពឹងពាក់លោកសោះ ។ ដូច្នេះក្រោយមក លោកក៏បោះបង់មុខរបរនេះ ហើយតាំងចិត្តថានឹងងាកទៅបំរើក្នុងវិស័យសិល្បៈ និង អក្សរសាស្ត្រវិញ ។

នៅឆ្នាំ ១៦២៥ លោក គ័រណី បានចាប់ផ្តើមសរសេរសៀវភៅមួយជាពាក្យកាព្យខ្លីៗ ចំរុះទៅដោយបែបបទផ្សេងៗផង ។ កិច្ចការនិពន្ធរបស់លោក គ័រណី ចេះតែប្រព្រឹត្តទៅដោយសុវត្ថិភាព ។ មហាជនបារាំងសែសចាប់ផ្តើមស្គាល់លោក គ័រណី នៅពេលដែលលោកបានសរសេររឿងមួយឈ្មោះ មេលីត (Mélite) ។ រឿងនេះគឺជារឿងកំប្លែងលើកទី ១ របស់លោកដែលបាននិពន្ធឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៦២៩ បន្ទាប់ពីបានចាប់ចិត្តស្រលាញ់

កូនក្រមុំអ្នកស្រុករួអៀងម្នាក់ ។ ស្នាដៃនេះត្រូវបានវង់ល្ខោនរបស់លោក ម៉ុនដូរី (ក្រោយមកក្រុមល្ខោននេះបានប្ដូរឈ្មោះទៅជា " ឡាទ្រុប ឌឺ ម៉ារ៉េ ") យកទៅសំដែងឯទីក្រុង ប៉ារីស ដោយទទួលបានជោគជ័យដ៏អស្ចារ្យ ។ នៅពេលនោះមានមន្ត្រីសង្ឃជាន់ខ្ពស់កាតូលិកម្នាក់ បានទទួលយល់ព្រមអនុញ្ញាតឱ្យលោកគ័រណី ចូលរួបរួមក្នុងក្រុមអ្នកនិពន្ធរបស់លោក ។ ប៉ុន្តែក្រោយមក រូបលោកត្រូវគេបណ្ដេញឱ្យចេញវិញ ដោយហេតុថា លោកជាមនុស្សមានះ ហើយមិនសូវសុខចិត្តស្ដាប់បង្គាប់នរណាផង ។

ជោគជ័យដ៏ត្រចះត្រចង់ក្នុងរឿង មេលីត បានជំរុញទឹកចិត្តរបស់លោកគ័រណី ឱ្យតែងនិពន្ធរឿងផ្សេងៗទៀត ។ ប៉ុន្តែរឿងដែលគាត់តែងបន្ទាប់ពីរឿង មេលីត ច្រើនតែជារឿងសោកនាដកម្ម ។

នៅឆ្នាំ ១៦៣៥ លោកគ័រណី បានចូលជាសមាជិកនៃ " ក្រុមអ្នកនិពន្ធ ៥ នាក់ " ដែលដឹកនាំដោយលោក រីស៊េលីយើ (Richelieu, prélat et homme d'État français, 1585-1642) ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៦៣៦ លោក គ័រណី បានចេញផ្សាយនូវរឿងសោកនាដកម្មដ៏ល្បីល្បាញមួយ ដែលមានឈ្មោះថា " ឡឺស៊ីដ " (le Cid) ។ រឿងនេះត្រូវបានក្រុមល្ខោនម៉ារ៉េដដែល យកទៅសំដែងនៅទីក្រុងប៉ារីស

ហើយទទួលជោគជ័យដ៏ធំសំបើមអស្ចារ្យ រហូតដល់ទទួលបាននូវការសរសើរជាពិសេស ពីសំណាក់ស្តេចល្វីស ទី ១៣ (Louis XIII, roi de France, 1601-1643) ។ ក៏ប៉ុន្តែជាមួយនឹងជោគជ័យនេះ រឿង "ឡឺស៊ីដ" ក៏ត្រូវបានអ្នកនិពន្ធ ដែលប្រឆាំងនិងច្រណែននឹងរូបលោក ធ្វើការទិតៀនជាខ្លាំងណាស់ដែរ ។ ការរិះគន់នេះ ចេះតែប្រព្រឹត្តទៅរហូតដល់ក្រោយមកក្លាយជាជម្លោះដ៏ធំមួយ ដែលគេឱ្យឈ្មោះថា "ជម្លោះឡឺស៊ីដ" ។ ជំលោះនេះកាន់តែរីកធំឡើងៗ រហូតដល់មានកើតជាសង្គ្រាមប៉ាក្កា ប្រឆាំងគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ព្រឹត្តិហេតុនេះបានតំរូវឱ្យលោក រីស៊េលីយើ យករឿង " ឡឺស៊ីដ " ទៅដាក់ឱ្យបណ្ឌិតសភាអក្សរសាស្ត្រធ្វើការវិនិច្ឆ័យ ហើយដែលពេលនោះបណ្ឌិតសភាបានទិតៀនក្រោមលេសថា " មិនបានប្រតិបត្តិតាមវិធានទាំងឡាយរបស់សោកនាដកម្ម " ។

ដោយនឿយណាយនឹងជម្លោះ ព្រមទាំងមានការតូចចិត្តផងនោះ លោកគរ័ណើ ក៏ដកខ្លួនថយពីកិច្ចការនិពន្ធ ហើយត្រឡប់ទៅនៅឯស្រុកកំណើតវិញ ។

លោក គរ័ណើ បានរៀបការជាមួយនឹងនាង ម៉ារី ដឺ ឡាំប៉េរីយែរ (នាងមានអាយុតិចជាងរូបលោក ១១ ឆ្នាំ) ។ អាពាហ៍ពិពាហ៍នេះបានប្រព្រឹត្តឡើងក្រោយមរណភាពរបស់ឪពុកលោកមួយឆ្នាំ ។

គ្រួសាររបស់លោក ក័រណី រស់នៅក្នុងទីក្រុងរូអៀង ជាសុខសាន្ត រហូតមក ។ ប៉ុន្តែ លោកក៏ឧស្សាហ៍មកទីក្រុងប៉ារីសញឹកញាប់ដែរ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៦៤០ លោកក័រណី បានចូលប្រលូកជាថ្មីម្តងទៀត លើវេទិកាអក្សរសិល្ប៍ ។ ស្នាដៃឯកជាបន្តបន្ទាប់មកទៀតរបស់លោកមានជាអាទិ៍គឺ : Horace, Cinna, Polyeucte, Nicoméde, la Mort de Pompée ។ លោកក័រណី ក៏បាននិពន្ធរឿងកំប្លែងមួយទៀតផងដែរ គឺ រឿង " អ្នកភូតកុហក " le Menteur ។

គួរកត់សំគាល់ថា រឿង " ឡឺស៊ីដ " និងរឿង " អ្នកភូតកុហក " ជាអត្ថបទដែលដកស្រង់ពីរឿងល្ខោន អេស្ប៉ាញ៉ុល ។

លោក ព្យែរ ក័រណី បានចូលជាសមាជិកបណ្ឌិតសភាបារាំងផ្នែកអក្សរសាស្ត្រនៅថ្ងៃ ទី ២២ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៦៤៧ ។

បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់លោក ក័រណី

លោក ក័រណី មានលក្ខណៈជាមនុស្សសាមញ្ញបំផុត ព្រមទាំងមានចរិយាសុភាពរាបសារទៀតផង ។ លោកជាមនុស្សទុយមុយ មិនសូវនិយាយស្តី សំលេងគ្រោតគ្រាតពុំពិរោះ គ្មានវិធីកោសល្យ និងគ្មានសណ្តាប់ធ្នាប់ក្នុងការស្លៀកពាក់ ។ លោកគ្មានវោហារទេ សូម្បីតែអត្ថបទល្ខោន

ដែលលោកសរសេរខ្លួនឯង ក៏លោកអានមិនបានហួរហែក្បោះក្បាយដែរ បើសំលឹងមើលលក្ខណៈក្រៅ លោកគរ័ណើ មិនសមអីជាអ្នកនិពន្ធរឿងសោកនាដកម្មដ៏ល្បីល្បាញសោះ ។ លោកជាសុភាពបុរស មាឌធំ ហើយខ្ពស់ កែវភ្នែកមុតថ្លា ច្រមុះធំកោង ដែលជាការបញ្ជាក់ឱ្យឃើញនូវទឹកចិត្តមានះ និង អំណត់របស់លោក ។

លោកគ័រណើ ជាគ្រិស្តបរិស័ទមួយរូប ដែលមានចិត្តភក្តីបំផុត រហូតអាចដល់បូជាជីវិតដើម្បីសាសនា ។ លោកមានការគោរពសាសនាយ៉ាងស្មោះស្ម័គ្រ ហើយនិយមធម៌ចាស់ផង ឆ្លៀតពេលទំនេរពីការនិពន្ធរឿងល្ខោន លោកតែងបកប្រែ និង និពន្ធអត្ថបទខ្លះៗ ដែលទាក់ទងនឹងគ្រិស្តសាសនា ដូចជាអត្ថបទដែលមានចំណងជើងថា : l' Imitation de Jésus Christ ។ អត្ថបទនេះបានទទួលជោគជ័យយ៉ាងខ្លាំងណាស់ដែរ អំពីសំណាក់បរិស័ទ ដែលមានជំនឿខ្លាំងលើគ្រិស្តសាសនា ។ ក្រៅពីនេះ លោកបានសរសេររឿងមួយឈ្មោះ ប៉ូលីយើក (Polyeucte) ដែលបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់ នូវមនោសញ្ចេតនាផ្ទាល់ខ្លួនរបស់លោក ចំពោះសាសនា ។

លោក គ័រណី ធ្លាប់មានទំនាស់ជាមួយនឹងអ្នកនិពន្ធល្បីខ្លះៗដែរ ដូចជានៅក្នុងឆ្នាំ ១៦៦២ មានទំនាស់ជាមួយលោក ម៉ូលីយែរ ឆ្នាំ ១៦៧០ ជាមួយលោក រ៉ាស៊ីន ។

ស្ថានភាពគ្រួសាររបស់លោក គ័រណី

ក្រៅអំពីនាទីជាអ្នកនិពន្ធ លោកគ័រណី គឺជាមេគ្រួសារដែលមានកូន ៧នាក់ នៅក្នុងបន្ទុក (ស្រីបី ប្រុសបួន) ការរស់នៅក្នុងជីវិតគ្រួសារពុំបានផ្តល់នូវសុភមង្គលពេញលេញដល់រូបលោកទេ ។ លោកគ័រណី ជួបតែការឈឺចាប់ និង ភាពទីទ័លក្រ ។ ប្អូនពៅបង្អស់របស់លោក បួសជាសង្ឃ ចំណែកកូនប្រុសទីពីររបស់លោក ត្រូវគេប្រហារជីវិតក្នុងឆ្នាំ ១៦៧៤ ។

ជីវិតចុងក្រោយរបស់លោក គ័រណី

បន្ទាប់ពីបានទទួលបរាជ័យរឿង ស៊ុយរេណា ក្នុងឆ្នាំ ១៦៧៤ មក លោក គ័រណី ក៏បោះបង់ឈប់និពន្ធអ្វីទាំងអស់ ។

រឿងល្ខោនទាំងឡាយរបស់លោក គ័រណី សុទ្ធសឹងជារឿងដែលច្រៀងរៀបរាប់អំពីសេចក្តីស្នេហាខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រកបដោយកិត្តិយស ។ លុះក្រោយមក មហាជនក៏បែរជាមកចូលចិត្តរឿងទាំងឡាយ ដែលនិយាយពី

សេចក្តីស្នេហាប្រកបទៅដោយតណ្ហាវិញ ។ ដូច្នេះប្រជាប្រិយភាពនៃរឿងល្ខោនរបស់លោកគរ័ណេី ក៏កាន់តែអន់ថយបន្តិចម្តងៗទៅតាមចង្វាក់ភ្លើតភ្លើន ចំពោះតណ្ហានៃមនុស្សជាតិ ។

លោក ពៀរ គរ័ណេី ទទួលមរណភាពនៅថ្ងៃ ទី ១ ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៦៨៤ ក្នុងទីក្រុងប៉ារីស ក្នុងជន្មាយុ ៧៨ ឆ្នាំ ។

វណ្ណកម្មរបស់លោក គរ៉ណី

តួអង្គនៅក្នុងវណ្ណកម្មទាំងឡាយរបស់លោក ព្យែរ គរ៉ណី សុទ្ធសឹងជាកំពូលមនុស្សអង់អាចក្លាហាន មោះមុត សុខចិត្តយកជីវិតទៅប្តូរនឹងកិត្តិយស មានចិត្តស្មោះត្រង់នឹងករណីយកិច្ច ហើយទាត់ចោលយ៉ាងឥតស្តាយស្រណោះនូវគំនិតគ្រួសារនិយម និង តណ្ហានិយម... ។

វណ្ណកម្មរបស់លោក គរ៉ណី ចែកចេញជា ៥ ផ្នែកដូចតទៅ :

១_ផ្នែក ហាស្យនាដកម្ម :

- Mélite (1629)
- la Veuve
- la Galerie du palais (1631-32)
- la Suivante
- l' Illution comique (1635-36)
- le Menteur (1643)
- la Suite de Menteur
- Don Sanche d'aragon (1650)
- Tite et Bérénice (1670)
- Pulchérie

២_ ផ្នែក សោក_ហាស្យនាដកម្ម :

- Clitandre
- le Cide (1636 – 37)

៣~ ផ្នែក សោកនាដកម្ម :

- Médée (1635)
- Horace (1640)
- Cinna ou la Clémence d'Augustes (1640-41)
- Polyeucte (1641-42)
- la Mort de Pompée (1643)
- Rodogune(1644-45)
- Théodore
- Vierge et Martyre
- Héraclius
- Andromède (1650)
- Nicoméde (1651)
- Pertharite (1651)
- OEdipe (1659)
- la Toison d'or
- Sertoirius (1662)
- Othon
- Agésilas
- Attila (1667)
- Psyché (tragi-comédie-ballet de Molière (1671),écrite en collaboration avec Corneille et Quinault; musique de Lully; chorégraphie de Beauchamp)
- Suréna

៤~ ផ្នែក សាសនា :

- Imitation de Jésus-Christ (1651-56)
- Stances á Marquise du parc

- Office de la vierge

៥- <u>ផ្នែក ទ្រឹស្តី</u> :

- អារម្ភកថា (Préface)
- សេចក្តីឧទ្ទេស (dédicaces)
- ការត្រួតពិនិត្យឃុតរឿងល្ខោន (Examens des pièces)
- សុន្ទរកថាទាំងបីស្តីអំពីសិល្បៈនាដកម្ម (Trois Discours sur l'art dramatique, 1660)

ក៏ប៉ុន្តែក្នុងចំណោមស្នាដៃដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់នេះ មានតែរឿងចំនួន ៤ ប៉ុណ្ណោះ ដែលគេចាត់ទុកជាស្នាដៃឯកពិតៗ (vrais chefs-d'oeuvres) របស់លោក ព្យែរ ក័រណី គឺ :

១- **ឡឺស៊ីដ** (le Cid, 1636-37) និយាយអំពីទំនាស់វិបត្តិរវាងកិត្តិយស និង សេចក្តីស្នេហា... រ៉ូឌ្រិកមានកាតព្វកិច្ច ត្រូវតែសំលាប់គរម៉ាស់ ឪពុកនាងស៊ីម៉ែន ដែលជាសង្សារបណ្តូលចិត្ត ដើម្បីសងសឹក ស្តារកិត្តិយសជូនលោកឪពុកបង្កើតរបស់ខ្លួនឈ្មោះ ដុងយ៉ែក ពីការទះកំផ្លៀងប្រមាថមើលងាយ ។ សាច់រឿងមានសភាពតានតឹង និង ស្មុគស្មាញ :

ព្រះរាជបុត្រី ដុណ្ណា អ៊ុយរ៉ាក់ ជំពាក់ស្នេហ៍ទៅលើរ៉ូឌ្រិក តែស៊ីម៉ែនឯណេះវិញទេ គឺជាសង្សាររបស់រ៉ូឌ្រិក "ស្នេហារវាងបុរសម្នាក់ ស្រីពីរ ? " ។

ចំណែកឯរ៉ូឌ្រិកវិញត្រូវធ្វើការជ្រើសរើស : តើត្រូវសំលាប់សងសឹកជូនឪពុក ឬមួយត្រូវជ្រើសយកស្នេហា ? ទីបំផុត រ៉ូឌ្រិកបានជ្រើសរើសយកកិត្តិយសជាធំ !

២- **អូរ៉ាស់** (Horace, 1640) និយាយអំពីករណីយកិច្ចចំពោះប្រទេសជាតិ ។ រឿងនេះបានបង្ហាញឱ្យឃើញពីសេចក្ដីស្នេហាជាតិមាតុភូមិរបស់លោកតា អូរ៉ាស់ ហើយនិងកូនប្រុសរបស់គាត់ ។ លោកតវ័ណីបានដាក់ប្រឈមមុខនូវសេចក្ដីក្លាហានដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ របស់គូរីយ៉ាស់ (Curiace) ហើយនិងសេចក្ដីស្នេហាដាច់ខាតរបស់កាមីយ (Camille) ប្អូនស្រីរបស់គូរីយ៉ាស់ ។

៣- **ស៊ីណា** (Cinna ou la Clémence d'Auguste 1640-41) ក្នុងរឿង ស៊ីណា ឬ ការអត់ឱនរបស់ព្រះចៅ អូហ្គូស្ដ៍នេះនិយាយអំពីសេចក្ដីអត់ឱនដ៏អស្ចារ្យមួយ ។ ដោយការអភ័យទោសចំពោះស៊ីណា ហើយនិងអេមីលី (Émilie) ដែលរួមគំនិតក្បត់ក្នុងការប៉ងធ្វើឃាតលើរូបព្រះអង្គនោះ ព្រះចៅអូហ្គូស្ដ៍ក៏បានរកឃើញនូវសេចក្ដីត្រេកត្រអាល នៃអំណាចផ្ដាច់ការស្ថិតនៅក្នុងការបដិសេធ នៃការហាត់ (exercice) របស់ព្រះអង្គ ។

៤- Polyeucte (1641-42) និយាយអំពីសេចក្ដីស្នេហាចំពោះអាទិទេព ។ រឿងនេះលោកគរ័ណេី បានដកស្រង់គំនិតប្រឌិតចេញមកពីប្រវត្តិពិតរបស់លោក សាំងត៍ ប៉ូលីយើក (Saint Polyeucte (m. à Mélitène, Arménie,v.250) នាយទាហានរ៉ូមាំង និងជាទុក្ករបុគ្គល (martyr) ...ដោយមិត្តរបស់គាត់ឈ្មោះណេអាក (Néarque) បញ្ចុះបញ្ចូលឱ្យផ្លាស់ប្តូរគំនិត (សាសនា) គាត់ក៏ធ្វើទុក្ករកម្ម ដើម្បីបានផ្លាស់ប្តូរនូវគោរពរូបទាំងទុក្ខាយ (les idoles) នៅក្នុងថ្ងៃបុណ្យមួយ ។

គរ័ណេី និង ឧត្តមភាពអក្សរសិល្ប៍

ដើម្បីទាក់ទាញទឹកចិត្ត និងអង្រួនអារម្មណ៍អ្នកអាន និងទស្សនិកជនរបស់ខ្លួនឱ្យកំរើករំជួយ លោកគរ័ណេីមិនបានពឹងផ្អែកទៅលើ " ការអាណិតអាសូរ " ឬ " ការឃោរឃៅ" ឡើយ ។ លោកមិនបានបង្កើតឱ្យមានជាតួកំសត់ ក្រលំបាកតោកយ៉ាក ដើរត្រាច់រង្កាត់ លេចវាលចូលព្រៃ ឬក៏បង្កើតឱ្យមានឡើងនូវទារុណកម្មវាយដំច្រំធាក់ អំពីតួអង្គមួយទៅលើតួអង្គមួយទៀតនោះទេ ។ ដើម្បីធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកទស្សនាបានរំភើបញាប់ញ័រអារម្មណ៍នោះ លោកបានបង្កើតឱ្យមាននៅក្នុងវណ្ណកម្មរបស់ខ្លួននូវ "រសជាតិ " ប្លែកពីរបែបគឺ :

១- ភាពរំភើបចិត្ត (la Pathétique)

២- សេចក្ដីស្ងើចសរសើរ (l'Admiration)

រសជាតិទាំងពីរនេះ ជាវត្ថុធាតុថ្មីស្រឡាង ដែលលោកគរ័ណេយនាំចូលមកក្នុងវង់ល្ខោនបារាំងនាសតវត្ស ទី ១៧ ហេតុដូច្នេះហើយបានជាគេឱ្យឈ្មោះលោកគរ័ណេយថាជា " បិតានៃសោកនាដកម្ម " ។

លក្ខណៈទូទៅនៃរឿងសោកនាដកម្មរបស់លោកគរ័ណេយ

សោកនាដកម្ម ជារឿងដែលប្រកបដោយការតានតឹង សន្ទឹះសង្ស័យ និងទុក្ខភ័យ ។ សោកនាដកម្មដែលគេនិពន្ធឡើងសំរាប់លេងល្ខោននៅស.វ ទី ១៧ គេឱ្យឈ្មោះថា សោកនាដកម្មគន្ថិ (tragédie classique) ។ គេអាចសំគាល់រឿងមួយថា ជាសោកនាដកម្មគន្ថិ អាស្រ័យដោយមានលក្ខណៈសំខាន់ពីរដូចតទៅ :

១_ លក្ខណៈក្រៅ

- ដំណើររឿង សុទ្ធតែដកស្រង់ចេញពី ប្រវត្តិសាស្ត្រ ឬទេពនិទាន ។

- តួអង្គសុទ្ធសឹងតែជាស្ដេចផែនដី ឬ ឥស្សរជន

- សកម្មភាពរបស់តួអង្គ តែងតែមានករិតតានតឹងជានិច្ច លាយឡំដោយកិត្តិគុណ ហើយតែងតែវិវត្តបន្តិចម្ដងៗ ឆ្ពោះទៅកាន់ការដោះស្រាយ

បញ្ហា ដែលពោរពេញទៅដោយការធ្វើពលិកម្ម រហូតដល់ទីបញ្ចប់មានតួអង្គខ្លះស្លាប់ ។

២. លក្ខណៈខាងក្នុង

សោកនាដកម្មតន្តិក្នុងស.វទី ១៧ ត្រូវតែអនុវត្តនូវវិធីដែលគេឱ្យឈ្មោះថា " វិធីសមត្រៃ " ដែលមានដូចតទៅ ៖

- **សមកាល** : សកម្មភាពរឿងត្រូវតែកុំឱ្យហួសពី ២៤ម៉ោង ព្រោះកុំឱ្យឃ្លាតពីការពិត ។

- **សមដ្ឋាន** : សកម្មភាពរឿងត្រូវតែស្ថិតនៅកន្លែងដដែលគ្មានផ្លាស់ប្តូរ គឺថាសកម្មភាពគ្រប់ឈុត គ្រប់ឆាក ត្រូវស្ថិតនៅក្នុងកន្លែងតុបតែងតែមួយ ។

- **សមកម្ម** : សកម្មភាពរឿង ត្រូវតែវិលជុំវិញបញ្ហាសំខាន់តែមួយ ។ ពោលគឺទាក់អារម្មណ៍អ្នកអាន អ្នកទស្សនា ឱ្យផ្តោតអារម្មណ៍តែទៅលើមូលបញ្ហាចោទរបស់រឿង ។

ដើម្បីឱ្យបានស្គាល់ពីគំនិត និងទឹកចិត្តផ្សេងៗរបស់តួអង្គ អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនសោកនាដកម្មត្រូវប្រើ " ឯកវាទ " និង " សំវាទ " ៖

- ឯកវាទ ៖ គឺការដែលតួអង្គម្នាក់ និយាយតែម្នាក់ឯង ។

- សំវាទ : គឺការដែលតួអង្គទាំងឡាយ និយាយឆ្លើយឆ្លងគ្នា ។

រឿងល្ខោនសោកនាដកម្ម ត្រូវតែជៀសវាងនូវការវាយតប់បង្ហូរឈាមគ្នា នៅលើឆាកជាដាច់ខាត ។ ក៏ប៉ុន្តែដើម្បីធ្វើឱ្យអ្នកទស្សនាបានដឹងអំពីហេតុភេទទាំងនេះ គេត្រូវតែបង្កើតឱ្យមានតួអង្គសំរាប់និទានរឿងប្រាប់ ។

គំនិតធំៗរបស់លោកគរ័ណេ

តាមរយៈនៃការសិក្សានូវបណ្តាស្នាដៃទាំងឡាយរបស់លោក ព្យែរ គរ័ណេ គេអាចធ្វើការកត់សំគាល់បាននូវគោលគំនិតធំ៧ដូចតទៅ :

១. វីរនិយម :

តួឯកទាំងឡាយនៅក្នុងរឿងរបស់លោក គរ័ណេ សុទ្ធសឹងជាវីរបុរសដែលកម្ររកបាន ជាជនដែលប្រកបទៅដោយទឹកចិត្តក្លាហាន មោះមុតហ៊ានធ្វើពលិកម្មគ្រប់សព្វបែបយ៉ាង ដើម្បីបំរើឧត្តមគតិដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់មួយរបស់ខ្លួន ។ តួអង្គក្នុងអត្ថបទដែលជាស្នាដៃរបស់លោកគរ័ណេ សុទ្ធសឹងជាវីរជនពិសេស ដែលស្ថិតនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ ឬស្ថានភាពពិសេស ជាជនដែលមិនចេះចុះញ៉មនឹងឥទ្ធិពល " ទឹកចិត្ត " និង " ចំណងតណ្ហា " ជាជនដែលតស៊ូក្រាញនឿយយ៉ាងប្តូរផ្តាច់ ឆ្លងកាត់ឧបសគ្គធំៗទាំងឡាយ ដោយគ្មាន

តក់ស្លុត ឬរន្ធត់ញាប់ញ័រ ជាបុគ្គលប្រកបដោយ " គុណធម៌ " "ឆន្ទៈសេរី " និងជាចៅហ្វាយលើទឹកចិត្តខ្លួនឯងផ្ទាល់ ។

ក្នុងការបំពេញករណីយកិច្ចផ្សេងៗ វីរជនរបស់លោកគរ័ណី តែង បង្ហាញឱ្យឃើញនូវកំលាំងឆន្ទៈដ៏ពុះពោរ និង ឋាមពលខាងផ្លូវចិត្ត ក៏ដូចជា ខាងផ្លូវកាយ ដែលពុំអាចរកវត្ថុអ្វីមកបង្ក្រាបបានឡើយ ។ មនោសញ្ចេតនា ផ្ទាល់ខ្លួន ពុំមាននាទីសំខាន់ក្នុងដួងចិត្តរបស់វីរជន លោក គរ័ណីទេ ផ្ទុយទៅ វិញ គេជាអ្នកឈ្នះលើមនោសញ្ចេតនា និងចំណងតណ្ហាទាំងអស់ ។

នៅក្នុងរឿង " ឡឺស៊ីដ " កំលោះរ៉ូឌ្រិក ហ៊ានសំលាប់ឪពុករបស់ កញ្ញាស៊ីម៉ែន ដែលត្រូវជាអនាគតឪពុកក្មេករបស់ខ្លួន ដោយគ្មានញញើតដៃ ព្រោះតែលោកតានេះ បង្អាប់កិត្តិយសគ្រួសាររបស់ខ្លួន ។ ថ្វីបើ រ៉ូឌ្រិក ស្រឡាញ់នាងស៊ីម៉ែន ដែលជាសង្សារស្ទើរលេបយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏រ៉ូឌ្រិក កំលោះដើមទ្រូងប្រាំហត្ថ មិនបានយកសេចក្តីស្នេហារបស់ខ្លួនជាធំដែរ ។ ទី បំផុតគេឃើញរ៉ូឌ្រិកលើកដាវប្រហារលោកតា ដុងគរ័ម៉ាស់ ដែលជាឪពុក របស់នាង ស៊ីម៉ែន យ៉ាងអង់អាចបំផុត ។

នៅក្នុងរឿង អូរ៉ាស់ (Horace) គេឃើញបងប្អូនឯងប្រហារគ្នា ទៅវិញទៅមក ព្រោះតែស្រលាញ់ជាតិ ។ គេឃើញអូរ៉ាស់ហ៊ានសំលាប់ប្អូន ស្រីឯងបង្កើត ឈ្មោះនាង កាមីយ ព្រោះតែនាងបានប្រមាថក្រុងរ៉ូម ។

នៅក្នុងរឿង " ស៊ីណា " (Cinna) ព្រះចៅអូហ្គុស សុខចិត្តអត់ទោសឱ្យពួកក្បត់ដែលមានបំណងប្រហារព្រះអង្គ ។ នៅក្នុងរឿងរបស់លោក គរ័ណី គេឃើញតួអង្គទាំងឡាយច្រើនតែបំពេញនូវ " វីរសកម្ម " ក្នុងទឹកចិត្តហានក្លា និងឆន្ទៈដ៏សែនមោះមុត ។ ហើយឆន្ទៈនេះ គឺប្រាកដជាឆន្ទៈពិសេសដែលមានកិរិតខ្ពស់ក្រៃលែង ព្រមទាំងជាឆន្ទៈដែលឈ្នះលើចិត្តខ្លួនឯងផង ។

" វីរជន " របស់លោក គរ័ណី មានការម៉ឺងម៉ាត់ណាស់ចំពោះខ្លួនឯង ចំពោះគ្រួសារ ចំពោះមិត្តភក្តិ ចំពោះសង្សារ ។ វត្ថុទាំងឡាយនេះ គេអាចទាត់ចោលបាននៅពេលណា ដែលគេមានករណីយកិច្ចដ៏សំខាន់ណាមួយត្រូវបំពេញ ។ គេធ្វើអ្វីៗត្រូវតែឱ្យបានសំរេច គេមិនខ្វីរវល់ដល់សេចក្តីទន់ខ្សោយរបស់នរណាឡើយ ។

រូឌ្រិក បន្ទាប់ពីបានសំលាប់ឪពុកនាងស៊ីម៉ែន ដើម្បីសងសឹកឱ្យគ្រួសារខ្លួនឯងរួចហើយ គេគ្មានវិប្បដិសារីអ្វីទាំងអស់ ។ គេនិយាយថា : "អំពើដដែលនេះ ខ្ញុំអាចធ្វើវាទៀត ប្រសិនបើខ្ញុំមានការចាំបាច់ត្រូវធ្វើ " ។

២. កិត្តិយសនិយម :

រឿងរបស់លោក គរ័ណី សុទ្ធសឹងតែបង្ហាញឱ្យឃើញនូវតំលៃដ៏ខ្ពង់

ខ្ពស់របស់ " កិត្តិយស " ។ វីរសកម្មទាំងឡាយក្នុងដំណើររឿង តែងជាប់ទាក់ទងជានិច្ចជាមួយ " ការដោះស្រាយ " និង " ការលើកតម្កើងកិត្តិយស" នេះ ។ ហើយជាធម្មតា បញ្ហាកិត្តិយសតែងជាប់ទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយនឹងបញ្ហាករណីយកិច្ច ។ ដើម្បីបំផុសបញ្ហាទាំងពីរនេះឱ្យលេចត្រដែតឡើង អ្នកនិពន្ធតែងយកតួអង្គក្នុងរឿងទៅដាក់ក្នុងបរិយាកាសទំនាស់វិបត្តិផ្សេងៗជានិច្ច បន្ទាប់មកអ្នកនិពន្ធបានតម្រូវឱ្យតួអង្គនោះធ្វើការជ្រើសរើស ។ ក្នុងរឿង "ឡឺស៊ីដ" រ៉ូឌ្រិកត្រូវជ្រើសរើសយកស្នេហា ឬមួយយកកិត្តិយស ។ តើរ៉ូឌ្រិកត្រូវការពារកិត្តិយសរបស់ឪពុកខ្លួន ឬមួយក៏ត្រូវលុតជង្គង់ចំពោះមុខសេចក្តីស្នេហា គឺរូបនាងស៊ីម៉ែន កំពូលស្នេហ៍ ?

នៅក្នុងរឿង " អូរ៉ាស់ " លោកគ័រណី ក៏បានតម្រូវឱ្យតួអង្គធ្វើការជ្រើសរើសដូច្នោះដែរ គឺជ្រើសរើសយកសេចក្តីស្នេហាចំពោះគ្រួសារ ឬយកករណីយកិច្ចចំពោះប្រទេសជាតិ ។

តាមការសង្កេត គឺនៅពេលណាក៏ដោយ លោកគ័រណី តែងតែឱ្យតួអង្គរបស់ខ្លួនជ្រើសរើសយកករណីយកិច្ច និង កិត្តយសជានិច្ច ។

៣. មាតុភូមិនិយម :

លោកគ័រណី ជាអ្នកយកចិត្តទុកដាក់នឹងបញ្ហាប្រទេសជាតិណាស់ ។

ផ្ទុយអំពីអ្នកនិពន្ធខ្លះ ដែលតែងតែងុបងុលនឹងបញ្ហាស្នេហា បញ្ហាគ្រួសារ បញ្ហាលុយកាក់នោះ លោកគរ័ណី តែងបានលើកយកនូវបញ្ហាស្នេហភាពទឹកដី និង សន្តិភាពប្រទេសជាតិមកលាតត្រដាងយ៉ាងច្បាស់លាស់ ។

វីរសកម្មគ្រប់យ៉ាងនៃតួអង្គក្នុងរឿងរបស់លោកគរ័ណី មិនមែនសុទ្ធតែមានទិសដៅ ឆ្ពោះទៅរកតែការការពារកិត្តិយសគ្រួសារផ្ទាល់ខ្លួននោះទេ ហួសពីនេះគឺឆ្ពោះទៅរកការការពារប្រទេសជាតិទាំងមូលផង ។ លោកគរ័ណីយល់ថា បើគ្មានប្រទេសជាតិ-គ្រួសារក៏គ្មានដែរ ។ ការតស៊ូដើម្បីសេចក្តីគង់វង់នៃទឹកដីក៏មានន័យថា តស៊ូដើម្បីវត្តមាននៃគ្រួសារដូច្នោះដែរ ។ ក្នុងរឿងអូរ៉ាស់ លោកគរ័ណី មិនបានធ្វើឱ្យតួអង្គសំខាន់ណាមួយស្លាប់ដោយឥតប្រយោជន៍ ឬស្លាប់ដោយមិនបានបំពេញវីរសកម្មចំពោះជាតិមាតុភូមិទេ ។ បើតួអង្គនោះត្រូវស្លាប់ អ្នកនិពន្ធតែងឱ្យតួនោះទៅជាទាហាន ហើយស្លាប់ក្នុងន័យការពារជាតិវិញ ដូចជា " សេវែរ " ក្នុងរឿង ប៉ូលីយើក ជាដើម ។

នៅក្នុងរឿង អូរ៉ាស់ គេឃើញថា គូរីយ៉ាស់ ដែលមានស្រុកកំណើតនៅអាល់ប៊ី បានមកស្រលាញ់ កាមុីយ ប្អូនស្រីបង្កើតរបស់អូរ៉ាស់ ។ ចំណែកអូរ៉ាស់ ដែលមានស្រុកកំណើតនៅរ៉ូម បានមករៀបការជាមួយនាង "សាប៊ីន" ដែលជាប្អូនស្រីបង្កើតរបស់គូរីយ៉ាស់ ។ សម័យថ្ងៃមួយប្រទេស

ទាំងពីរគឺរ៉ូម និងអាល់ប៉ កើតសង្គ្រាមនឹងគ្នា ។ ពេលនោះនាង " គួរីយ៉ាស់" ត្រូវទៅបំពេញករណីយកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងឋានៈជាពលរដ្ឋអាល់ប៉ ។ ចំណែកខាង "អូរ៉ាស់" ក៏មានការចាំបាច់ត្រូវចេញការពារទឹកដី ក្នុងឋានៈខ្លួនជាពលរដ្ឋក្នុងក្រុង "រ៉ូម" ដែរ ។

ដូច្នេះសោកនាដកម្មគ្រួសារទាំងពីរត្រូវកើតឡើង ចំណែកអាពាហ៍ពិពាហ៍ ចំណងភាតរភាព ចំណងគ្រួសារត្រូវកាត់ផ្ដាច់មួយអន្លើសិន ។ គួរីយ៉ាស់ និងអូរ៉ាស់ ត្រូវកាន់អាវុធបង្ហូរឈាមគ្នា ។ គេត្រូវប្រយុទ្ធគ្នាយកស្លាប់រស់ដើម្បីការពារមាតុភូមិរៀងៗខ្លួន ។

ពេលនោះ ឆន្ទៈស្នេហាជាតិរបស់គេឡើងខ្ពស់ដល់កំរិត ។ គេគ្មានគិតអ្វីក្រៅពីការតស៊ូ ដើម្បីឱ្យជាតិរស់ប៉ុណ្ណោះ ។ អូរ៉ាស់បានលើកអាវុធសំលាប់ប្អូនស្រីឯងបង្កើត ព្រោះតែនាងស្រលាញ់ គួរីយ៉ាស់ ហើយបានតិះដៀលដល់ក្រុងរ៉ូម ដែលបានបំបែកស្នេហានាង ។

<u>បញ្ហាស្នេហា</u> :

ស្នេហាក្នុងរឿងរបស់លោក គរ៉ណី ក៏ច្រើនតែជា " វីរស្នេហា " ដែរ ហើយច្រើនតែមានលក្ខណៈជាតុរង្វាន់ចុងក្រោយ ឬជាគ្រឿងលើកទឹកចិត្តដល់តួអង្គវីរបុរសណា ដែលបានបំពេញនូវវីរសកម្ម ។

ឧទាហរណ៍ នាងស៊ីម៉ែន ដែលទីបំផុតបានក្លាយជាភរិយារបស់រ៉ូឌ្រិក នោះ ក៏មិនមែនក្នុងឋានៈ រ៉ូឌ្រិក ជាអតីតសង្សាររបស់នាងទេ ប៉ុន្តែក្នុងឋានៈគេជាវីរបុរសមួយរូប ដែលបានច្បាំងឈ្នះពួក " Maures " ដែលជាទមិឡ ចូលមកឈ្លានពាននគររបស់ខ្លួន ។

ស្នេហាធុនថោក ស្នេហាជាន់ទាបទាំងឡាយ គេហាក់ដូចជាពុំបានជួបប្រទះសោះទេក្នុងស្នាដៃរបស់លោកគរ័ណី ។ លោក គរ័ណី ពុំបានយកស្នេហាជាធំទេ ។ ក្នុងផ្ទៃរឿងរបស់គាត់គ្មានទេ " ការស្លាប់ " ព្រោះស្នេហា ។

នៅក្នុងរឿង ឡឺស៊ីដ លោកគរ័ណី បានសរសេរថា :" សេចក្ដីស្នេហាគ្រាន់តែជាការសប្បាយប៉ុណ្ណោះ ចំណែកឯកិត្តិយស គឺជាករណីយកិច្ច " L'amour n' est qu' un plaisir l'honneur est un devoir ស្នេហាដែលល្អប្រសើរនោះ គឺស្នេហាប្រកបទៅដោយកិត្តិយស ។

យោបល់រឿង

លោកគរ័ណី អាចចាត់ទុកថា ជាបិតានៃសោកនាដកម្មមួយរូបនាសតវត្សទី ១៧ បាន ព្រោះលោកបានចំណាយពេលវេលាស្ទើរជាងពាក់កណ្ដាលជីវិតរបស់លោក សំរាប់ប្រឡូកក្នុងសង្វៀនអក្សរសិល្ប៍ ព្រមទាំងបាននាំមកនូវវត្ថុធាតុថ្មីៗជាច្រើន សំរាប់សិល្បៈល្ខោនសោកនាដកម្មសម័យ

នោះផង តែតែងឱ្យតំលៃទៅលើរឿងល្ខោនរបស់លោកថាជាសាលាជាន់ខ្ពស់ខាងគំនិត ។ សោតឯតួអង្គក្នុងរឿងរបស់លោកគរ័ណី សុទ្ធតែជាកំពូលបុរស ដែលធ្វើសកម្មភាពសំរាប់តែបង្ហាញនូវទស្សនវិជ្ជាមួយបែបគឺ :

- ភាពថ្លៃថ្នូរនៃចរិតលក្ខណៈ
- ករណីយកិច្ចឈ្នះតណ្ហា

ប៉ុន្តែបើតាមសង្កេតអ្វីៗដែលជាទស្សនៈ ជាទ្រឹស្តី ជាគោលគំនិតរបស់លោក ច្រើនតែមានលក្ខណៈខ្ពស់ហួសពេក ។

មនុស្សបថុជ្ជនធម្មតាពិបាកនឹងអនុវត្តគោលគំនិតទាំងនោះណាស់ ។ មនុស្សតែងតែមិនអាចយកឈ្នះលើទឹកចិត្តខ្លួនឯងបានសោះ ជាពិសេសក្នុងសតវត្សនេះ ដែលមនុស្សក្លាយជាកញ្ជះតណ្ហាទៅហើយនោះ ។

ម៉ូលីយែរ

Molière (dit Jean - Baptiste Poquelin)
(Paris 1622 - id.1673)

អ្នកនិពន្ធល្ខោននាដកម្មបារាំង ។ បិតាហាសនាដកម្មប្រចាំស.វទី១៧ ! លោកម៉ូលីយែរ គឺជាសិល្បករល្ខោននាដកម្ម និង ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនដ៏ល្បីឆ្នើម មានទេពកោសល្យខ្ពស់បំផុតខាងតាក់តែងរឿងប្រលោមលោក និងរឿងល្ខោនបែបកំប្លែង ។ ស្នាដៃទាំងឡាយរបស់លោក គឺសុទ្ធសឹងតែជារឿងល្ខោនដែលប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើបាប ខិលខូច ដែលមាននៅក្នុងគំនិត ឬនៅក្នុងសង្គម... បោះជំរំតួអង្គយ៉ាងសឿងខ្ចង់ សង្ហា ដោយឧបមាយកជាការគំរូ... ជាមនុស្សម្នាក់ដែលធ្វើឱ្យពិភពអ្នកអក្សរសិល្ប៍និយម អស់សំណើចរាប់សតវត្សមកហើយ... ។

<u>ជីវប្រវត្តិសង្ខេប</u> :

លោកម៉ូលីយែរ មានឈ្មោះពិតប្រាកដថា ហ្សង់ បាប់ទីស្ត៍ ប៉ូគើឡាំង ។លោកកើតនៅថ្ងៃទី ១៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៦២២ ក្នុងទីក្រុងប៉ារីស ។ ឪពុកលោកឈ្មោះ ហ្សង់ ប៉ូគើឡាំង ជាអ្នកលក់គ្រឿងសំអាងសំរាប់ស្តេច ។ លោកម៉ូលីយែរត្រូវកំព្រាម្តាយនៅអាយុ ១៣ឆ្នាំ ។ ពេលម្តាយលោកទទួល

មរណភាពទៅ ឪពុកលោកក៏រៀបការនឹងស្រីម្នាក់ទៀត ក៏ប៉ុន្តែជាអកុសល ក្រោយពីបានរួមរស់នៅជាមួយគ្នាបានបីឆ្នាំកន្លងមក ម្ដាយចុងរបស់លោក ក៏ទទួលអនិច្ចកម្មទៅទៀត ។

លោក ម៉ូលីយែរ បានចូលទៅសិក្សានៅអនុវិទ្យាល័យ ក្លែរម៉ុង ក្រោមការឧបត្ថម្ភពីជីតារបស់លោក ល្វី ក្រេស្សេ ។ នៅក្រៅអនុវិទ្យាល័យ លោកម៉ូលីយែរ បានឆ្លៀតសិក្សាទស្សនវិជ្ជាយ៉ាងព្យាយាមបំផុតជាមួយនឹង ទស្សនវិទូម្នាក់ឈ្មោះហ្គាស្សង់ឌី (Gassendi, philosophe français (1592-1655) ។ លោក ហ្គាស្សង់ឌី បានខិតខំអប់រំលោកមូលីយែរ ឱ្យស្អប់ ហើយឱ្យប្រឆាំងជានិច្ចនឹងទស្សនវិជ្ជារបស់លោក អារីស្តូត (Aristote, philosophe grec (384-322 av.J-C) ។ ទស្សនវិជ្ជារបស់លោក ហ្គាស្សង់ឌី បានជ្រួតជ្រាបយ៉ាងខ្លាំងទៅក្នុងចិត្តថ្លើមរបស់លោក មូលីយែរ ។

លោកម៉ូលីយែរ បានប្រលងជាប់បរិញ្ញាបត្រច្បាប់ នៅអឡេអង់ ។ ចំណេះវិជ្ជាខាងច្បាប់នេះ គេឃើញលេចឡើងយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងវណ្ណកម្មដ៏ច្រើនរបស់លោក តែច្បាប់ទាំងនេះមានលក្ខណៈគ្រាន់តែជាច្បាប់អនុវត្ត ប៉ុណ្ណោះ ។

ក្រោយមក នៅពេលដែលឪពុករបស់លោកមានវ័យជរាណាស់ទៅហើយ លោកម៉ូលីយែរក៏បានទទួលកាន់កាប់មុខតំណែងជំនួស ហើយប្រកបអាជីវកម្មនេះបន្តពីឪពុករបស់លោករហូតរៀងមក ។

ជីវិតក្នុងវង់ល្ខោន

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៦៤៣ គេឃើញលោក ម៉ូលីយែរ ឡើងលើឆាកសំដែងជាលើកដំបូងបង្អស់ ក្នុងវង់ល្ខោនមួយដែលមានឈ្មោះថា "លីលុយស្រ្ត តេអាត្រ៍ " (l' Illustre-Théâtre) ។ វង់ល្ខោននេះជារបស់លោកផ្ទាល់ តែមានចូលហ៊ុនខ្លះដែរ ជាមួយនឹងគ្រួសារបេហ្សារត៍ (Béjart) ។

បានជាលោកម៉ូលីយែរ មានចិត្តជិតជាប់នឹងវិស័យល្ខោនបែបនេះ ព្រោះកាលពីក្មេង លោកតា ល្វី ក្រែស្សេ ចូលចិត្តនាំចៅគាត់ទៅទស្សនាល្ខោនជាញឹកញាប់ដងណាស់ ។ វង់ល្ខោនដែលលោកម៉ូលីយែរធ្លាប់បានទៅទស្សនាកំសាន្តច្រើនជាងគេ គឺវង់ល្ខោនម៉ារេ និង ល្ខោនដែលគេលេងនៅសណ្ឋាគារ ប៊ួរហ្គោញ ។ ហើយកាលពីលោកនៅក្នុងវ័យសិក្សានាអនុវិទ្យាល័យ ក្លែរម៉ុងនោះ លោកម៉ូលីយែរធ្លាប់បានឃើញកូនសិស្សគ្នាឯងសំដែងរឿងខ្លីៗក្នុងរាត្រីសិល្បៈជាច្រើនដងណាស់ដែរ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៦៤៤ វង់ល្ខោន l' Illustre-Théâtre ចាប់ផ្តើមធ្វើសកម្មភាពយ៉ាងពេញទំហឹង ។ ដំណើរក្នុងវង់ល្ខោនចេះតែប្រព្រឹត្តទៅប្រកបដោយសុវត្ថិភាពយ៉ាងក្រៃលែង ។ ក៏ប៉ុន្តែចាប់តាំងពីពេលដែលមានលោកហ្គាស្តុង ដ័រលេអ៊ែនស៍ (Gaston d' Orléans) ចូលមកជ្រៀតជ្រែកកាលណា កិច្ចការល្ខោនដើរបែបមិនសូវស្រួលសោះ ប្រការនេះបណ្តាលឱ្យលោក ម៉ូលីយែរ មានជំពាក់ប្រាក់គេយ៉ាងច្រើន រហូតដល់ត្រូវគេចាប់ឃុំខ្លួន ។ រហូតមកដល់ខែសីហា ឆ្នាំ ១៦៤៥ លោកម៉ូលីយែរ បានទទួលការធានា ហើយក៏បានត្រូវគេដោះលែងឱ្យមានសេរីភាពមកវិញ ។ ចេញអំពីទីឃុំឃាំងកាលណា លោកម៉ូលីយែរក៏ចាប់ផ្តើមលេងល្ខោនបន្តទៅទៀត ។ ម្តងនេះ ក្រុមល្ខោនរបស់លោក ម៉ូលីយែរបានចូលសមាគមជាមួយក្រុម Du Fresne ដោយមានលោក Duc d' Epéron ប្រមុខក្រុង Guyenne ជាគោលបង្អែកផង ។

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៦៤៥ ដល់ឆ្នាំ ១៦៥០ វង់ល្ខោនរបស់លោកម៉ូលីយែរ បានលើកទៅលេងនៅគ្រប់ខេត្ត ដូចជាខេត្ត: Toulouse, Nantes, Narbonne, Albi, Carcassonne, Agen… ។ល។ និង ។ល។

ពីឆ្នាំ ១៦៥០ ដល់ឆ្នាំ ១៦៥៨ ក្រុមនេះបានលើកទៅសំដែងនៅ Lyon, Languedoc, Montpellier, Narbonne, Avignon, Grenoble, Béziers, … ។

នៅក្នុងអំឡុងពេលនេះ ពោលគឺនៅក្នុងឆ្នាំ ១៦៥៥ លោកម៉ូលីយែរ បានសំដែងរឿងមួយឈ្មោះ l' Étourdi នៅទីក្រុង Lyon ។ ហើយឆ្នាំ ១៦៥៦ លោកបានសំដែងរឿងមួយទៀតឈ្មោះ le Dépit amoureux នៅ Avignon ។

ឆ្នាំ ១៦៥៨ លោកម៉ូលីយែរ បានលើកវង់ល្ខោនមកសំដែងនៅទីក្រុង Rouen ។

លោកម៉ូលីយែរ បានដើរតួជាអ្នកសំដែងផង ហើយឆ្លៀតតាក់តែងរឿងល្ខោនផង ដែលរឿងទាំងអស់នោះច្រើនតែជារឿង "ហាសនាដកម្ម និងរឿង " ក្រម៉ាច់ " ។

ជីវិតស្នេហារបស់លោក ម៉ូលីយែរ

លោកម៉ូលីយែរ ក៏ធ្លាប់ធ្លាក់ខ្លួនជាទាសៈនៃសេចក្តីស្នេហាដូចជាបុរសទាំងឡាយក្នុងលោកដែរ ។ លោកបានលួចស្រឡាញ់កូនក្រមុំគេម្នាក់នៃត្រកូលបេហ្សារត៍ ឈ្មោះនាងម៉ាដឺឡែន (Madeleine) ។ នាងមានរូបឆោមលោមពណ៌ល្អណាស់ ហើយថែមទាំងមានចំណេះដឹង និងប្រាជ្ញា

ឈ្លាសវៃណាស់ផង ។ លោកម៉ូលីយែរ ដែលក្លាយជាហាសនាដករដ៏ល្បីឆ្នើមនេះ ក៏ដោយសារតែគាត់មានសេចក្ដីស្នេហាលើរូបនាងម៉ាដឺឡែននេះឯង ។

តែមកដល់ឆ្នាំ ១៦៦២ មិនដឹងជាដោយសាររឿងអ្វី ស្រាប់តែគេឃើញលោក ម៉ូលីយែរ បែរជាទៅរៀបការជាមួយនឹងនាង អារម៉ង់បេហ្សារត៍ (Armande) ទៅវិញ ។

ជោគជ័យធំៗរបស់លោក ម៉ូលីយែរ

ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៦៥៨ វង់ល្ខោនរបស់លោកម៉ូលីយែរ បានវិលត្រឡប់មកកាន់ទីក្រុងប៉ារីសវិញ ។ កិត្តិស័ព្ទរបស់ l' Illustre Théâtre នាសម័យនោះ បានល្បីរន្ទឺ និងសាយភាយរហូតទៅដល់សំណាក់ព្រះរាជា ។

នៅពេលមួយនោះ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ២៤ តុលា ឆ្នាំ ១៦៥៨ វង់ល្ខោននេះត្រូវបានទទួលកិត្តិយសមកសំដែងថ្វាយស្ដេចទត ពេលនោះលោកម៉ូលីយែរ បានសំដែងរឿង Nicomède ដែលជាវណ្ណកម្មដ៏ឆ្នើមរបស់កវីគរ័ណៃ និងរឿងមួយទៀតឈ្មោះ le Docteur amoureux ។ គឺពេលនេះហើយដែលលោក ម៉ូលីយែរ បានទទួលកិត្តិស័ព្ទល្បីសុសសាយរហូតដល់

ស្តេចបើកអំណាចឱ្យវង់ល្ខោននេះ ចូលសំដែងបាននៅក្នុងវាំង នៅក្នុងបន្ទប់មួយឈ្មោះ Petit Bourdon ។

ក៏ប៉ុន្តែទោះជាដូច្នេះក្តី ក៏កេរ្តិ៍ឈ្មោះដ៏ល្បីរបស់លោក ម៉ូលីយែរ ពេលសំដែងថ្វាយស្តេចនាពេលនោះ នៅអន់ជាងកិត្តិនាមដែលលោកបានទទួលនៅពេលដែលលោកសំដែងរឿងមួយទៀតឈ្មោះ l' École des femmes ។ រឿងនេះ លោកម៉ូលីយែរ បានប្រឌិតឡើងតាមមនោគតិប្រាកដនិយមរបស់លោក និងជារឿងផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ភរិយារបស់លោកទៀតផង ។ នាង អារម៉ង់ ភរិយារបស់លោក ម៉ូលីយែរ ជានារីដែលចូលចិត្តការតុបតែងខ្លួនខ្លាំងពេក ព្រមទាំងមានគំនិត "ថ្លៃថ្នូរនិយមហួសហេតុ" ផងដែលធ្វើឱ្យលោក ម៉ូលីយែរ អត់ទ្រាំទៀតមិនបាន លោកក៏តាក់តែងរឿង l' École des femmes នេះឡើង ។

នៅឆ្នាំ ១៦៧០ លោកម៉ូលីយែរ សំដែងរឿង le Bourgeois gentilhomme ។ លុះដល់ឆ្នាំ ១៦៧២ លោកបានសំដែងរឿង les Femmes savants ។ រឿងទាំងនេះសុទ្ធតែបានទទួលជោគជ័យយ៉ាងសំបើមក្រៃលែង ។

អវសានកាលរបស់លោក ម៉ូលីយែរ :

លោកម៉ូលីយែរ គឺជាបុគ្គលមួយរូប ដែលបានបូជាកំលាំងកាយ កំលាំងចិត្ត និង កំលាំងប្រាជ្ញាស្ទើរតែទាំងអស់ក្នុងជីវិតរបស់លោកសំរាប់វិស័យសិល្បៈ ។ ការខិតខំព្យាយាមដ៏មោះមុត និងឱ្យហាតនេះ បានបណ្តាលឱ្យលោកធ្លាក់ខ្លួនមានជំងឺឈឺទ្រូង តាំងពីឆ្នាំ ១៦៦៥ មក ។ តែទោះបីជាជំងឺបានចូលមករាតត្បាតក្នុងសរីរាង្គកាយរបស់លោកយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏លោកម៉ូលីយែរនៅតែតស៊ូជានិច្ច គឺតស៊ូរហូតដល់ដង្ហើមចុងក្រោយ ។

ប្រវត្តិដែលគួរឱ្យរំភើប និង គួរឱ្យសោកសៅក្នុងមួយជីវិតសិល្បៈរបស់លោក ម៉ូលីយែរ ដែលអ្នកផងចងចាំមិនភ្លេចនោះ គឺនៅពេលចុងក្រោយបំផុតនៃការសំដែងរឿង le Malade imaginaire ស្រាប់តែលោក ម៉ូលីយែរ ដួលគ្រិបនៅលើឆាក ធ្វើឱ្យផ្អើលទស្សនិកជន... ។ ក្រោយពីពេលដែលគេបានដឹករូបលោកមកដល់លំនៅឋានបានបន្តិច លោកម៉ូលីយែរ ក៏ទទួលមរណភាពទៅ ។ ទុក្ខសោកវិយោគដែលផ្តើមចេញពីមរណភាពដ៏គួរឱ្យរំភើបហួសប្រមាណ នៃហាសនាដករដ៏មហាល្បីផ្អើមនេះ បានធ្វើឱ្យអ្នកដែលធ្លាប់បានទស្សនារឿងល្ខោនរបស់លោក មានការសោក

ស្លាយគ្រប់១ថ្នា ។ គេបានបញ្ចុះសពលោកនៅថ្ងៃទី ២១ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៦៧៣ នៅវេលាម៉ោង ៩ យប់ ។

លោក ម៉ូលីយែរ បានលាចាកពីពិភពសោកសៅសំដៅទៅកាន់សុគតិភពក្នុងជន្មាយុ ៥១ ឆ្នាំ ។

ចណ្ណកម្មនាំឲ្យខ្លាយរបស់លោក ម៉ូលីយែរ

គេអាចចែកស្នាដៃនិពន្ធរបស់លោកម៉ូលីយែរជាពីរផ្នែកដូចតទៅ :

១- **ផ្នែករឿងកំប្លែង** (រឿងកំប្លែងខ្លីៗ)

- Le Docteur amoureux
- les Trois docteurs rivaux
- le Maître d' école
- Gros René
- Gorgions dans le sac
- le Fagoteux (Fagotier)
- Sganarelle
- la Jalousie de Barbouille
- le Médecin malgré lui (1666) រឿងក្រមាច់ដែលទទួលជោគជ័យដ៏ត្រចះត្រចង់ ។

២. ផ្នែកហាស្យនាដកម្ម

- l' Étourdie (1655)
- le Dépit amoureux (1656)
- l' Impromptu de Versailles
- Don Garcie de Naivarre
- les Précieuses ridicules (1659) ចំអកឱ្យពួកស្រីៗ ដែលចូលចិត្តអួតខ្លួនថាជាអ្នកចេះដឹង ។
- les Facheux (1661)
- l' Écoles des maris (1661)
- l' École des femmes (1662)
- Critique de l' École des femmes
- Dom Juan (1665)
- l' Amour médecin (1665) ចំអកឱ្យពួកពេទ្យនៅក្នុងវាំង ។
- le Misanthrope (1666) ចំអកដល់សង្គមមនុស្ស ដែលពោរពេញទៅដោយការបោកបញ្ឆោត ភូតភរ ក្រឡិចក្រឡុច បញ្ឆោរ បញ្ជើចបញ្ជើរ ។

- Malicerte
- Amphitryon (1668)
- la Princesse d' Élide (ទទួលប្រតិកម្មពីព្រះសង្ឃកាតូលិក)
- George Dandin (1668)
- l' Avare (1668) ចំអកដល់ភាពកំណាញ់ស្វិតដែលធ្វើឱ្យមនុស្សលែងស្គាល់អ្វីក្រៅពីលុយ ។
- le Mariage forcé
- le Sicilien ou l' Amour peintre
- Panulphe l' imposteur
- Tartuffe (1669) ទទួលប្រតិកម្មពីព្រះសង្ឃកាតូលិក ។
- les Amants magnifiques
- Monsieur de Pourceaugnac (1669)
- le Bourgeois gentilhomme (1670) ចំអកឱ្យអភិជនកំឡៅ ។
- Hypocondre
- la Comtesse d' Escarbagnas (1671)

- les Fourberies de Scapin (1671)
- les Femmes savantes (1672) ចំអកចំពោះភាពក្រអឺតក្រទមនៃស្ត្រី ។
- le Malade imaginaire (1673)

ឧត្តមគតិ
និង ទស្សនៈអក្សរសិល្ប៍របស់លោក ម៉ូលីយែរ

ទស្សនៈនិយមដែលនាំឱ្យលោក ម៉ូលីយែរ ទទួលបាននូវជោគជ័យដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ត្រដែតត្រដឹមក្នុងផ្នែកអក្សរសិល្ប៍នោះ គឺស្ថិតនៅត្រង់គំនិត តថនិយម និង ប្រាកដនិយមរបស់លោក ។

វណ្ណកម្មទាំងឡាយរបស់លោក ម៉ូលីយែរ សុទ្ធតែបានបង្ហាញឱ្យឃើញនូវគុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិរបស់មនុស្សគ្រប់សង្គម (សង្គមបារាំងសែស) គ្រប់កាលសម័យ ។ ដោយសារស្នាដៃរបស់លោក មហាជនអាចស្គាល់នូវមុខមាត់ពិតប្រាកដនៃសង្គមបារាំងសែសនាស.វទី ១៧ នោះបានយ៉ាងច្បាស់ ។ លោកម៉ូលីយែរ ចូលចិត្តអ្វីៗដែលមានភាពជាក់ច្បាស់ និង

រឿងរ៉ាវបែបតថៈ ហើយដែលធ្លាប់កើតមានពិតប្រាកដក្នុងជីវភាពមនុស្សលោកផង ។

ទោះបីរឿងរបស់លោកជារឿងកំប្លែងក្តី ក៏ការកំប្លែងនោះស្ថិតនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការពិតជាដរាប ។ លោកយល់ថា ការពិត និង ការសប្បាយត្រូវតែធ្វើដំណើរទៅជាមួយគ្នាក្នុងដំណើររឿង ។ រឿងកំប្លែងមួយដែលបានធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកទស្សនាបានសើច បានសប្បាយ តែបើសើចបើសប្បាយទាំងគ្មានន័យនោះ រឿងនោះក៏ប្រាកដជាគ្មានតំលៃអ្វីក្នុងវិស័យអក្សរសិល្ប៍ និង សិល្បៈទេ ។

លក្ខណៈមួយទៀត ដែលគួរឱ្យកត់សំគាល់នៅក្នុងស្នាដៃរបស់លោក ម៉ូលីយែរនោះ គឺការអប់រំ ។ លោក ម៉ូលីយែរ មិនដែលភ្លេចនឹងបញ្ចូលទៅក្នុងផ្ទៃរឿងនូវការអប់រំដ៏ប្រពៃទាំងឡាយសោះឡើយ ហើយការអប់រំទាំងនោះគឺសុទ្ធតែមានទិសដៅឆ្ពោះទៅរកការកែប្រែ នូវទស្សនៈនិយមដ៏ចាស់គំរិលផ្សេងៗ ព្រមទាំងកែប្រែជំនឿ និង ទំនៀមទំលាប់ទាំងឡាយណាដែលលោកយល់ថា ជាការមិនគប្បី ។ ការអប់រំរបស់លោក ម៉ូលីយែរ សឹងប្រកបទៅដោយលក្ខណៈមនុស្សនិយម ហើយសាមញ្ញជាទីបំផុត ដែលមានប្រយោជន៍យ៉ាងពិសេសសំរាប់មនុស្សយើង ។ លោកម៉ូលីយែរ ពុំបានអប់រំមនុស្សដោយបញ្ចូលទ្រឹស្តីសាសនា ឬវាយអែបស៊ីអបនឹងគោលលទ្ធិណា

មួយឡើយ ព្រោះថា លោកម៉ូលីយែរពុំមែនជាអ្នកឱ្យតំលៃដល់សាសនាណាមួយទេ ។ ដូច្នេះហើយបានជាកាលពីឆ្នាំ ១៦៦៤ នៅពេលដែលលោកម៉ូលីយែរ សំដែងរឿង Tartuffe និង រឿង la Princesse d' Élide នោះ ព្រះសង្ឃកាតូលិកនៅប៉ារីសបានបញ្ចេញប្រតិកម្មយ៉ាងខ្លាំង ប្រឆាំងនឹងរូបលោក រីឯស្តេចទៀតសោត ក៏ឃាត់ឃាំងមិនឱ្យលោក ម៉ូលីយែរ សំដែងជាសាធារណៈដែរ មិនតែប៉ុណ្ណោះ លោកអាចារ្យ រូយ៉េ ចង់សុំយកលោក ម៉ូលីយែរ ទៅដុតចោលទាំងរស់ទៀតផង ។ រឿងហេតុទាំងអស់នេះបានលេចឡើងយ៉ាងជាក់ស្តែងនៅពេលដែលលោក ម៉ូលីយែរជិតស្លាប់ គឺគ្មានបព្វជិតអង្គណាមកឱ្យធម៌ដល់រូបលោកសោះទេ ។ ហើយដោយសារតែមិនបានទទួលធម៌អាថ៌នេះហើយ ដែលសពរបស់លោក ម៉ូលីយែរ ត្រូវបានអ្នកបួសក្នុងសាសនាកាតូលិក ហាមឃាត់មិនឱ្យយកទៅបញ្ចុះ ។ តែបន្ទាប់ពីមានការតវ៉ាដ៏មុឹងម៉ាត់មក ព្រះសង្ឃរាជក៏អនុញ្ញាតទាំងទើសទាល់ឱ្យបញ្ចុះទៅ ក៏ប៉ុន្តែមិនឱ្យមានភ្លេងភ្លាត់អ្វីទេ ថែមទាំងឱ្យគេយកសពរបស់លោកទៅបញ្ចុះនៅពេលយប់ទៀតផង ។ ហេតុការណ៍ទាំងអស់នេះ គឺបណ្តាលមកតែពីគំនិតពុំស្របស្រួលជាមួយនឹងសាសនារបស់លោកម៉ូលីយែរនេះឯង ។

នៅក្នុងស្នាដៃដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់របស់លោកម៉ូលីយែរ គេពុំឃើញមានទាល់តែសោះនូវស្នារតីពលីកម្ម ឬការតស៊ូបូរផ្តាច់ក្នុងការការពារឧត្តមគតិណាមួយដូចក្នុងរឿងរបស់លោក ព្យែរ គរ៍ណើ ឡើយ ។ តួអង្គក្នុងរឿងរបស់លោក ម៉ូលីយែរ មានតាំងតែពី អភិជន មហាសេដ្ឋី អ្នកមានសម្បត្តិហូរហៀរ អ្នកក្រីក្រ រហូតដល់ខ្ញុំកញ្ជះគេ ។ លោកម៉ូលីយែរចូលចិត្តទិតៀនពួកអ្នកថ្លៃថ្នូរនិយមណាស់ ហើយក៏ចូលចិត្ត " ត្បក " ឱ្យពួកអភិជនកំឡោទាំងនោះខ្លាំងណាស់ដែរ ។ ពួកនេះបើបានទស្សនារឿងរបស់លោក ម៉ូលីយែរម្តងៗ ពួកគេនឹងបានសើចសប្បាយ គឺបានសើចសប្បាយយ៉ាងសប្បាយអស្ចារ្យក្រៃលែង ក៏ប៉ុន្តែការសើចសប្បាយរីករាយដ៏ក្រៃលែងនោះ គឺមានរសជាតិល្វីងជូរចត់ជាទីបំផុត ។ ហើយបើពួកនេះរឹតតែគិត រឹតតែពិចារណាឱ្យបានខ្លាំងក្លាក្នុងឱកាស ដែលខ្លួនកំពុងទស្សនា និង ក្រោយការទស្សនារឿងល្ខោនរបស់លោកម៉ូលីយែរនោះ ពួកគេក៏រឹតតែដឹងខ្លួនខ្លាំងឡើងណាស់ដែរថា លោកម៉ូលីយែរកំពុងតែ " ខោកក្បាល ", ឱ្យពួកគេទេតើ !!!

ទស្សនៈចំពោះស្នេហា និង តណ្ហារបស់លោក ម៉ូលីយែរ

ចំពោះស្នេហា លោកម៉ូលីយែរ ក៏យល់ដូចគេឯងដែរថា វាត្រូវឱ្យបានផុសចេញមកពីដួងចិត្តដ៏បរិសុទ្ធនៃមនុស្សម្នាក់ៗ ។ គេត្រូវជៀសវាង

នូវសេចក្តីស្នេហាណាដែលបង្ខិតបង្ខំជាដាច់ខាត ។ ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងបុរស និង ស្ត្រីជាភារៈមួយដែលបរិសុទ្ធ និង ពិសិដ្ឋក្រៃលែង ។ ដើម្បីឱ្យមង្គលការស្ថិតនៅក្នុងសុភមង្គលអស់កាលជានិច្ចនោះ គួរតែគូស្នេហ៍ទាំងសងខាងស្គាល់ ហើយយល់ចិត្តថ្លើមគ្នាទៅវិញទៅមក ព្រមទាំងមានអាយុស្របាល១គ្នាផង ។ កុំធ្វើដូចជាកញ្ជាស់ឈ្មោះ Harpagon នៅក្នុងរឿង l' Avare ដែលចង់រៀបការនឹងនារីក្មេងនោះ វាមិនល្អមើលទាល់តែសោះ ។

លោកម៉ូលីយែរ មានបំណងចង់ឱ្យមនុស្សអនុវត្តអ្វី១តាមធម្មជាតិ។ ប៉ុន្តែការអនុលោមតាមធម្មជាតិនេះ ត្រូវតែឱ្យមានលាយឡំជាមួយផងដែរនូវវិចារណញ្ញាណ និង សុភវិនិច្ឆ័យ គេមិនត្រូវបណ្តែតបណ្តោយទាំងងងឹតងងល់ ឱ្យអ្វី១ប្រព្រឹត្តទៅតាមតែការចាត់ចែងរបស់ធម្មជាតិនោះឡើយ ។ លោកម៉ូលីយែរ ពុំមានគំនិតទុទិដ្ឋិនិយមពេកទេចំពោះតណ្ហា ព្រោះអីតណ្ហាមិនមែនសុទ្ធតែជាប្រភពនៃសេចក្តីទុក្ខសោកទាំងអស់ទេ ព្រោះជួនកាលវាក៏ផ្តល់មកឱ្យមនុស្សនូវសេចក្តីចំរើនផងដែរ ។

លក្ខណៈនៃរឿងកំប្លែងរបស់លោក ម៉ូលីយែរ

រឿងកំប្លែងទាំងឡាយរបស់លោកម៉ូលីយែរ ប្រកបដោយលក្ខណៈ

បីយ៉ាងដូចៗគ្នាទាំងអស់ ។ លក្ខណៈទាំងបីយ៉ាងនោះមានដូចតទៅ :

១- កំប្លែងតាមផ្លូវសំដី វោហារ ពាក្យពេចន៍លែបខាយ

២- កំប្លែងតាមកាយវិការ ឫកពា ចរិយារបស់តួអង្គ

៣- កំប្លែងក្នុងដំណើររឿង

ស្នាដៃរបស់លោក ម៉ូលីយែរ មានលក្ខណៈជាការពិនិត្យសង្កេត "ចរិតធម្មជាតិ" និងការឆ្កាំឆ្កងទាំងឡាយរបស់មនុស្ស (les travers humains) ។ លោក ម៉ូលីយែរ ជាអ្នកមានការសង្កេតត្រិះរិះល្អិតល្អន់ណាស់នូវជំរៅចិត្តរបស់មនុស្ស ។ គឺដោយសារទេពកោសល្យនេះហើយដែលជាហេតុនាំឱ្យលោកអាចសរសេររឿងបានល្អៗណាស់ ជាពិសេសរឿងដែលមានលក្ខណៈជា " ការធ្វើវិភាគនូវអាកប្បកិរិយារបស់មនុស្ស (analyse des caractères humains) ។

តួអង្គទាំងឡាយរបស់លោកម៉ូលីយែរ សុទ្ធសឹងជាតួអង្គគំរូតំណាងនូវទស្សនៈ លក្ខណៈចិត្តថ្លើមរបស់មនុស្សគ្រប់សម័យកាល និង គ្រប់ទីកន្លែង ។ លោកម៉ូលីយែរ ចូលចិត្តបើកកកាយឱ្យទស្សនិកជន និងអ្នកផងទាំងឡាយរបស់លោក បានឃើញនូវគុណវិបត្តិផ្សេងៗរបស់មនុស្សដូចជា :

- ចរិតក្រឡិចក្រឡុច ឧបាយកល (intrigue)

- ភាពកំណាញ់ស្វិត (avarice)
- ការវាយឫក ឬ អំនួតចំណេះ (pédantisme)
- អំនួតក្អេងក្អាង (vanité)

រឿង " le Misanthrope " ជារឿងដែលគេចាត់ទុកថាជារឿងមួយដ៏ល្អផ្ដាច់គេ ក្នុងចំណោមស្នាដៃទិតៀន " លក្ខណៈបុគ្គល " ។ ក្រោយពេលដែលលោក ម៉ូលីយែរ យករឿងនេះទៅសំដែងលើឆាក មានសារពត៌មានមួយបានសរសេរសរសើរថា : **រឿង *le Misanthrope* នេះ គឺជាវណ្ណកម្មដ៏អស្ចារ្យ សឹងតែថារកអ្នកនិពន្ធណាមួយមកប្រៀបផ្ទឹមពុំបានផង** ។

អវសានបទ

លោកម៉ូលីយែរ ពុំមែនគ្រាន់តែជា " បិតាហាសនាដកម្ម " ប៉ុណ្ណោះទេ តាមការពិតគេសង្កេតឃើញថា លោកម៉ូលីយែរគឺជាអ្នកនិពន្ធដ៏ឆើតមួយរូប ដែលប្រកបទៅដោយទស្សនៈយ៉ាងប្រសើរ ស្ដីពីការវិវត្តន៍ចិត្តរបស់មនុស្ស ។ មួយចំណែកទៀត លោកបានលាតត្រដាងនូវការពិតរបស់មនុស្ស ដែលទាក់ទងជាពិសេសទៅលើគោលគំនិត ទស្សនៈ និង លក្ខណៈទូទៅដោយឥតរើសមុខ ។

លោកម៉ូលីយែរ ជាអ្នកប៉ិនប្រសប់ក្នុងការសង្កេតពិនិត្យនូវទឹកចិត្តមនុស្សទូទៅនៅក្នុងសង្គមរបស់លោក ។ ព្រោះថាតួអង្គដែលលោកបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងរឿងនិពន្ធរបស់លោក សុទ្ធសឹងតែជាតួអង្គគំរូ ជាតួអង្គដែលតំណាងនូវការវិយោគនៃទឹកចិត្តរបស់មនុស្ស និង លក្ខណៈនៃមនុស្សទូទៅផ្សេងៗពីគ្នា ។

ទស្សនៈនេះ បានឆ្លុះឱ្យឃើញនូវការពិតជារៀងរហូត មកដល់បច្ចុប្បន្នយើងនេះ ។

គឺដោយសារទេពកោសល្យដ៏ល្បីឆ្មើមអស្ចារ្យរបស់លោក ម៉ូលីយែរនេះឯងហើយ ដែលនាំឱ្យស្ដេចល្វីសទី ១៤ (Louis XIV (1638-1715) អត់មិនបាន ព្រះអង្គក៏ត្រាស់សួរទៅអ្នកនិពន្ធ ប៊ិរឡូថា : " តើសតវត្សយើងនេះ លោកណាដែលល្បីល្បាញជាងគេ ? "

ពេលនោះលោក ប៊ិរឡូ ក៏បានឆ្លើយឡើងថា : **គឺលោក ម៉ូលីយែរនេះឯង** ។

ហ្សង់ រ៉ាស៊ីន

JEAN RACINE
(La Ferté-Milon 1639-Paris 1699)

កវីល្ខោននាដកម្មបារាំង ។ អ្នកនិពន្ធដែលស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលនៃតណ្ហា ។ នៅក្នុងស្នាដៃទាំងឡាយរបស់លោក លោករ៉ាស៊ីន សុទ្ធតែបានបង្ហាញនូវសកម្មភាពមួយយ៉ាងសាមញ្ញ ជាក់លាក់ ដែលឧប្បត្តិហេតុទាំងឡាយ (les péripéties) កើតឡើងពីតណ្ហាដូចគ្នាទៅនឹងតួអង្គ ដោយបានធ្វើការវិភាគនូវគំនិតនៃសោកនាដកម្មបុរាណ បានសមល្អឥតខ្ចោះ ។

ជីវប្រវត្តិសង្ខេប :

លោក ហ្សង់រ៉ាស៊ីន កើតនៅថ្ងៃទី ២២ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៦៣៩ នៅក្រុងហ្វារតេ-មីឡុង ក្នុងភូមិភាគ សំប៉ាញ (Champagne) ។ ឪពុករបស់លោក ជាអភិបាលជង្រុកអំបិលនៅមីឡុង ម្ដាយរបស់លោកជាបុត្រីរបស់លោក ព្យែរ ស្គណាំង ដែលជាព្រះរាជអាជ្ញាក្រសួងគង្គារក្ខា ។ គ្រួសាររបស់លោកហ្សង់ រាស៊ីន មានឋានៈជាអភិជន ហើយជាអ្នកប្រកាន់ជឿស៊ប់ទៅលើលទ្ធិសាសនា ហ្សង់សេនីស (Jansénisme) ។

ប៉ុន្តែជាអភ័ព្វ លោកប៉ាស៊ីនត្រូវកំព្រាឪពុកម្ដាយតាំងពីនៅតូចម្ល៉េះ ។ ម្ដាយរបស់លោកស្លាប់នៅថ្ងៃទី ២៨ ខែមករា ឆ្នាំ ១៦៤១ បន្ទាប់ពីឆ្លងទន្លេបានកូនស្រីមួយ ចំណែកឯឪពុករបស់លោកក៏ទៅរៀបការនឹងស្រីថ្មីទៀត ។ ហើយក្រោយមក មិនបានប៉ុន្មានឆ្នាំផង ឪពុករបស់លោកប៉ាស៊ីនក៏ទទួលអនិច្ចកម្មទៅ ដោយបន្សល់ទុកនូវបំណុលជាច្រើន ។

ចាប់តាំងពីពេលដែលមាតាបិតាទទួលអនិច្ចកម្មអស់ទៅ លោកប៉ាស៊ីន និងប្អូនស្រីរបស់លោកឈ្មោះ ម៉ារី ក៏បានទៅរស់នៅជាមួយនឹងជីដូនជីតាទាំងសងខាង ។ កុមារី ម៉ារី ត្រូវបានគ្រួសារខាងឪពុកយកទៅចិញ្ចឹម ។ បងប្អូនកំព្រាទាំងពីរនាក់នេះ ត្រូវឃ្លាតចេញពីគ្នា ហើយដាច់ការទាក់ទងគ្នាជារៀងរហូត ។

ជីដូនដែលចិញ្ចឹមលោក ប៉ាស៊ីន មានឈ្មោះថា ម៉ារីដឺមូឡាំង ។ ជីដូននេះពេលក្រោយមកក៏ធ្លាក់ខ្លួនក្រីក្រតោកយ៉ាកយ៉ាងខ្លាំង ។ ហេតុដូច្នេះបន្ទាប់មកគាត់ក៏នាំលោក ប៉ាស៊ីនទៅរស់នៅឯ ពរ័-រ៉ូយ៉ាល់ វិញ ។

ក្នុងពេលអាយុ ១៦ ឆ្នាំ លោកប៉ាស៊ីន បានចូលទៅសិក្សានៅក្នុងសាលាមួយឈ្មោះ Granges ដែលស្ថិតនៅក្បែរ ពរ័-រ៉ូយ៉ាល់ ។ សាស្ត្រាចារ្យសំខាន់ៗ ដែលបានអប់រំបង្ហាត់បង្រៀនលោកប៉ាស៊ីន មានបួននាក់គឺ :

- លោក ឡង់ សឺឡូ (LANCELOT (dom Claude), l'un des Messieurs de Port-Royal (Paris.v.1615-Quimperlé 1695). Il contribua a la fondation des Petites Écoles de Port-Royal et écrivit une " Grammaire générale et raisonnée " dite " Grammaire de Port-Royal ")

- លោក ឡឺម៉ែស្រ្ត (LEMAISTRE (Isaac), dit LEMAISTRE DE SACY, écrivain français (Paris 1613-Pomponne 1684) . Il fut le directeur spirituel des religieuses de Port-Royal.Sa traduction française de la Vulgate eut un grand succes jusqu' au XIXe s)

- លោក នីកូល (NICOLE (Pierre), éerivain francais (Chartres 1625-Paris 1695) jansénist et professeur à Port-Royal, auteur " d' Essais de morale (1671-1678))

- លោក ហាម៉ុង ជាសាស្រ្តាចារ្យមួយរូប ដែលលោករ៉ាស៊ីន ស្រឡាញ់ និង គោរពជាងគេ ។ សាស្រ្តាចារ្យទាំងនេះ សុទ្ធតែជាអ្នកប្រដៅ សាសនា " ហ្សង់សេនីស " ដ៏ល្បីល្បាញក្នុងសម័យនោះ ។ លោក ហ្សង់ រ៉ាស៊ីន បានទទួលឥទ្ធិពលដ៏ខ្លាំងក្លាអំពីសំណាក់អស់លោកទាំងនេះ ។ ក្រៅ ពីបានអប់រំ លោករ៉ាស៊ីន ឱ្យគោរព និង មានជំនឿយ៉ាងស្មោះស្ម័គ្រលើលទ្ធិ ហ្សង់សេនីស " សាស្រ្តាចារ្យទាំងនោះក៏បានបង្រៀនលោក រ៉ាស៊ីន ឱ្យ

ចេះនូវមុខវិជ្ជាអក្សរសាស្ត្រដែរ ។ គេបាននាំលោក រ៉ាស៊ីន ឱ្យអានវណ្ណកម្ម របស់អ្នកនិពន្ធជាតិ ហុល្លង់ដ៏ (hollandais) ដ៏ល្បីៗទាំងឡាយ ។

នៅពេលអាយុ ១៩ ឆ្នាំ លោករ៉ាស៊ីនបានចេញទៅបន្តការសិក្សាផ្នែកទស្សនវិជ្ជានៅឯទីក្រុងបារីសទៀត ។

នៅឆ្នាំ ១៦៥៤-១៦៥៥ លោករ៉ាស៊ីនបានសិក្សានៅអនុវិទ្យាល័យ បូវៃ ដែលជាមជ្ឈមណ្ឌលមួយ ស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលនៃពួកអ្នកកាន់សាសនា ប្រូតេស្តង់ (protestant) ។

លោក រ៉ាស៊ីន ធ្លាប់បានសិក្សាភាសាក្រិក អំពីភាសាវិទូម្នាក់ឈ្មោះ ឡង់ ស៊ីឡូ ។ រៀនភាសានេះបានប្រហែល១ឆ្នាំ លោកក៏អាចអានអត្ថបទល្ខោនទារុណកថារបស់លោក សូហ្វូកឹល និងលោក អឺរីពីដ បានយ៉ាងធូរ (Sophocle & Euripide-លោកទាំងពីរនេះ គឺជាកវីសោកនាដកម្មក្រិកបុរាណ) ។

នៅទីក្រុងប៉ារីស លោករ៉ាស៊ីនបានស្គាល់អ្នកនិពន្ធល្បីៗជាច្រើនដូចជាកវី ឡាម៉ាទីន (Alphonse de LAMARTINE, poète et homme politique français ១៨៦៩) ។ ក្រៅពីនេះ លោករ៉ាស៊ីន

បានចងមិត្តជាមួយ លោក ប៊ិរឡូ មូលីយែរ ដែលសុទ្ធតែជាអ្នកនិពន្ធដ៏ឆ្នើមប្រចាំសតវត្សនោះ ។

ថ្ងៃមួយ នៅក្នុងវាំងមានប្រារព្ធធ្វើពិធីបុណ្យរាជាភិសេក ។ ឆ្លៀតឱកាសនោះ លោករ៉ាស៊ីនបានតែងពាក្យកាព្យយ៉ាងវែងមួយឈ្មោះ " វុក្ខទេវីនៃជលសីមាសែន " (la Nymphe de la Seine) យកទៅប្រលង ហើយបានប្រាក់រង្វាន់ចំនួនមួយរយល្វី (louis-ancienne monnaie d' or française)។ ជោគជ័យនេះបាននាំមកនូវកិត្តិយសយ៉ាងច្រើនដល់លោករ៉ាស៊ីន ។

ប៉ុន្តែជោគជ័យនេះ ពុំបានធ្វើឱ្យញាតិមិត្ត ព្រមទាំងសាស្ត្រាចារ្យទាំងឡាយរបស់លោកសប្បាយចិត្តសោះឡើយ ។ ពួកនេះខិតខំរកមធ្យោបាយ ដើម្បីអូសទាញរូបលោកឱ្យចេញផុតពីរង្វង់អក្សរសិល្ប៍វិញ។ ពួកគេគ្មានបំណងចង់ឱ្យលោករ៉ាស៊ីនក្លាយជាកវីនិពន្ធទេ ប៉ុន្តែគេចង់ឱ្យលោកក្លាយទៅជាអ្នកមានភក្តីភាពចំពោះសាសនាវិញ ។ ចំណែកឯលោករ៉ាស៊ីនខ្លួនឯង បានប្រឹងប្រែងគ្រប់មធ្យោបាយដែរ ដើម្បីឱ្យបានរស់នៅក្នុងក្រុងប៉ារីស ហើយដើម្បីធ្វើការទាក់ទងជាមួយនឹងអ្នកនិពន្ធល្បីៗទាំងឡាយ ។

លោករ៉ាស៊ីន បានប្ដេជ្ញាចិត្តហើយថា ទោះបីមានឧបស័គ្គរាំងរាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏រូបលោកនៅតែខំប្រឹងប្រែងធ្វើការបំរើសិល្បៈ និង អក្សរសិល្ប៍ឱ្យខាងតែបាន ។

លោករ៉ាស៊ីន បាននិពន្ធជាលើកដំបូងនូវរឿងល្ខោនពីរគឺ : ឡាតេបែដ (la Thébäde) និង អាឡេចសង់ដ្រឺ ឡឺ ហ្គ្រង់ (Alexandre le Grand) ដែលបានទទួលជោគជ័យដ៏ល្បីខ្ចរខ្ចារ ។ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ពួកអ្នកស្រុក ពរ័-រ៉ូយ៉ាល់ លែងរាប់អានលោករ៉ាស៊ីនទៀតហើយ ។ ពួកគេគ្មានភ្ញាក់ផ្អើលអ្វីនឹងជោគជ័យរបស់លោកទេ ។ ចំណែកឯសាស្ត្រាចារ្យទាំងឡាយរបស់លោកវិញ ក៏បាននាំគ្នាជៀលគ្នះដល់រូបលោកដែរ ។ លោកសាស្ត្រាចារ្យនីកូល បានផ្ញើលិខិតមួយច្បាប់មកលោករ៉ាស៊ីន ដែលក្នុងនោះសុទ្ធតែជាពាក្យបន្ដុះបង្អាប់ និង ជេរប្រមាថ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ លោកសាស្ត្រាចារ្យនីកូល ថែមទាំងបានចោទថា : " អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនទាំងឡាយសុទ្ធតែជាមនុស្សឆ្កួត " ។

លោកនីកូលបានសរសេរទៀតថា : " ពួកអ្នកសរសេរប្រលោមលោក និងអត្ថបទល្ខោន សុទ្ធតែជាអ្នកបំពុលមហាជន និងសាសនិកទាំងអស់ ហើយមិនមែនបំពុលតែត្រឹមផ្លូវកាយទេ-ប៉ុន្តែបំពុលទាំងផ្លូវចិត្តទៀតផង " ។

ពេលនោះ ដោយអត់ទ្រាំមិនបាន លោកវ៉ាស៊ីនក៏បានសរសេរសំបុត្រមួយតបទៅវិញដោយក្តីមួរហ្មង ដែលមានសេចក្តីជាអាទិ៍ថា : " តើលោកអាចប្រើពាក្យឱ្យបានស្រាល ហើយឱ្យបានគួរសមជាងពាក្យថា " បំពុលមហាជន " បានទេ ? "

ប៉ុន្មានឆ្នាំក្រោយមក បន្ទាប់ពី " វិបត្តិជោគជ័យ " របស់លោកបានស្ងប់បន្តិចហើយ គេឃើញលោកវ៉ាស៊ីន បានទៅទាក់ទងខាងផ្លូវស្នេហាយ៉ាងសំងាត់ជាមួយតួឯកស្រីដ៏ស្អាតម្នាក់ឈ្មោះនាង ថេរែស ដុយប៉ាក ។ លោកវ៉ាស៊ីន ទំនងជាបានរៀបការជាមួយនាងនេះផងក៏មិនដឹង ។ ក៏ប៉ុន្តែក្រោយមកមិនដឹងជាអកុសលអ្វី ស្រាប់តែសង្សាររបស់លោកវ៉ាស៊ីននេះ ធ្វើមរណកាលទៅក្នុងសភាពជាអាថិកំបាំងយ៉ាងក្រៃលែង ។ ម្តាយរបស់នាងស្រីនេះបានចោទប្រកាន់យ៉ាងចេញមុខថា គឺរូបលោកវ៉ាស៊ីននេះឯងជាអ្នកសំលាប់កូនស្រីរបស់គាត់ ។

បន្ទាប់ពីមានការចោទប្រកាន់នេះមក ស្រាប់តែមានដីកាចាប់ខ្លួនលោកវ៉ាស៊ីនមួយចេញមក ដោយមានចារថា ចាប់ខ្លួនពីបទមនុស្សឃាត ។ ក៏ប៉ុន្តែពេលនោះជាសំណាងល្អ លោកវ៉ាស៊ីន ត្រូវបានរួចខ្លួនវិញ ព្រោះតែមានការជួយធ្វើអន្តរាគមន៍អំពីមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ម្នាក់ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៦៥៧ លោករ៉ាស៊ីន បានអនុញ្ញាតឱ្យគេយកអត្ថបទល្ខោនទារុណកថាជាច្រើនទៅសំដែងនៅឯសណ្ឋាគារ ហើយដែលភាគច្រើនរឿងទាំងអស់នេះសុទ្ធតែទទួលបានជោគជ័យ ។

នៅឆ្នាំ ១៦៧០ លោករ៉ាស៊ីន មានទំនាស់មួយយ៉ាងធំជាមួយលោក ព្យែរ គ័រណី និងលោក ហ្កុងតឺណែល ។ ទំនាស់នេះ មានប្រភពពីរឿងល្ខោននេះឯង ។ ក្រោយមកលោករ៉ាស៊ីន បានទាស់ជាមួយលោកម៉ូលីយែរ ព្រោះតែរឿងស្រីរបាំម្នាក់ ។ ក្នុងរឿងនេះ អ្នកផងបាននិយាយថា លោករ៉ាស៊ីន មិនគួរទាស់ជាមួយលោកម៉ូលីយែរសោះ ព្រោះថាគឺលោកម៉ូលីយែរនេះឯងហើយ ដែលជាអ្នកជួយផ្តួងផ្តើមខ្លួនឱ្យមានការល្បួតលាស់នៅក្នុងកិច្ចការនិពន្ធផ្សេងៗ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៦៧០ លោករ៉ាស៊ីន ត្រូវបានចូលជាសមាជិកនៃបណ្ឌិតសភាអក្សរសាស្ត្របារាំង ។ ហើយនៅឆ្នាំ ១៦៧៤ លោកត្រូវបានគេតែងតាំងជាទីប្រឹក្សាពិសេសនៃព្រះមហាក្សត្រ ។

គួរកត់សំគាល់ថា នៅពេលមួយនោះ គឺត្រូវនឹងថ្ងៃទី០១ មករា ឆ្នាំ ១៦៧៧ ពេលដែលកិត្តិយសរបស់លោក កំពុងតែល្បីរន្ទឺសុះសាយនោះស្រាប់តែលោករ៉ាស៊ីនបោះបង់កិច្ចការនិពន្ធ និងវង់ល្ខោនទាំងអស់ ។ ការបាត់ខ្លួនរបស់លោករ៉ាស៊ីនពីពិភពអ្នកអក្សរសិល្ប៍បែបនេះ នាំឱ្យមានការ

បកស្រាយផ្សេងៗជាច្រើនបែបច្រើនយ៉ាងអំពីសំណាក់មហាជន ។ អ្នកខ្លះនិយាយថា មកពីលោកតូចចិត្តនឹងការបរាជ័យនៃរឿងរបស់លោកមួយឈ្មោះ " ផែដ្រឹ " (Phèdre) ទើបបានជាលោករ៉ាស៊ីនរត់ដូច្នេះ ។

ប៉ុន្តែការពិតវិញ លោករ៉ាស៊ីន មិនមែនតូចចិត្តក្នុងកិច្ចការនិពន្ធទាំងឡាយរបស់គាត់ឡើយ ។ ការបាត់ខ្លួននេះ បណ្ដាលមកពីលោករ៉ាស៊ីន នឹកឃើញទៅដល់សាស្ត្រាចារ្យទាំងឡាយ ដល់អ្នកស្រុក ពរ័-រ៉ូយ៉ាល់ទាំងមូល និងជាពិសេសគឺនឹកទៅដល់សាសនាហ្សង់សេនីស ។ លោកបោះបង់ការនិពន្ធក្នុងពេលនេះ ក៏ដើម្បីឱ្យអ្នកស្រុក ពរ័-រ៉ូយ៉ាល់ ទុកចិត្តមកលើរូបលោកតែប៉ុណ្ណោះ ។

ម្ដងនេះ លោករ៉ាស៊ីនបានតាំងចិត្តថា នឹងស្មោះត្រង់ជានិច្ចចំពោះលទ្ធិហ្សង់សេនីស ។ លុះមកដល់ថ្ងៃទី ២១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៦៩៩ លោករ៉ាស៊ីនក៏បានទទួលមរណភាពទៅ ។ មុនពេលនឹងស្លាប់ លោករ៉ាស៊ីនបានផ្ដែផ្ដាំថា : " នៅពេលខ្ញុំស្លាប់ទៅ សូមមេត្តាយកសពខ្ញុំទៅកប់នៅចុងជើងនៃសពរបស់លោកហាម៉ុង នៅឯពរ័-រ៉ូយ៉ាល់ " ។

លុះដល់មកឆ្នាំ ១៧១១ ពរ័-រ៉ូយ៉ាល់ បានត្រូវគេរុះរើចោល ។ ចំណែកឯអដ្ឋិធាតុរបស់លោក រ៉ាស៊ីន ក៏ត្រូវបានគេយកមកតម្កល់ជិតអដ្ឋិ

ធាតុរបស់លោកប៉ាស្កាល់ (PASCAL) នោះឯ " សាំង អេដែន ឌុយម៉ុង" វិញ ។

វណ្ណកម្មរបស់លោករ៉ាស៊ីន

ស្នាដៃនិពន្ធរបស់លោក រ៉ាស៊ីន មិនសំបូរស្មើនឹងស្នាដៃរបស់លោក ពៀរ គរ័ណី ឬក៏លោកម៉ូលីយែរទេ ។ ស្នាដៃរឿងល្ខោនរបស់លោករ៉ាស៊ីន ភាគច្រើនសុទ្ធតែបានពិពណ៌នានូវតណ្ហាដ៏ពុះពោរ ហើយក៏គឺតណ្ហានេះឯង ហើយ ដែលជាកំលាំងដ៏ចង្រៃមួយ ដែលបំផ្លាញជនណាដែលឈ្លក់វង្វេងនឹងវា ។

វណ្ណកម្មរបស់លោក រ៉ាស៊ីន ចែកចេញជា ៥ ផ្នែកដូចតទៅ :

១~ **អត្ថបទនាដ្យោសោកនាដ្យ** :

- la Thébaïde ou les Frères ennemies
- Alexandre le Grand
- Andromaque (tragédie, 1667)
- Britannicus (tragédie, 1669)
- Bérénice (tragédie, 1670)
- Bajazet (tragédie, 1672)
- Mithridate (tragédie, 1673)

- Phèdre (tragédie, 1677)

២. ទារុណកថាបែបសាសនា :

- Esther (tragédie en 3 actes en vers, avec choeurs, 1ère representation, 1689)
- Athalie (tragédie avec choeurs (1691))

៣. ហាសកថា :

- les Plaideurs (comédie en trois actes et en vers (1668))

៤. អត្ថបទកំណាព្យ :

- la Nymphe de la Seine
- la Renommée aux muses
- Onze hymnes traduites du Bréviaire romain
- Quatre Cantiques spirituels

៥. អត្ថបទបកប្រែ :

- l' Odyssée
- Eschyle
- Sophocle
- Euripide
- la Poètique d'Aristote

- le Banguet de Platon

ក្រៅអំពីនេះ គេសង្កេតឃើញមានស្នាដៃផ្សេងៗដទៃទៀតជាច្រើន ដែលជាស្នាដៃសង្គ្រាមប៉ាក្កា ស្នាដៃប្រវត្តិសាស្ត្រ និង លិខិតផ្សេងៗផង ។

ឧត្តមភាពអក្សរសិល្ប៍ និងគោលគំនិតសំខាន់ៗរបស់លោករ៉ាស៊ីន

រឿងសោកនាដកម្មរបស់លោក រ៉ាស៊ីន ទាំងអស់ ច្រើនតែមានសកម្មភាពយ៉ាងងាយបំផុត ចំណែកឯពាក្យពេចន៍វិញ ក៏ពីរោះចាប់ចិត្តរណ្ដំហើយងាយយល់ទៀតផង ។

ក្នុងការនិពន្ធ លោករ៉ាស៊ីន តែងគោរពឥតខ្ចោះនូវគោលការណ៍សមត្រៃ ។ ឧទាហរណ៍រឿង អង់ដ្រូម៉ាក (Andromaque) មានថេរៈវេលាត្រឹមតែ ២៤ ម៉ោង ទីកន្លែងតែមួយ (ក្នុងវាំងស្ដេច) សកម្មភាពរឿងវិលវង់ជុំវិញតែបញ្ហាមួយ ។

តាមការសង្កេត រឿងទាំងឡាយរបស់លោករ៉ាស៊ីន ច្រើនតែនិយាយពីរឿងស្នេហា ។ រីឯតួអង្គទៀតសោតក៏មានសភាពកាចយង់ឃ្នងគួរឱ្យភ័យខ្លាច រហូតដល់ធ្វើឱ្យអ្នកស្ដាប់អ្នកទស្សនា មានការអាណិតទៅដល់តួអង្គ ដែលទទួលរងគ្រោះដោយសារអំពើឃោរឃៅនោះទៀតផង ។ ឧទាហរណ៍ដូចជាក្នុងរឿង អង់ដ្រូម៉ាក គេឃើញតួភីរុស គំរាមកំហែងនាងអង់ដ្រូម៉ាក ដោយសំឡុតថា បើសិននាងមិនស្រលាញ់រូបគេទេ ខ្លួនគេនឹងសំលាប់ អាស្ទីយ៉ាណាស ជាកូនរបស់នាងចោល ។

ប្រភពនៃរឿងសោកនាដកម្មរបស់លោករ៉ាស៊ីន

ប្រធានរឿងដែលលោក រ៉ាស៊ីន លើកយកមកដាក់នៅក្នុងស្នាដៃរបស់លោក គឺច្រើនតែដកស្រង់មកអំពីរឿងប្រវត្តិសាស្ត្ររ៉ូម៉ាំង និងក្នុងរឿងព្រេងនិទានក្រិក ដែលសុទ្ធសឹងជាស្នាដៃពិសេសរបស់អស់លោកអ្នកនិពន្ធ ល្បីៗនាជំនាន់ដើមដូចជាលោក ៖

- តាស៊ីត ប្រវត្តិវិទូ ជាតិឡាតាំង (Tacité, v-55-v.420)
- តាំង-គុស ប្រវត្តិវិទូជាតិឡាតាំង (Quinte-Curce, Ier s. apr.J-C .) អ្នកនិពន្ធ " ប្រវត្តិអាឡេចសង់ដ្រ៍ "
- សេណែក អ្នកនិពន្ធជាតិឡាតាំង (Sénèque, v.39 apr. J-C)
- អូមែរ កវីនៃវីរកថាជនជាតិក្រិកបុរាណ (Homère,IXe-VIIIe s.av.J-C.)
- វីរហ្ស៊ីល កវីជាតិឡាតាំង (Virgile , v.70-v.19 av.J.C)

 ។ល។ និង ។ល។

លោក ហ្សង់ រ៉ាស៊ីន មានទេពកោសល្យល្អណាស់ក្នុងការយករឿងរបស់អ្នកនិពន្ធទាំងអស់នេះ មកច្នៃបញ្ចូលនូវតថនិយម ប្រាកដនិយម និងកែប្រែឱ្យទាន់សម័យផង ។

វត្ថុដ៏សំខាន់ដែលលោក រ៉ាស៊ីន ច្រើននិយមលើកយកមកចោទជាបញ្ហានោះ គឺសេចក្តីស្នេហា ។ ដោយសារសេចក្តីស្នេហាដែលលោករ៉ាស៊ីនលើកយកមកជាគោលសំខាន់នេះឯងហើយ ដែលនាំឱ្យអ្នកអាន អ្នកទស្សនា អាចជួបប្រទះនូវមនោសញ្ចេតនាផ្សេងៗ ដូចជា ការគិតតែប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន មហិច្ឆិតាដ៏ងងឹតងងល់... ។

លោករ៉ាស៊ីន តែងតែធ្វើវិភាគយ៉ាងល្អិតល្អន់ល្អណាស់ នូវទឹកចិត្តមនោសញ្ចេតនា និងលក្ខណៈចិត្តសាស្ត្រនៃតួអង្គនីមួយៗ ។ ស្នេហាមិនគ្រាន់តែជាគ្រឿងអលង្ការសំរាប់លំអសាច់រឿងដូចជាក្នុងស្នាដៃរបស់លោកគ័រណីទេ ហួសពីនេះ លោករ៉ាស៊ីនបានយកស្នេហាមកធ្វើជាគោលការណ៍សំខាន់សំរាប់សោកនាដកម្មរបស់ខ្លួនផង ។ សំរាប់លោករ៉ាស៊ីន សេចក្តីស្នេហាជាប្រភពធំនៃរឿងវិបត្តិភាគច្រើនរបស់មនុស្សជាតិ ។

" ស្នេហាជាប្រភពនៃតណ្ហា និងសេចក្តីលោភលន់របស់មនុស្ស ។ វាបានបង្កើតឱ្យមានការច្រណែនប្រច័ណ្ឌទាំងឡាយ ដែលអាចនឹងរុញច្រានមនុស្សទំលាក់ទៅក្នុងជម្រៅនៃសេចក្តីអស់សង្ឃឹម ព្រមទាំងអាចក្រឡៃមនុស្សឱ្យឆ្កួតវង្វេងទៀតផង " ។ (L'amour est une source de toutes les passions humaines et il crée la jalousie qui peut pousser l'être humain au désespoir à la folie extrême .)

គឺដោយសារតែសេចក្ដីស្នេហានេះហើយដែលនាង អេមីញ៉ៀន នៅក្នុងរឿងអង់ដ្រូម៉ាក បានធ្លាក់ទៅក្នុង " នរកនៃតណ្ហា " និងក្នុងសេចក្ដីប្រច័ណ្ឌដ៏លិចលង់បំផុត ។

ស្នេហាដែលលោក រ៉ាស៊ីន បានលើកយកមកបង្ហាញនៅក្នុងស្នាដៃរបស់លោក ច្រើនតែស្របទៅនឹងគំនិតរបស់លោក ឡាប្រុយយែ (Jean de LA BRUYÈRE) ។ ឧទាហរណ៍ដូចជារឿង អង់ដ្រូម៉ាក នាងអេមីញ៉ៀនមានសេចក្ដីស្នេហាចំពោះភីរុសយ៉ាងខ្លាំងក្លាបំផុត ។ តែក្រោយមកស្នេហាដ៏ធំធេងនេះ អាចក្លាយទៅជា " មហាកំហឹង " មួយដែលគ្មានអ្វីទប់បាន ។ បានសេចក្ដីថា មុនដំបូងស្នេហាមានសភាពជាការប្រច័ណ្ឌសិន តែបើការប្រច័ណ្ឌនេះរីកទំហំកាន់តែធំឡើង ហើយបើមានលាយទៅដោយការអស់សង្ឃឹមខ្លះផង ស្នេហានោះប្រាកដជាក្លាយទៅជាព្យុះសង្ឃរា ដែលបោកបក់យ៉ាងសាហាវ បណ្ដាលឱ្យអ្វី១ជួបនឹងគ្រោះអាសន្នទាំងអស់ ។

ឧទាហរណ៍ ផែដ្រ៍ នៅក្នុងរឿងផែដ្រ៍ (Phèdre) ដែលស្រលាញ់បួនថ្លៃឯងឈ្មោះអ៊ីប៉ូលីត ខ្លាំងពេកទៅ លុះក្រោយមក ដោយដឹងថាអ៊ីប៉ូលីត ប្រែរជាទៅស្រលាញ់មនុស្សម្នាក់ផ្សេងទៀត ក៏កើតចិត្តច្រណែនរហូតដល់ដុះគំនិតសងសឹកយកស្លាប់រស់... ។

ជាសេចក្ដីសន្និដ្ឋាន " ស្នេហាតណ្ហា " គឺជា " កំលាំងនាដកម្ម " ដែលមានទម្ងន់ដ៏អស្ចារ្យនៅក្នុងរឿង សោកនាដកម្ម របស់លោករ៉ាស៊ីន ។ នេះបានសេចក្ដីថា " កាលណាគេស្រឡាញ់ គេត្រូវតែឈឺចាប់ ហើយនៅក្នុងការឈឺចាប់នោះ វាមានទាំងសេចក្ដីសង្ឃឹមផង និងមានទាំងការតានតឹងចិត្តផង " ។

វីរជនរបស់លោករ៉ាស៊ីន

ផ្ទុយពីវីរជនរបស់លោក គរ៉ណី ដែលសុទ្ធតែជាចៅហ្វាយនៃសេចក្ដីស្នេហានោះ វីរជនរបស់លោក ហ្សង់ រ៉ាស៊ីន បានបង្ហាញឱ្យឃើញនូវទឹកចិត្តចុះញ៉មចំពោះសេចក្ដីស្នេហា ។

តួអង្គទាំងឡាយនៅក្នុងរឿងរបស់លោក រ៉ាស៊ីន សុទ្ធតែជាវីរជនដែលត្រូវតណ្ហាដឹកនាំ ។ លោករ៉ាស៊ីនគ្មានត្រូវការអប់រំមនុស្សឱ្យមានថាមពលខ្លាំងក្លាខាងផ្លូវចិត្តឡើយ ប៉ុន្តែលោករ៉ាស៊ីនបែរជាបង្ហាញនូវភាពទន់ខ្សោយរបស់មនុស្សជាតិទៅវិញ ។ វីរជនរបស់លោករ៉ាស៊ីន សុទ្ធសឹងជាទុទិដ្ឋិនិយមបុគ្គល ដែលមិនព្រមតស៊ូដើម្បីផ្ចាញ់នូវវាសនាអាក្រក់របស់ខ្លួនទេ តែបែរជាសុខចិត្តបណ្ដោយអាត្មាទៅតាមយថាកម្មទៅវិញ ។ មិនតែ

ប៉ុណ្ណោះ លោកវ៉ាស៊ីន បានអប់រំតួអង្គរបស់ខ្លួនឱ្យចេះអត់ធ្មត់ អត់ធន់នឹងសម្ពាធអាក្រក់គ្រប់យ៉ាង ដូចជាការឈឺចាប់ ឬ អយុត្តិធម៌ជាដើម ។

អេមីញ៉ែន និង អូរេស សុទ្ធតែជាកញ្ចះដាច់ថ្លៃនៃតណ្ហា ។ គេរស់ដើម្បីតែស្នេហា ហើយគេស្លាប់ទៅវិញដ៏ដើម្បីសេចក្តីស្នេហាដែរ ។ អូរេសដែលក្លាយជាមនុស្សក្បត់ ជាឧក្រិដ្ឋជនក៏ព្រោះតែស្នេហា និង តណ្ហាដែរ ។

ណេរុង និង ណារស៊ីស ដែលមានអាកប្បកិរិយា សាហាវយង់ឃ្នងក៏ ព្រោះតែតណ្ហា ។

អាគ្រីពីន ដែលជាមនុស្សលោភលន់ ប្រាថ្នាធំ និងគិតតែប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនពេកទៅ ទីបំផុតក៏ហ៊ានប្រព្រឹត្តនូវឧក្រិដ្ឋកម្មមួយដ៏គួរឱ្យខ្លាច ។

ផែដ្រឺ នារីអភ័ព្វស្នេហ៍ បានប្រព្រឹត្តអំពើដ៏សាហាវរហូតដល់ទីបំផុតយកសេចក្តីស្លាប់ជាតុលាការសំរាប់កាត់ទោសឱ្យខ្លួនឯង ។

ទោះជាវីរជនរបស់លោក វ៉ាស៊ីន មានលក្ខណៈពុំល្អក៏ដោយ ក៏វាជាតំណាងនូវជីវភាពមួយភាគធំរបស់មនុស្សលោកដែរ ។ ក្នុងឆាកជីវិតរបស់ខ្លួន មនុស្សតែងចៀសវាងពុំរួចទេនូវរឿងរ៉ាវទាំងអស់នេះ ។ រឿងស្នេហារឿងតណ្ហា សេចក្តីឈឺចាប់ ការបង្ហូរទឹកភ្នែក និងអកុសលកម្មផ្សេងៗ សុទ្ធតែជារឿងរបស់មនុស្ស ។

ដូច្នេះលោករ៉ាស៊ីន គឺជាបុគ្គលប្រាកដនិយមមួយរូប ដែលយកតែវិបត្តិ និង ចំរៀងទឹកភ្នែករបស់មិត្តមនុស្សជាតិ មកច្រៀងរៀបរាប់ត្អូញត្អែរប្រាប់អ្នកអាន អ្នកទស្សនារបស់លោក ។

អង់គ្លេស ស.វ ទី ១៨

(RESTORATION AND EIGHTEENTH-CENTURY ENGLAND)

- វីលៀម វីឈើរលេយ៍ (William Wycherley)
- វីលៀម កុងគ្រេវ (William Congreve)
- អូលីវើរ ហ្គូលដ៍ស្មីត (Oliver Goldsmith)
- ជ្យន ហ្គេយ (John Gay)
- រីឆាដ សេរីដាន់ (Richard Sheridan)

វីល្លៀម វីឈើរលេយ៍

William Wycherley

(Clive 1640 - Londres 1715)

អ្នកនិពន្ធអង់គ្លេស ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោននាដកម្ម ដៀវលត្ថុះ (យកគំនិតមកពីលោក ម៉ូលីយែរ) រឿងរបស់គាត់មានដូចជា :

- la Provinciale
- l' Homme sans détours

វីលៀម កុងគ្រេវ

William Congreve
(Bardsey, près de Leeds,1670-
Londres 1729)

អ្នកនិពន្ធអង់គ្លេស ។

ជាអ្នកនិពន្ធវិនាដកម្មវីរជន និង ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនហាសនាដកម្ម ដូចជា : Ainsi va le monde ដែលប្រឆាំងតបនឹងភាពតឹងរ៉ឹងនៃពួកពូរីតាំង (puritain –សមាជិកគណៈមួយនៃសាសនាគ្រិស្ត ដែលកាន់តាមគម្ពីរយ៉ាងតឹងរ៉ឹង) ។

អូលីវើរ ហ្គូលដ៍ស្មីត

Oliver Goldsmith
(Pallasmore, Irland 1728-Londres 1774)

អ្នកនិពន្ធអង់គ្លេស ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងប្រលោមលោកដូចជា :

- le Vicaire de Wakefield (1766)

ជាអ្នកនិពន្ធកំណាព្យមនោសញ្ចេតនា ដូចជា :

- le Village abondonné

ហើយនិងជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនដូចជារឿង :

- Elle s' abaisse pour triompher… ។

ជ្យន ហ្គេយ

John Gay
(Barnstaphe 1685 - Londres 1732)

អ្នកនិពន្ធអង់គ្លេស ។

ជាអ្នកនិពន្ធ : l' Opéra du gueux (1728)… ។

រីឆាដ សេរ៉ីដាន់

Richard Sheridan (R.Brinsley)
(Dublin 1751 - Londres 1816)

អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោននាដកម្ម និង ជាអ្នកនយោបាយអង់គ្លេស ។ ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោន ហាសនាដកម្ម ដូចជា :

- les Rivaux
- l' École de la médisane

រីឆាដ សេរ៉ីដាន់ បានបោះបង់អក្សរសាស្ត្រ ដើម្បីចូលរួមប្រលូកក្នុងឆាកនយោបាយ ហើយបានឡើងកាន់មុខតំណែងមួយ នៅក្នុងទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីអស់រយៈពេលជាយូរឆ្នាំ ។

អាល្លឺម៉ង់ ស.វ ទី ១៨

(EIGHTEENTH-CENTURY GERMANY)

- ហ្សូហាន ហ្គេតេ (Johann Goethe)
- ហ្វ្រីអ៊ីដ្រិច ស៊្សីល័ែរ (Friedrich Shiller)
- ហេនរិច វ៉ុន ក្លេអ៊ីស្ត (Heinrich von Kleist)

ហ្សូហាន ហ្គេតេ

Johann Goethe (Johann Wolfgang von)
(Francfort –sur-le-Main 1749-Weimar 1832)

អ្នកនិពន្ធអាល្លឺម៉ង់ ។

ជាប្រមុខម្នាក់នៃ " Sturm und Drang " ជាមួយនិងប្រលោមលោករបស់គាត់ឈ្មោះ les Suffrances du jeune Werther ហើយនិង រឿងល្ខោននាដកម្មរបស់គាត់ គឺរឿង Götz von Berlichingen (1774) ។ គាត់បានធ្វើការវិវត្តន៍ ដោយឆ្លងកាត់តាមរយៈបទពិសោធន៍របស់ខ្លួនមកពីប្រទេសអ៊ីតាលី (Torquato Tasso, 1789) ពីបដិវត្តបារាំង និងពីនយោបាយ (គាត់បានធ្វើជារដ្ឋមន្ត្រីនៃហ្គ្រង់-ឌុច (Grand-duc នៃរដ្ឋ វ៉េយម៉ា ពីមិត្តភាពរបស់គាត់ជាមួយនឹងលោក Shiller (Xénis, 1796) ហើយនិងពីការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រទាំងឡាយរបស់គាត់ (la Métamorphose des plantes, (1790), la Théorie des Couleurs, 1810) តាមរយៈសិល្បៈមួយដែលមានលក្ខណៈបុរមបុរាណមានជាអាទិ៍ : Wilhelm Meister; Hermann et Dorothée; les

Affinités électives; 1809 ដែលទទួលយកនូវទម្រង់បែបស្វ័យជីវប្រវត្តិមួយ : Poésie et vérité, 1811-1833 ហើយនិងបែបនិមិត្តរូប : Divan occidental et Oriental, 1819; Faust ។

ហ្វ្រីអ៊ីដ្រិច ស៊ីល្លែរ

Friedrich Shiller (Friedrich von)
(Marbach 1759 - Weimar 1805)

អ្នកនិពន្ធអាល្លឺម៉ង់ ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោននាដកម្មប្រវត្តិសាស្ត្រ ដូចជា :

- les Brigands (1782)
- la Conjuration de Fiesque (1783)
- Don Carlos (1787)
- Wallenstein (1798-99)
- Marie Stuart (1800)
- la Pucelle d' Orléans (1801)
- la Financée de Messine (1803)
- Guillaume Tell (1804)
- d' une Histoire de la guerre de trente Ans (1791-1793) ហើយនិងកំណាព្យអំណែតអណ្តូងដូចជា : l' Hymme á la joie (1785); Ballades (1798) ។

រឿងល្ខោននាដកម្មទាំងឡាយរបស់លោកស៊ីរ៉ែរ ស្តែងចេញឡើងដូចជាការសម្រុះសម្រួលមួយរវាងសោកនាដកម្មបុរាណ ហើយនិងវិនាដកម្មរបស់លោក សេ្សកស្ពៀរ ។ ពួកអ្នកនិពន្ធរឿងប្រលោមលោកជនជាតិបារាំងទាំងឡាយ បានទទួលយកឥទ្ធិពល នៃទ្រឹស្តីល្ខោននាដកម្មរបស់គាត់នេះ ។

ហេនរិច ហ្វ៊ុន ក្លេអ៊ីស្ត៍

Heinrich von Kleist
(Francfort -sur- l'Oder 1777- Wannsee 1811)

អ្នកនិពន្ធអាល្លឺម៉ង់ ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនបាសនាដកម្ម ដូចជា :

- la Cruche cassée (1808) ហើយនិងរឿងល្ខោននាដកម្មប្រវត្តិសាស្ត្រ ដូចជា :

- le Prince de Hombourg (1810) ។

ក្លេអ៊ីស្ត៍ បានធ្វើអត្តឃាត ជាមួយនឹងមិត្តស្រីរបស់គាត់ឈ្មោះ Henriette Vogel (តែគេមិនបានយល់ពីមូលហេតុនៃអត្តឃាតកម្មនេះផងទេ) ។

បារាំង ស.វ ទី ១៩

(NINETEENTH-CENTURY FRANCE)

- អឺហ្សែន ឡាប៊ីច (Eugène Labiche)
- វិចទ័រ យូហ្គោ (Victor Hugo)
- អាល់ហ្វ្រេដ ដឺ មូសេ (Alfred de Musset)

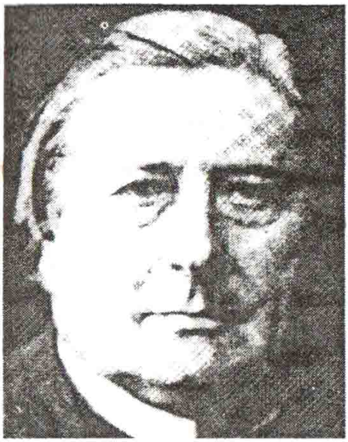

អឺហ្សែន ឡាប៊ីច

Eugène Labiche

(Paris 1815 -id. 1888)

អ្នកនិពន្ធល្ខោននាដកម្មបារាំង ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនហាសនាដកម្មអាចារៈ និង ចំរៀងសប្បាយ (ជំនាន់ដើម) ហាសនាដកម្មដែលមានកូដោបាយ និង ការភាន់ច្រឡំ (comédies de moeurs et de vaudevilles) ដូចជា :

- Un chapeau de paille d' Italie (1851)
- le Voyage de M. Perrichon (1860)
- le Cagnotte (1864)

វិចទ័រ យូហ្គោ

Victor Hugo

(Besançon 1802 -Paris 1885)

អ្នកនិពន្ធបារាំង ។

យូហ្គោ ជាកូនប្រុសរបស់លោកឧត្តមសេនីយម្នាក់ នៃអធិរាជាណាចក្រ ។ មុនដំបូងគាត់គឺជាកវីក្លាស៊ិកម្នាក់ ហើយនិងជាអ្នករាជាធិបតេយ្យនិយម (Odes, 1822) ។ ក៏ប៉ុន្តែតាមរយៈសៀវភៅដែលបោះពុម្ពផ្សាយនូវអារម្ភកថា Cromwelle (1827) ហើយនិង Orientales (1829) និងបន្ទាប់មកគឺការសំដែង (រឿងល្ខោន) ឈ្មោះ Hernani (1830) បានធ្វើឱ្យរូបគាត់ក្លាយទៅជាការចាប់ភពដ៏ប្រសើរបំផុត នៃរ៉ូម៉ង់ទិស្ម (Romantisme -ចលនាអក្សរសាស្ត្រសិល្បៈនៅចុងស.វទី ១៨ និង ទី ១៩) ក្នុងស្នាដៃជាកវីនិពន្ធគឺមាន :

- les Feuilles d'automne (1831)
- les Chants du crépuscule (1835)
- les Voix intérieures (1837)
- les Rayons et les Ombres (1840)

ក្នុងល្ខោនមានដូចជា :

- Marion de Lorme (1831)
- Le roi s'amuse (1832)
- Marie Tudor (1833)
- Ruy Blas (1838)

ហើយនិងតាមរយៈស្នាដៃប្រលោមលោកប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់គាត់ដូចជា :

- Notre-Dame de Paris (1831) – ក្នុងពេលដែលគាត់បានធ្វើវិវត្តតាមរយៈគំនិតសេរីនិយម និងសក្ការៈណាប៉ូលេអុង ។ បន្ទាប់ពីបរាជ័យនៃ Burgraves (1843) និងមរណភាពរបស់កូនស្រីគាត់ឈ្មោះ Léopoldine កន្លងមក យូហ្គោបានជាប់ចិត្តនឹងរឿងនយោបាយ (គាត់គឺជាពែរ (Pair-សមាជិកសភាល័រ Chambre des lords នៅប្រទេសអង់គ្លេស) នៃប្រទេសបារាំងក្នុងឆ្នាំ ១៨៤៥ ជាតំណាងរាស្ត្រក្នុងឆ្នាំ ១៨៤៨។ នៅក្រោយពេលរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី ២ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៨៥១ យូហ្គោ បាននិរទេសទៅ Jersey បន្ទាប់មកទៅ Guernesey ។ គឺនៅពេលនោះឯងហើយដែលយូហ្គោបានផ្តល់នូវកំណាព្យដៀលត្មះទាំងឡាយ មានដូចជា Châtiments (1853) កម្រងអត្ថបទអណ្តែតអណ្តូងដូចជា Contemplations

(1856) វីរកថានៃ la Légende des siècles (1859-1883) ព្រមទាំងប្រលោមលោកដូចជា :

- les Misérables (1862)
- les Travailleurs de la mer (1866)
- L' homme qui rit (1869)

យូហ្គោបានវិលត្រឡប់មកប្រទេសបារាំងវិញ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៧០។ ក្នុងនាមជាជនប៉ារទីសង់ (partisan) ដែលមានផ្នត់គំនិតសាធារណរដ្ឋនិយម យូហ្គោ គឺជាតួអង្គម្នាក់ប្រកបដោយកិត្តិយស និង ជាផ្លូវការ ហើយនៅពេលដែលគាត់ស្លាប់ទៅ អដ្ឋិធាតុរបស់គាត់ត្រូវបានគេផ្ទេរយកទៅបញ្ចុះនៅឯ Panthéon ។

អាល់ហ្វ្រេដ ដឺ មូសេ

Alfred de Musset

(Paris 1810 -id. 1857)

អ្នកនិពន្ធបារាំង ។

មូសេ បានធ្វើឱ្យគេទទួលស្គាល់រូបគាត់តាមរយៈនៃការបង្ហាញនៅក្នុងមណ្ឌល ណូឌីយេរ នូវស្នាដៃរឿងប្រឌិតទាំងឡាយរបស់គាត់គឺ Contes d' Espagne et d' Italie (1830) ។ ស្នាដៃនិពន្ធល្បងដ៏អភ័ព្វទាំងឡាយរបស់គាត់នៅក្នុងល្ខោន រួចហើយនិងសម្ព័ន្ធការដ៏រំជើបរំជួលមួយជាមួយនឹងលោក George Sand បានធ្វើឱ្យជីវិតរបស់គាត់ជ្រួលច្របល់ ខ្វល់ខ្វាក់ និង រាយពពាយ ។ មូសេ បានបោះពុម្ពផ្សាយនូវរឿងល្ខោនទុកសំរាប់ការអាន ដែលក្នុងនេះមាន :

- les Caprices de Marianne (1833)
- Fantasio, On ne badine pas avec l'amour, Lorenzaccio (1834)
- le Chandelier (1835)
- Il ne faut jurer de rien (1836)

ស្នាដៃកំណាព្យ មានដូចជា : les Nuits (1835-1837)

រឿងប្រលោមលោកស្វ័យជីវប្រវត្តិមួយ : la Confession d'un enfant du siècle (1836) ។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៨៣៨ ឡើងទៅ មូសេមានជំងឺ និងទន់ខ្សោយដោយសារអតិរេកភាព ។ គាត់បានផ្តល់ជាថ្មីម្តងទៀតនូវរឿងប្រឌិតទាំងឡាយដូចជា : Mini Pinson ភាសិតផ្សេងៗដូចជា : Il faut qu' une porte soit ouverte ou fermée (1845) ។

មនោវិគតិតាមបែបកំណាព្យ បញ្ជាក់បង្ហាញពីបដិវាទកម្មទាំងឡាយនៃបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់គាត់ : កវីនិពន្ធនៃការឈឺចាប់ និងនៃមនោសញ្ចេតនាដ៏ខ្លាំងក្លា ហើយគាត់ក៏ជាជនមនោវិគតិពាយងាយផងដែរ ។ ប្អូនប្រុសរបស់មូសេឈ្មោះប៉ូល Paul (1804-1880) គឺជាអ្នកនិពន្ធរឿងប្រលោមលោក និង ជាអ្នកនិពន្ធល្បង (essayiste) ។

ស្កង់ឌីណាវីយ៉ា ស.វ ទី ១៩

(SCANDINAVIA NINETEENTH-CENTURY)

- ហេនរិក អ៊ិបស៊ីន (Henrik Ibsen)
- អូហ្គើស្ត៍ ស្ត្រីនដ៍ប៊ើរហ្គ (August Strindburg)

ហេនរិក អ៊ីបសឹន

Henrik Ibsen

(Skien 1828- Christiania 1906)

អ្នកនិពន្ធ ន័រវែស ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនរឿងល្ខោននាដកម្ម ដកស្រង់គំនិតមកពីទស្សនវិជ្ជា និងសង្គម ។

ស្នាដៃរបស់ លោក អ៊ីបសឹន មានដូចជា :

- Brand (1866)
- Peer Gynt (1867)
- Maison de poupée (1879)
- les Revenants (1881)
- le Canard sauvage (1884)
- Hedda Gabler (1890)

អូហ្គើស្ដ ស្ដ្រីនដ៍ប៊ើរហ្គ
August Strindburg

(Stockholm 1849 -id.1912)
អ្នកនិពន្ធ ស៊ុយអែដ ។

បន្ទាប់ពីកុមារភាពមួយដ៏សែនលំបាក ដូចដែលរូបគាត់បានពណ៌នានៅក្នុងរឿង " កូនប្រុសរបស់ទាសី " (le Fils de la servante) គាត់ក៏បានបោះពុម្ពផ្សាយនូវរឿងប្រលោមលោក បែបធម្មជាតិនិយមស៊ុយអែដជាលើកទីមួយ គឺរឿង la Chambre rouge ក្នុងឆ្នាំ ១៨៧៩ ។

ជីវិតមួយដែលពោរពេញទៅដោយសេចក្ដីស្នេហា ហើយនិងចលនាអ៊ូអរប្រកបដោយចលនាខ្វល់ខ្វាក់ បានបង្កើននូវវិសមតារបស់គាត់ឱ្យធ្លាក់ទៅក្នុងភាពឆេវឆាវ និង បានបណ្ដុះនូវស្នាដៃនវកថារបស់គាត់ដូចជារឿង Mariés -រឿងនិទានស្វ័យជីវប្រវត្តិទាំងឡាយដូចជា :

- Plaidoyer d' un fou
- Inferno

រឿងល្ខោនរបស់គាត់មាន :

- Père (1887)

- Mademoiselle Julie (1888)

លោក ស្ទ្រីងដ៏បើរហ្គ ក៏ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនប្រវត្តិសាស្ត្រផងដែរ ដូចជា :

- Eric XIV
- Christine

ហើយនិងធម្មជាតិនិយមដូចជា :

- la Danse de mo:t (1901)

ក្នុងនាមជាអ្នកនាំចូលរបស់ថ្មីនៃ និមិត្តរូបនិយម នៅក្នុងប្រទេសអ៊ុយអែដ ដូចជារឿង " សុបិននិមិត្ត " (le Songe) ។ អ-ស្ទ្រីងដ៏បើរហ្គ បានធ្វើការវិវត្តន៍តាមរយៈនៃការនិយមកាន់សាសនាតឹង (le mysticisme) ហើយនិងបានបង្កើតនូវ " ល្ខោនអាំងទីម " (le Théâtre-Intime) ដែលជាកន្លែងសំរាប់សំដែង " កាំមើរស្ព៊ីល " Kammerspiel (mot all, théâtre de chambre) ដូចជារឿង : la Sonate des spectres និងរឿង le Pélican ជាដើម ។

ស្នាដៃរបស់លោក អ.ស្ទ្រីងដ៏បើរហ្គ មានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងក្លាទៅលើល្ខោនសម័យទំនើប មានជាអាទិ៍ដូចជា " សំដែងនិយមអាល្លឺម៉ង់ " ជាដើម (expressionnisme allemand) ។

រុស្ស៊ី ស.វ ទី ១៩

(RUSSIA NINETEENTH-CENTURY)

- ហ្គូហ្គល់ (Nikolai Gogol)
- អ៊ីវ៉ាន់ តួរហ្គេណេស (Ivan Tourgueniev)
- ឆេកូស (Anton Tchekhov)
- ហ្គរគី (Maxim Gorki)

ហ្គូហ្គល់ នីកូឡៃ វ៉ាស៊ីលីអេវិច

NIKOLAI GOGOL (NIKOLAÏ VASSILIEVITCH)

(Sorotchintsy 1809 -Moscou 1852)

អ្នកនិពន្ធរុស្ស៊ី ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោន ដូចជារឿង le Revizor និងនវកថាទាំងឡាយដូចជា Tarass Boulba ។ ហ្គូហ្គល់ គឺជាអ្នកបង្កើតប្រលោមលោកទំនើបរុស្ស៊ី មានដូចជារឿង les Âmes morts ។

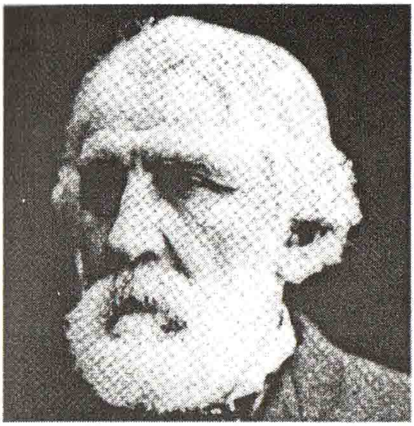

អ៊ីវ៉ាន់ តួរហ្គេណេស

Tourgueniev
(Ivan Sergueïevitch)
(Orel 1818 -Bougival 1883)

អ្នកនិពន្ធរុស្ស៊ី ។

ជាអ្នកនិពន្ធប្រលោមលោក និង នវកថា មានដូចជា :

- Recits d' un chasseur (1852)
- Pères et fils (1862)
- les Eaux printanières (1872)

និងរឿងល្ខោនមានដូចជា :

- Un mois à la campagne (1879)

អ៊ីវ៉ាន់ តួរហ្គេណេស គឺជាអ្នកនិពន្ធរុស្ស៊ីដ៏មានឥទ្ធិពលបំផុត តាមរយៈគោលគំនិតនៃបស្ចិមប្រទេស ។

អង់តូន ប៉ាវឡូវិច ឆេកូស

TCHEKHOV (Anton Pavlovitch)

(Taganrog 1860 -Badenweiler, Allemagne,1904)

អ្នកនិពន្ធរុស្ស៊ីដ៏ល្បាញល្បីនៃ " សេចក្ដីស្នេហាដ៏ផ្អែមល្ហែមរបស់ទីក្រុងមូស្គូ និងរបស់ទ្វីបអឺរ៉ុប " ។

មុនដំបូងលោក ឆេកូស គឺជាអ្នកនិពន្ធរឿងប្រឌិត និងនវកថា តែក្រោយមកលោកក៏បានងាកទៅរកល្ខោន ហើយក្លាយទៅជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនមួយរូប ដែលមានឈ្មោះបោះសំលេង នៅក្នុងពិភពអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនប្រចាំសតវត្ស ទី ១៩ ។

ជីវប្រវត្តិសង្ខេប :

លោក ឆេកូស គឺជាកូនប្រុសរបស់អ្នកងារ (ដែលរួចពីបំណុល) កូនប្រុសរបស់អ្នកលក់គ្រឿងទេស ដែលធ្លាក់ខ្លួនក្រតោកយ៉ាកម្នាក់ ។ លោក ឆេកូស បានចំរើនវ័យធំធាត់នៅតាហ្គង់រ៉ុក (Taganrog) ក្នុងទុគ្គតភាពរកបានប្រាក់បន្តិចបន្តួច ដោយសារតែការបង្រៀនឡើងវិញ នូវបម្រាប់

(répétitions données) ដល់កូនប្រុសទាំងឡាយរបស់ពួកអ្នកមុខអ្នកការនៅក្នុងសម័យនោះ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៧៩ នៅពេលអាយុបាន ១៩ ឆ្នាំ លោកឆេកូស បានទៅជួបគ្រួសាររបស់លោក ដែលកំពុងរស់នៅដោយភាពក្រីក្រតោកយ៉ាកនៅឯទីក្រុងម៉ូស្គូ ហើយដែលនៅទីនោះ លោកក៏បានផុសគំនិតសរសេរកូនរឿងប្រឌិតជាភាគខ្លីៗផ្ញើទៅឱ្យកាសែតកំប្លែងស្ទូត " ឡា ស៊ីហ្គាល់ (la Cigale) ដែលគេបានផ្តល់ឱ្យលោកនូវប្រាក់ rouble ខ្លះៗ ។

កម្រងអត្ថបទទីមួយរបស់លោក ឆេកូស មានឈ្មោះថា " les Contes de Melpomène " ប្រាកដឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៨៤ ។ បន្ទាប់មកកម្រងអត្ថបទទីពីរឈ្មោះ " Récits barrioles" សរសេរឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៨៦ ។ កិច្ចការទាំងនេះ បាននាំមកនូវការងាយស្រួលដល់រូបលោកគួរឱ្យមោទនៈ (ទោះបីជាតិចតួចស្តួចស្តើងក៏ពិតមែន) ក៏ប៉ុន្តែនៅពេលនោះ លោកឆេកូស បានបូជានូវកំលាំងចិត្តកាយទាំងប៉ុន្មានរបស់លោកដើម្បីវិជ្ជាជីវៈពេទ្យ ដែលលោកបានធ្វើការសិក្សាចាប់តាំងពី ឆ្នាំ ១៨៧៩ មក ។ ជាមួយគ្នានេះផងដែរ ពាក្យសរសើរទាំងឡាយរបស់លោក ហ្គ្រីហ្គោរ៉ូវិច (D.V. Grigorovitch) ក៏បានមកពញ្ញាក់រូបលោក និង ធ្វើ

ឱ្យរូបលោកមានចិត្តអង់អាចក្លាហានក្នុងការហក់ចូលទៅក្នុងមាគ៌ានៃអក្សរសិល្ប៍ថែមទៀត ។

ក្រោយមកនៅឆ្នាំ ១៨៨៧ លោក ឆេកូស ក៏បានសរសេររឿងល្ខោនមួយឈ្មោះ អ៊ីវ៉ាណុស (Ivanov) ហើយនិងនវកថាមួយ (une nouvelle) នៅឆ្នាំ ១៨៨៨ ឈ្មោះ ឡាស្តេព (la Steppe) រឿងទាំងពីរនេះបានធ្វើឱ្យសាធារណជនទទួលស្គាល់រូបលោក និងផ្ដល់មកឱ្យរូបលោកនូវកិត្តិយស និងកិត្តិនាមដ៏ធំធេង ៖ គេបានរកឃើញជាស្រេចនូវការខកចិត្តហើយនិងការអត់ធ្មត់នៅចំពោះមុខភាពសាមញ្ញនៃជីវិត ក៏ប៉ុន្តែបានបំភ្លឺដោយរសផ្អែមល្ហែមនៃធម្មជាតិ ហើយនិងភាពដែលធ្វើឱ្យរំភើបនៃស្ត្រីដែលសេចក្ដីស្នេហា បានអនុញ្ញាតឱ្យសព្វសត្វនិករទាំងឡាយប្រាកដមានឡើង ។ ម្យ៉ាងទៀត លោកឆេកូស មនោសញ្ចេតនាទាំងឡាយ ហាក់ដូចជាបានជួយឧបត្ថម្ភគាំពាររូបលោក ៖ ជាមនុស្សដែលមានចិត្តល្អ ហើយសប្បុរសទូលាយ លក្ខណៈនេះបានបង្ហាញឱ្យឃើញតាមការនិយាយស្ដីពីសំណាក់មិត្តភក្តិរបស់លោក ពីការព្រងើយកន្តើយ ហើយនិងពីការធុញទ្រាន់ ។ នេះប្រហែលជាធ្វើឱ្យគេកត់សំគាល់តាមរយៈនិមិត្តហេតុនៃរោគរបេង ដែលមិនបានធ្វើឱ្យរូបលោកមានពេលឈប់សំរាកតាំងពី ឆ្នាំ ១៨៨៩ ទៅ ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងឆ្នាំនោះ លោកឆេកូស បានផ្ដើមធ្វើដំណើរដែលធ្វើឱ្យ

ហត់នឿយយ៉ាងខ្លាំងមួយទៅកាន់ សាខាលីន (Sakhaline) ដើម្បីសិក្សាអំពីលក្ខខ័ណ្ឌទាំងឡាយនៃការកាន់កាប់គុកទោសឧក្រិដ្ឋ ដែលការណ៍នេះបានធ្វើឱ្យរូបលោកផុសគំនិតបង្កើតបាននូវរឿងមួយ ឈ្មោះ " កោះសាខាលីន " (l' Île de Sakhaline) សរសេរឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៩៣-៩៤។ ហើយលើសពីនេះទៀត កង្វល់ដែលនាំឱ្យរូបលោកមានការហត់នឿយខ្លាំងផងដែរនោះ គឺនៅក្នុងពេលដែលមានកើតជំងឺរាតត្បាតនៃអាសន្នរោគ ហើយនិងទុរ្ភិក្សនៅឆ្នាំ ១៨៩២ ក្នុងការចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងការជួយសង្គ្រោះខាងផ្នែកសុខាភិបាល ។

ជីវិតស្នេហា ក្រោយការបរាជ័យ

ក្រោយពីបានធ្វើដំណើរទៅក្នុងប្រទេសអូទ្រីស អ៊ីតាលី និង បារាំងរួចមក លោកឆេកូស បានទៅនៅក្នុងផ្ទះតូចដែលជាកម្មសិទ្ធិផ្ទាល់របស់លោកនៅម៉ីលី ខូវ៉ូ ជិត ទីក្រុងមូស្គូ (Melikhovo, près de Moscou) ក្នុងរយៈពេលនេះ លោកបានសរសេរនវនិយាយល្បីៗបីបួន ដែលសុទ្ធសឹងតែជានវកថាដ៏ល្បីបំផុតរបស់លោកដូចជា :

- បន្ទប់លេខ ៦ (la Salle n°6) សរសេរក្នុង ឆ្នាំ ១៨៩២
- បព្វជិតខ្មៅ (le Moine noir) សរសេរក្នុងឆ្នាំ ១៨៩៤

- បីឆ្នាំ (Trois Années) សរសេរក្នុងឆ្នាំ ១៨៩៥
- ដីការបស់អាណា (l' Ordre d' Anna) សរសេរក្នុងឆ្នាំ ១៨៩៦ ។

ក្នុងឆ្នាំ ១៨៩៦ រឿងល្ខោនមួយរបស់លោកឈ្មោះ " សត្វរំពេ " (la Mouette) ត្រូវទទួលបរាជ័យមួយយ៉ាងធំ ។ នៅពេលនោះ ការជុនដាបនៃការនឿយហត់ស្រុតកំលាំងរបស់លោក បានបង្ខំឱ្យលោកត្រូវតែស្វែងរកបរិយាកាសល្អប្រសើរមួយ ។ លោកឆេកូស បានទៅស្នាក់អាស្រ័យនៅទីក្រុងនីស (Nice) ធ្វើដំណើរទៅក្នុងប្រទេសអ៊ីតាលី ប្រទេសអាល្លឺម៉ាញ ហើយនិងបានជួបជាមួយសិល្បការិនី អុលហ្គា ឃ្នីពើ (Olga Kniper) ដែលសំដែងជាតួអារកាឌីណា (Arkadina) នៅក្នុងរឿង la Mouette ក្នុងសំណាក់លោក ស្តានីស្លាវស្គី ។ លោកឆេកូស បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាសំងាត់ជាមួយនឹងនាងនេះ នៅក្នុងខែ ឧសភា នាឆ្នាំ ១៩០១ ក្រោយពេលដែលបានទៅស្នាក់នៅជាប់លាប់ក្នុងទីក្រុងយ៉ាល់តា (Yalta) ក្នុងឆ្នាំ ១៨៩៩ ក្រោមការឱ្យយោបល់ពីគ្រូពេទ្យទាំងឡាយរបស់លោក ។

រស់នៅស្រលាញ់មិត្ត ប្ដូរជីវិតដើម្បីស្នាដៃឯក

ជំងឺមិនបានធ្វើឱ្យមានការអាក់ខានដល់លោក ឆេកូស ក្នុងការធ្វើការងារសោះទេ ! លោកឆេកូសនៅតែបន្តសរសេរ និវកថា ជាច្រើនទៀតដែលសុទ្ធតែអាចរាប់បញ្ចូលបានទៅក្នុងស្នាដៃឯករបស់លោក ដូចជា :

- Groseilles à maquereaux (1898)
- l' Homme á l' étui (1898)
- la Dame au petit chien (1899)
- la Fiancée (1903)

លោក ឆេកូស បានយកជីវិតទៅចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងជំនាន់របស់លោក ។ លោកបានទទួលឱ្យចូលមកក្នុងគេហដ្ឋានរបស់លោកនូវជនល្បីៗទាំងឡាយដូចជា :

- លោក ប៊ូនីន (Bounine)
- លោក កូរូឡេនកូ (Korolenko)
- លោក គូព្រីន (Kouprine)
- លោក ស្តានីស្លាវស្គី (Stanislavski)

លោក ឆេកូស បានយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើយុវជនហ្គរគី (Gorki) ហើយលោកបានសុំលាឈប់ពីតំណែងដូចគ្នានេះដែរពីបណ្ឌិតសភា កាលដែលស្តេចត្សារ (le trar) អធិរាជប្រទេសរុស្ស៊ីមានបំណងដករូបលោក Gorki ចេញ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩០២ ។

នៅក្នុងបណ្តាឆ្នាំចុងក្រោយបំផុតនៃជីវិតរបស់លោក លោកឆេកូស បានសរសេររឿងល្ខោនធំបីដ៏ល្បីល្បាញ ។ រឿងទាំងនោះគឺ :

- លោក ពូ វ៉ានីញ៉ា (Oncle Vania) សរសេរក្នុងឆ្នាំ ១៨៩៧
- បងប្អូនស្រីបីនាក់ (les Trois soeurs) សរសេរក្នុងឆ្នាំ ១៩០១
- ចំការសឺរីស (la Cerisaie) សរសេរក្នុងឆ្នាំ ១៩០៤

ក៏ប៉ុន្តែឆ្នាំនៃមហាជោគជ័យដ៏ល្បីនេះ ក៏គឺជាឆ្នាំនៃមរណភាពរបស់រូបលោកឆេកូសផងដែរ ! នៅពេលនោះ លោកឆេកូស គឺជាអ្នកនិពន្ធដ៏ល្បីល្បាញនៃ " សេចក្តីស្នេហាដ៏ផ្អែមល្ហែមរបស់ទីក្រុងមូស្គូ និង ទ្វីបអឺរ៉ុប " ។

វណ្ណកម្មរបស់លោក ឆេកូស

វណ្ណកម្មរបស់លោក ឆេកូស អាចចែកចេញជាបីផ្នែកសំខាន់ៗ :

១. ផ្នែករឿងប្រឌិត :

- les Contes de Melpomène (1884)
- Récits barrioles (1886)
- l' Île de Sakhaline (1893-94)

២. ផ្នែកនិទានកថា :

- la Steppe (1888)
- la Salle n° 6 (1892)
- le Moine noir (1894)
- Trois Années (1895)
- l'Ordre d'Anna (1895)
- la Maison à mezzanine (1896)
- Groseilles à maquereaux (1898)
- l' Homme á l' étui (1898)
- la Dame du petit chien (1899)
- la Fiancée (1903)

៣~ ផ្នែករឿងល្ខោន :

- Ivanov (1887)
- la Mouette (1896)
- Oncle Vania (1897)
- les Trois soeurs (1901)
- la Cerisaie (1904)

ទស្សនៈរបស់លោក ឆេកូស

ភាពអស់សង្ឃឹម ភាពអាប់អួរ ទម្លាប់ធ្វើដដែលៗ ភាពមិនអាចទាក់ទងគ្នាបាន វាសនាមិនទាន់សំរេច សន្ទុះចិត្តគ្មានអានុភាពគឺមានតិចតួចតែប៉ុណ្ណោះ នៅក្នុងស្នាដៃរបស់លោកឆេកូស ។

លោក ឆេកូស បានរីតច្របាច់ការពិតនៃជីវិតឱ្យស្ថិតនៅក្នុងខ្លឹមនៃសោកនាដកម្មរបស់លោក ហើយសិល្បៈរបស់លោកបានបកស្រាយយ៉ាងសំងាត់នូវការរំភើបចិត្តមួយ នូវសេចក្តីតានតឹងចិត្តមួយ ដែលធ្វើឱ្យមានភាពទំនើបដល់នវកថាទាំងឡាយរបស់លោក និង ល្ខោនរបស់លោក ។ ទស្សនៈរបស់លោកឆេកូសចំពោះល្ខោន គ្មានឧបាយសំងាត់ (sans intrique) គ្មានសកម្មភាព (sans action) គ្មានផល (sans effet) ក៏ប៉ុន្តែគឺជាភាគនៃជីវិត កាត់ផ្តាច់នូវភាពស្ងៀមស្ងាត់ តបសងវិញយ៉ាងឆាប់

ជាក់ស្ដែងនូវឋិរវេលា និងសំណឹក (érosion) នៃពេលវេលា ធ្វើឱ្យសិល្បៈល្ខោន រំភើបយ៉ាងខ្លាំងក្លា ។

លោក ឆេកូស បានបង្កើតនូវគ្រប់ភាពខុសគ្នាបន្តិចៗនៃការរំភើបចិត្ត ហើយភាពអណ្ដែតអណ្ដូងនៅក្នុងនេះ គឺមិនអាចបំបែកបានពីសេចក្ដីលន្លង់លន្លោច និងទឹកចិត្តដែលមិនអាចបំបែកបានពីទេសភាព ។ ក៏ប៉ុន្តែក្នុងពេលដែលមានអំពើឃាតកម្មទៅលើមនុស្សម្នាក់ លោក ឆេកូស ជួនកាលក៏មើលឃើញស្រពិចស្រពិលផងដែរ នូវសេចក្ដីសង្ឃឹមនៃបឋមភាគនៃក្ដីសប្បាយរីករាយ... គឺនៅទីនោះហើយដែលមនុស្សទាំងឡាយមិនសូវមានចិត្តឃោរឃៅ មិនសូវមានគំនិតអត្តទត្ថបុគ្គល ហើយពួកគេនឹងកសាងសុភមង្គលរបស់ពួកគេ នៅលើជីវិតការងារ និង វិទ្យាសាស្ត្រមួយ ។

សិល្បៈរបស់លោក ឆេកូស នៅក្នុងនវកថាទាំងឡាយរបស់លោកក៏ដូចជានៅក្នុងរឿងល្ខោនរបស់លោកផងដែរ គ្មាននិទានកថា គ្មានពិពណ៌នា តែវាគឺជារឿងដែលបានធ្វើឱ្យរំជើបរំជួលតាមរយៈនៃការបណ្ដែហើយនិងធ្វើឱ្យរំភើបជាប់ចិត្តនឹងការចាប់អារម្មណ៍ ។

កំណត់ចំណាំ :

- **Grigorovith** (Iouri Nikolaïevitch), danseur et choregraphe soviétique (Leninegrad 1927) maître de ballet du Théâtre Bolchoï, auteur d' oeuvres à grande mise en scène (Spartacus, 1968 [en collab] ; Ivan le Terrible, 1975).
- **Bounine** (Ivan Alekseïevitch) écrivain russe (Voronej 1870-Paris 1953) fidèle du réalisme classique dans ses romans et ses nouvelles (le Village, 1910) [Prix Nobel 1933]
- **Korolenko** (Vladimir Galaktionovitch), écrivain russe (Jitomir 1853-Polvata 1921), auteur de récits et d' une autobiographie, Histoire de mon contemporain (1906- 1922)
- Stanislavski (នឹងមានបោះពុម្ពនៅពេលក្រោយ)
- Gorki (សូមអានទំព័របន្ទាប់)

ម៉ាក់ស៊ីម ហ្គរគី

Maxim Gorki (Alekseï Maksimovitch Pechkov)

(Nijni Novgorod 1868-Moscou 1936)

អ្នកនិពន្ធសូវៀត ។

វិចិត្រករប្រាកដនិយមនៃកុមារភាពដ៏សែនលំបាករបស់គាត់ដូចជា :

- Enfance (1913-14)
- Parmi les hommes (1915-16)
- Mes universités (1923)

នៃ អនាថជន ហើយនិងជនដែលចាកចោលស្រុកកំណើត ដូចជា :

- Foma Gordeïev (1899)
- les Bas-Fonds (1902)

ហ្គរគី គឺជាអ្នកបង្កើតអក្សរសិល្ប៍សង្គមសូវៀត ។ ស្នាដៃខាងផ្នែកនេះរួមមាន :

- la Mère (1906)
- les Artamonov (1925)
- la Vie de Klin Samguine (1925-1936)

អាល្លឺម៉ង់ ស.វ ទី ១៩

(GERMANY NINETEENTH –CENTURY)

- ហ្សក ប៊ុយឆ្នើរ (Georg Buechner)
- ហ្វ្រីដ្រីច ហែបបែល (Friedrich Hebbel)
- រីឆាដ វ៉ាញ្ញេរ (Richard Wagner)
- ហេ្សរហាត ហ៊ុបត្មាន់ (Gerhart Hauptmann)

ហ្សក ប៊ុយឆ្នើរ

Georg Buechner (Büchner)

(Goddelau 1813 -Zurich 1837)

កវីអាល្លឺម៉ង់ ។

ស្នាដៃល្ខោននាដកម្មទាំងឡាយរបស់គាត់ ត្រូវបានកត់សំគាល់ថាជាល្ខោនប្រភេទ " សំដែងនិយមទំនើប " (expressionnisme modern) ស្នាដៃទាំងនោះមានដូចជា :

- la Mort de Danton
- Woyzeck

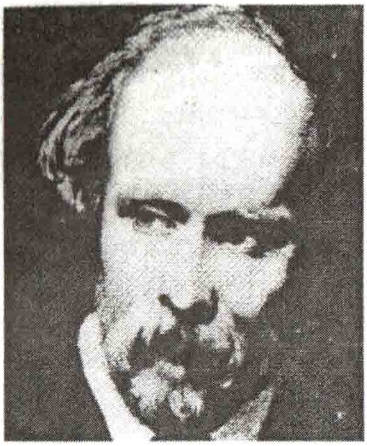

ហ្វ្រីដ្រិច ហេបបែល

Friedrich Hebbel

(Wesselburen 1813 - Vienne 1863)

អ្នកនិពន្ធល្ខោនទាជកម្មអាល្លឺម៉ង់ ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនអំណែតអណ្តូង ដូចជារឿង Judith និង ទ្រីឡូហ្សុី មួយនៃ Nibelungen ។

រីឆាដ វ៉ាញេរ

Richard Wagner

(Leipzig 1813-Venise 1883)

អ្នកតែងបទភ្លេងអាល្លឺម៉ង់ ។

ជាគ្រូនៃវិហារតូចនៃក្រុមព្រះរាជបរិពារ ដ្រេសដឺ (Dresde) ក៏ប៉ុន្តែគាត់បានភៀសខ្លួនទៅក្នុងប្រទេសស្វីស (១៨៤៩ - ១៨៦១) ដោយមូលហេតុពីគំនិតបដិវត្តរបស់គាត់ ។ វ៉ាញេរបានទទួលជំនួយពី ហ្វ.លីហ្សត៍ (F.Liszt) និងពី ល្វីសទី២ (Louis II) នៃបាវីយែរ (Bavière) ដើម្បីដំណើរការស្នាដៃរបស់គាត់ឱ្យបានល្អប្រសើរ ដែលក្នុងនោះមានដូចជា :

- le Vaisseau fantôme (1841)
- Tannhäuser (1845)
- Lohengrin (1850)
- l' Anneau du Nibelung, dit la Tétralogie (1852-1876)
- Tristan et Isolde (1865)

- les Maîtres chanteurs de Nuremberg (1868)
- Parsifal (1876-1882)

វ៉ាញេរ បានលះបង់នូវលំអសាំញ៉ាំទាំងឡាយនៃសំឡេង និង អត្តសិល្បិនភាព (ការស្ទាត់ជំនាញខាងសិល្បៈ) និងបានធ្វើឱ្យមានសកម្មភាពខ្លាំងឡើងនូវការចូលរួមនៃវង់ភ្លេង ដោយបានផាត់ចោលនូវទម្រង់ល្ខោនអូប៉េរ៉ា អ៊ីតាលី ។

ជាជនដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងល្ខោនទេវកថាមួយ (គាត់បានដកស្រង់កូនសៀវភៅទាំងឡាយរបស់គាត់នៅក្នុងរឿងព្រេងនិទាន នៃប្រទេសអាល្លឺម៉ាញ) ទេវកថាពិត ហើយនិងនិមិត្តរូបនិយម គាត់បានសំរេចនូវការរំលាយបញ្ចូលគ្នាមួយយ៉ាងជិតស្និទ្ធ រវាងអត្ថបទ និង តន្ត្រី នូវភាពសមពីរោះដ៏សប្បាយរីករាយមួយរវាងសំលេង និង ឧបករណ៍ទាំងឡាយ ហើយនិងនូវអង្គឯកភាពនៃវិទ្យានិពន្ធដ៏ស៊ីជំរៅមួយ ដោយសារតែការប្រើប្រាស់វា ដែលរូបគាត់បានធ្វើនូវឃ្លា ឬរូបមន្តស្រដែល (leitmotiv) ។

ហេរ្សហាត ហ៊ុបត្មាន់

Gerhart Hauptmann

(Bad Salzbrunn 1862 -Agnetendorf 1946)

អ្នកនិពន្ធអាល្លឺម៉ង់ ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនទាជកម្មប្រាកដនិយម ដូចជា :

- les Tisserands (1892)

le Roulier Henschel (1898)

ហើយក្រៅពីនេះ ហ៊ុបត្មាន់ ក៏មានសរសេរកំណាព្យវីរកថាផងដែរ។

ទទួលរង្វាន់ណូបែល (Prix Nobel) ក្នុងឆ្នាំ ១៩១២ ។

ល្ខោនសម័យទំនើប
អង់គ្លេស និង អៀរឡង់ដ៍

(THE MODERN THEATRE ENGLAND & IRELAND)

- អូស្ការ វីលដ៍ (Oscar Wilde)
- ហ្សក ប៊ែរណារដ៍ ស្យូវ (Georg Bernard Shaw)
- វីលៀម ប៊ុត្លើ យៀតស៍ (William Butler Yeats)
- ជ្យន មីលីងតុន ស៊ីងហ្ស (Jhon Millington Synge)
- សៀន អូកាសេយ៍ (Sean O'Casey)
- ជ្យន អូស៊ប៊ៀន (John Osborne)
- ហារ៉ូលដ៍ ពីនធើរ (Harold Pinter)

អូស្ការ វីលដ៍

Oscar Wilde (Orcar Fingal O'Flahertie Wills)

(Dublin 1854 -Paris 1900)

អ្នកនិពន្ធអៀរឡង់ស៍ ។

និកាយព័ន្ធនៃអេស្តេទីស្ម (esthétisme) អូស្ការ វីលដ៍ មានឈ្មោះល្បីល្បាញតាមរយៈតួអង្គរបស់គាត់ ក៏ដូចជាតាមរយៈស្នាដៃរបស់គាត់ ដែលក្នុងនេះមានដូចជា ៖

ផ្នែករឿងប្រឌិត ៖

- le Crime de lord Arthur Saville

ផ្នែករឿងល្ខោន ៖

- l' Évantail de lady Windemere (1892)
- De l' importance d' être constant (1895)

ផ្នែករឿងប្រលោមលោក ៖

- le Portrait de Dorian Gray (1891)

អូស្ការ វីលដ៍ បានត្រូវជាប់ឃុំឃាំងដោយសារបញ្ហាទំនៀមទំលាប់មួយ ៖

- Ballade de la géôle de Reading (1898)

ហើយបន្ទាប់មក គាត់ក៏បានទៅនៅក្នុងប្រទេសបារាំងវិញ ។

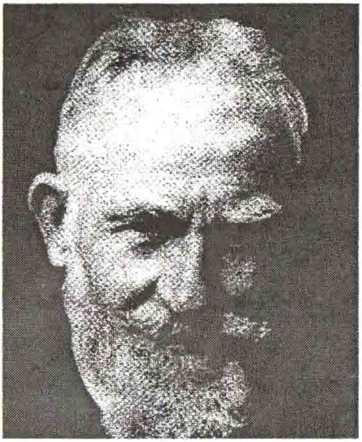

ហ្សក ប៊ែរណារដ៍ ស្សូវ

George Bernard Shaw

(Dublin 1856 -Ayot Saint Lawrance,Hertfordshire, 1950)

អ្នកនិពន្ធអៀរឡង់ដ៏ ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងប្រលោមលោក អ្នកនិពន្ធល្បង និងជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោនដូចជា :

- le Héros et le Soldat (1894)
- Pigmalion (1913)
- Sainte Jeanne (1923)

រឿងទាំងអស់នេះ សុទ្ធសឹងតែបញ្ចេញឱ្យឃើញនូវការកំប្លែងស្លូត និង ទុទិដ្ឋិនិយមរបស់គាត់ ។

ស្សូវ បានទទួលរង្វាន់ណូបែល នៅឆ្នាំ ១៩២៥ ។

វីល្លៀម ប៊ុត្លើ យៀតស៍
William Butler Yeats

(Sandymount 1865-Roquebrune-Cap-Martin 1939)

អ្នកនិពន្ធអៀរឡង់ដ៏ ។

សហស្ថាបនិកល្ខោនអាប់បេយ៍ (Abbey Théâtre) ។ ជាអ្នកនិពន្ធល្បង កំណាព្យកាព្យឃ្លោង និង រឿងល្ខោននាដកម្ម ដូចជា :

- la Comtesse Kathleen (1892)
- Deirdre (1907)

ស្នាដៃទាំងអស់របស់គាត់ សុទ្ធសឹងតែយកគំនិតមកពី "គំនិតជាតិ" (l' esprit national) ។ វីល្លៀម ប៊ុត្លើ យៀតស៍ បានទទួលរង្វាន់ណូបែល នៅឆ្នាំ ១៩២៣ ។

ជ្យន មីលីងតុន ស៊ីងហ្ស
Jhon Millington Synge

(Rathfarnham **1871-Dublin** 1909)
អ្នកនិពន្ធល្ខោននាដកម្ម អៀរឡង់ដ៍ ។

ល្ខោននាដកម្មរបស់គាត់ បានបញ្ចូលនូវវិទ្យានិពន្ធស្ដីអំពីទំនៀមទំលាប់នៃការប្រតិបត្តិតាមបញ្ញត្តិប្រាកដនិយម នៃជីវិតប្រចាំថ្ងៃរបស់បណ្ដាជននៅក្នុងខេត្ត ។

ស្នាដៃរបស់គាត់មានដូចជា :

- le Baladin du monde occidental (1907) ។

សៀន អូកាសេយ៍

Sean O'Casey

(Dublin 1880-Torquay, Devon, 1964)

អ្នកនិពន្ធល្ខោននាដកម្មអៀរឡង់ស៍ ។

ល្ខោនរបស់គាត់ដែលសរសេរអំពីបញ្ហានយោបាយ និង បញ្ហាសង្គមរបស់ប្រទេសគាត់ ដូចជារឿង :

- la Charrue et les Étoiles (1926)
- la Coupe d'argent (1929)

តមកបានតម្រង់ទិសឆ្ពោះទៅរកការសម្តែង តាមបែបនិមិត្តរូបនិយមមួយនៃជីវិត ។ ស្នាដៃនេះមានដូចជា :

- Roses rouges pour moi (1946) ។

ជូន អូស្បិន
John Orborne

(Londres b.1929)
អ្នកនិពន្ធអង់គ្លេស ។

ជាមេខ្លោង (chef de file) នៃ « Jeunes Gens en colère » ។
ស្នាដៃរបស់គាត់មានដូចជា :

- la Paix du dimanch (1956)
- Témoignage irrecevable (1964)

ហារ៉ុលដ៍ ពីនធើរ

Harold Pinter

(Londres 1930 ឬ 1932 ?)

សិល្បករ និង ជាអ្នកនិពន្ធល្ខោននាដកម្ម អង់គ្លេស ។ រឿងល្ខោនរបស់គាត់មានដូចជា :

- le Gardien (1960)
- la Collection (1962)
- le Retour (1965)

ហើយដែលរឿងល្ខោនទាំងនេះ បានបញ្ចេញឱ្យឃើញនូវភាពពិបាកក្នុងការទាក់ទងជាមួយនឹងជនដទៃនៅក្នុងពិភពលោកសម័យថ្មីនោះ បានធ្វើឱ្យលេចចេញជារូបរាងឡើងនូវ " ល្ខោន អាប់សៀដ " ដ៏ល្បីល្បាញ (Théâtre de l' absurde) ។

ល្ខោនសម័យទំនើប
អាល្លឺម៉ង់ និង ស្វីតហ្ស៊ែឡង់ដ៍

(GERMANY AND SWITZERLAND)

- ហ្វ្រាង់ក៍ វេដឺគីនដ៍ (Frank Wedekind)
- បែរតុលត៍ ប្រិច្ឆត៍ (Bertolt Brecht)
- ម៉ាក់ ហ្វ្រីស្ឆ (Max Frisch)
- ហ្វ្រីដ្រិច ឌុយរ៉ែនម៉ាត់ (Friedrich Duerrenmatt)

ហ្វ្រង់ក៍ វ៉េដឺគីនដ៍
Frank Wedekind

(Hanovre 1864 -Munich 1918)

អ្នកនិពន្ធល្ខោននាដកម្មអាល្លឺម៉ង់ ។

ហ្វ្រង់ក៏ វ៉េដឺគីនដ៏ គឺជាអ្នកតំណាងដ៏ល្បីបំផុតម្នាក់នៃ " សំដែងនិយម " (expressionnisme) ។

ស្នាដៃរបស់គាត់មានដូចជា :

- l' Éveil du printemps (1891)
- la Danse de mort (1906)

ប៊ែរតុលត៍ ប្រិច្ឆត៍

Bertolt Brecht

(Augsbourg 1898 - Berlin - Est 1956)

អ្នកនិពន្ធល្ខោននាដកម្មអាល្លឺម៉ង់ ។

ជាកវី ដូចជាស្នាដៃ : Élégies de Buckow និង ជាអ្នកនិពន្ធរឿងប្រឌិតដូចជា : Histoires de calendrier ។ ប្រិច្ឆត៍មានឈ្មោះល្បីល្បាញ ដោយសារគាត់បានបង្កើតឡើងនូវភាពផ្ទុយគ្នានៃល្ខោនប្រពៃណី ដែលទស្សនិកជនមានមនោសញ្ចេតនាដូចជាវីរបុរស គឺ " ល្ខោនវីរកថា " (Théatre épique) ដែលបង្គាប់សិល្បករឱ្យសំដែងឡើងនូវតួអង្គរបស់ខ្លួន ដោយមិនឱ្យមានការច្រឡូកច្រឡំជាមួយនឹងខ្លួនឯង (នេះគឺជា " លក្ខណៈនៃភាពខុសគ្នាឆ្ងាយ " effet de distanciation [1]) ហើយទស្សនិកជនមានភារៈលើកឡើងនូវរបៀបមើលរិះគន់ទៅលើសាច់រឿង និងទីដៅ (objectif) ដែលធ្វើឱ្យមានការស្រុះស្រួលតាមធម្មតានៃការពិត ។

ស្នាដៃទាំងឡាយរបស់ប្រិច្ឆត៍មានដូចជា :

- l' Opéra de quat ' sous (1928)
- Mère Courage et ses enfants (1941)
- Maître Puntila et son valet Matti (1948)
- le Cercle de craie caucasien (1948)
- la Résistible Ascension d'Arturo Ui (1959)

ប្រិច្ចត៏ បានបង្កើត និងបានដឹកនាំក្រុមល្ខោនបែរលីណេអង់សមប្លឺស (la troupe du Berliner Ensemble) នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៩ ។

ម៉ាក់ ហ្រ្វីស្ហ
Max Frisch

(Xurich 1911 -id.1991)

អ្នកនិពន្ធស្វីស ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងប្រលោមលោក និងរឿងល្ខោន ដែលបានធ្វើឱ្យគេស្គាល់មុខតាមរយៈលោកប្រិច្ចត៍ និងតាមរយៈអត្ថិភាពនិយម (existen - tialisme) ។

ស្នាដៃរបស់គាត់មានដូចជា :

- Biedermann et les incendiaires
- Andorra

ហ្វ្រីដ្រិច ឌុយរ៉េនម៉ាត់

Friedrich Duerrenmatt (Dürrenmatt)

(Konolfingen, Berne, 1921-Neuchâtel 1990)

អ្នកនិពន្ធស្វីស ។

មនសិការប្រូតេស្តង់ ហើយនិងការកំប្លែងស្ងួតដ៏ចំលែករបស់គាត់ បានបូកបញ្ចូលគ្នាជាស្នាដៃនៅក្នុងល្ខោនរបស់គាត់ និងដោយមានភ្ជាប់ទៅនូវការរិះគន់ជាប់ជានិច្ចមួយនៃមាយាការ និងការសង្កត់សង្កិននៃមនុស្ស ។

ស្នាដៃរបស់គាត់មានដូចជា :

- Un ange vient à Babylone
- la Visite de la vieille dame

ល្ខោនសម័យទំនើប
អ៊ីតាលី និង អេស្ប៉ាញ

(ITALY AND SPAIN)

- លូអ៊ីហ្ស៊ី ពីរ៉ង់ដែឡូ (Luigi Pirandello)
- ហ្វេដេរីកូ ហ្គាស៊ា លរកា (Federico Garcia Lorca)

លូហ្ស៊ី ពីរ៉ង់ដែឡូ
Luigi Pirandello

(Agrigente 1867 -Rome 1936)

អ្នកនិពន្ធ អ៊ីតាលី ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងប្រលោមលោក នវកថាក្នុងប្រពៃណីនៃវេរីស្ម (vérisme) ដូចជា : l' Exclue (1901) ។ នៅក្នុងល្ខោនរបស់គាត់ ពីរ៉ង់ដែឡូ បានចង្អុលបង្ហាញនូវបុគ្គលិកលក្ខណៈមនុស្ស បំបែកចេញទៅជាមុខតូចៗ ហើយនិងគំនិតផ្ទុយគ្នាទាំងឡាយ មិនអាចនឹងរៀបចំ ផ្សំបង្កើតឡើងវិញបានដោយសមហេតុផល ។

ស្នាដៃរបស់គាត់មានដូចជា :

- Chacun sa vérité (1917)
- la Volupté de l'honneur (1917)
- Six personages enquête d'auteur (1921)
- Ce soir on improvise (1930)

លោក ពីរ៉ង់ដែឡូ បានទទួលរង្វាន់ណូបែលនៅឆ្នាំ ១៩៣៤ ។

ហ្វេដេរីកូ ហ្គារស្យា លរកា

Federico Garcia Lorca

(Fuente Vaqueros 1898-Viznar 1936)

អ្នកនិពន្ធ អេស្ប៉ាញ៉ុល ។

ជាអ្នកនិពន្ធកំណាព្យដូចជា :

- Romancero gitan (1928)

និងជាអ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោន ដូចជា :

- Noces de sang (1933)
- Yerma (1934)
- la Maison de Bernarda (1936)

ហ្គារស្យា ល័រកា ត្រូវបានគេបាញ់សំលាប់ដោយកាំភ្លើង នៅក្នុងពេលសង្គ្រាមស៊ីវិល ដោយពួក ហ្វ្រង់គីស្ត (franquiste) ។

ល្ខោនសម័យទំនើប

បារាំង (FRANCE)

- មីស្សែល ដឺ ហ្គែលដឺរ៉ូដ (Michel de Gheldерode)
- ហ្សង់ ប៉ូលសាត្រ (Jean-Paul Sartre)
- សាមូអែល បិកេត (Samuel Beckette)
- ហ្សង់ ហ្សឺណេត (Jean Genet)
- ហ្សង់ អានូយ (Jean Anouilh)
- អឺហ្សែន អ៊ីយូណេស្កូ (Eugène Ionesco)

មីសែ្សល ដឺ ហ្គែលដឺរ៉ូដ

Michel de Ghelderode

(Ixelles 1898 -Schaerbeek 1962)

អ្នកនិពន្ធបែលហ្ស៊ីក ។

ល្ខោនបែបសំដែងនិយមរបស់លោក ហ្គែលដឺរ៉ូដ បានរួមបញ្ចូលគ្នាជាមួយនឹងហាសនាដកម្ម (farce) នៃបុណ្យការណាវ៉ាល់ ដែលនិយមកាន់សាសនាតឹងទៅនឹងពិធីស្ល័យប្រសិទ្ធិ ។

ស្នាដៃរបស់លោក ម.ហ្គែលដឺរ៉ូដ មានដូចជា :

- Barrabas (1929)
- Fastes d' enfer (1949)
- Mademoiselle Jaïre (1949)

ហ្សង់ ប៉ូលសាត្រ

Jean-Paul Sartre

(Paris 1905 -id.1980)

ទស្សនវិទូ និងជាអ្នកនិពន្ធបារាំង ។

កត់សំគាល់តាមរយៈបាតុភូតវិទ្យា និងតាមរយៈលោក Martin Heidegger (ទស្សនវិទូអាល្លឺម៉ង់ ១៨៨៩-១៩៧៦) ទស្សនវិជ្ជារបស់លោក សាត្រ ត្រូវបានគេទទួលស្គាល់នូវ ទិស្សមានាការ (phase) ពីរដោយគ្មានការផ្តាច់ទៅនូវកាលប្រវត្តិដ៏ជាក់ច្បាស់ :

ទីមួយ-ដឹកនាំឆ្ពោះទៅលើ អត្ថិភាពនិយម (existentialisme) រាប់អានសេរីភាពទុកដូចជាមូលដ្ឋាននៃជីវិតសត្វលោក មនុស្ស ហើយនិងការពិពណ៌នានៃអត្ថិភាពរបស់គេ ទុកដូចជាការប្រយុទ្ធប្រកបដោយសីលធម៌មួយរវាងសេរីភាពនេះ ហើយនិងការមិនព្រមព្រៀងរបស់គេ ការគេចវេះពីធម្មជាតិ ដោយសារតែជំនឿអាក្រក់ចង្រៃជាដើម ។

ទីពីរ-យកគំនិតមកពីសម្ភារៈនិយមវិចារវិទ្យា (matérialisme dialectique) ហើយនិងអួតសរសើរនូវកិច្ចសន្យា ដូចជាការប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដោយឯកឯងរបស់មនុស្ស ។ គំនិតនេះមានទៅក្នុង

ស្នាដៃរបស់គាត់គឺ : Critique de la raison dialectique (1960-1985) ។ ភាពពុំអាចប្រព្រឹត្តបាននៃការសម្រុះសម្រួលកិច្ចសន្យាសង្គម (engagement social) និងយថាភាពផ្ទាល់ខ្លួន បានធ្វើឱ្យលោកសាត្រ តប់ប្រមល់នៅក្នុងជីវិតរបស់គាត់ ដូចជានៅក្នុងតួឯកប្រុសរបស់គាត់ផងដែរ ។ លោក សាត្រ បានធ្វើអត្ថាធិប្បាយនូវគោលគំនិតទាំងឡាយរបស់គាត់នៅក្នុងរឿងប្រលោមលោក ដូចជារឿង :

- la Nausée (1938)
- les Chemins de la liberté (1945-1949)

នៅក្នុងវិនាដកម្មទាំងឡាយមានដូចជា :

- Huis clos (1944)
- les Mains sales (1948)
- le Diable et le Bon Dieu (1951)

បែបនវកថា ដូចជារឿង : le Mur

បែបនិពន្ធល្បង ដូចជា : Situations (1947–1976)

បែបរឿងនិទានស្វ័យជីវប្រវត្តិមួយ : les Mots (1964)

បែបសិក្សាកថាមួយ អំពីលោក Flaubert : l' Idiot de la famille.

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៤ លោកសាត្រ បានបដិសេធរង្វាន់ណូបែលខាងផ្នែកអក្សរសិល្ប៍ ។

ក្រោយមរណភាពរបស់លោក គេឃើញមានបោះពុម្ពផ្សាយនូវស្នាដៃមួយចំនួនដូចជា :

- Cahiers pour une morale (1983)
- Carnets de la drôle de guerre (1983) និង
- Vérité et Existence (1989)

សាមូអែល បិកេត

Samuel Beckette

(Foxrock,près de Dublin, 1906-Paris,1989)

អ្នកនិពន្ធអៀរឡង់ដ៏ ។

ជាអ្នកនិពន្ធ (ជាភាសាអង់គ្លេស បន្ទាប់មកជាភាសាបារាំង) រឿងប្រលោមលោកដូចជា : Molloy, Watt ហើយនិងរឿងល្ខោន ដែលសម្តែងពីភាពមិនទំនងនៃលក្ខណៈសម្បត្តិមនុស្ស (absurdité de la condition humaine) ។

ស្នាដៃរបស់គាត់មានដូចជា :

- En attandant Godot (1953)
- Fin de partie (1957)
- Oh les beaux jours (1963)

បិកេត បានទទួលរង្វាន់ណូបែលនៅឆ្នាំ ១៩៦៩ ។

ហ្សង់ ហ្សឺណេត

Jean Genet

(Paris 1910 – id.1986)

អ្នកនិពន្ធបារាំង ។

ស្នាដៃរឿងប្រលោមលោករបស់គាត់មានដូចជា :

- Notre-Dame-des-Fleurs (1944)

ស្នាដៃកំណាព្យ និង ល្ខោន មានដូចជា :

- les Bonnes (1947)
- le Balcon (1956)
- les Paravents (1961)

ស្នាដៃទាំងឡាយរបស់លោក ហ្សឺណេត សុទ្ធតែបានរំលឹកឱ្យឃើញនូវយុវភាពរបស់គាត់ ដែលត្រូវបានបោះបង់ នូវភាពជាទាសករ និងនូវការជឿលត្ថះចំពោះការលាក់ពុតទាំងឡាយនៃមនុស្សស្រុកករ ។

ហ្សង់ អានូយ

Jean Anouilh

(Bordeaux 1910 -Lausanne 1987)

អ្នកនិពន្ធល្ខោននាដកម្មបារាំង ។

ល្ខោនរបស់លោក ហ្សង់ អានូយ បានផ្តើមចេញមកពីរឿងល្ខោន មនោរិកតិ " ផ្កាកូលាប " ដូចជារឿង le Bal des voleurs និងពីរឿង កំប្លែងស្ងួត " ពន្លឺរស្មី " ឬ " សំលៀកបំពាក់ " ដូចជារឿង : la Répétition ou l' Amour puni, l' Alouette និងអំពីរឿងល្ខោន ដៀលត្មះ " ភាពកោងឈ្លើយ " ដូចជារឿង : Pauvre Bitos ou le Dîner de têtes " មនុស្សក្រមាច់ " ដូចជារឿង : le Nombril ហើយ និងរឿងល្ខោនទុទិដ្ឋិនិយម " ខ្មៅងងឹត " ដូចជារឿង : Antigone ។

អឺហ្សែន អ៊ីយូណេស្កូ
Eugène Ionesco

(Slatina b.1912)

អ្នកនិពន្ធបារាំង មានដើមកំណើតរ៉ូម៉ានី ។

ល្ខោនរបស់ អ៊ីយូណេស្កូ បានបញ្ចេញឱ្យឃើញនូវ " ភាពមិនទំនងនៃអត្ថិភាព " (absurdité de l' existence) ហើយនិងការទាក់ទងគ្នានៃសង្គម ។ ស្នាដៃទាំងនោះមានដូចជា :

- la Cantatrie chauve (1950)
- la Leçon (1951)
- les Chaises (1952)

ចំណែកឯស្នាដៃផ្សេងទៀត គឺជាស្នាដៃដែលបានកាត់បញ្ចូលទៅនូវការត្រាប់កំប្លែងជាសាកលមួយ ហើយនិងនិមិត្តរូបនិយម ។ ស្នាដៃទាំងនោះមាន :

- Rhinocéros (1960)
- le Roi se meurt (1962)
- le Piéton de l' air (1963)
- la Soif et la Faim (1966)

ល្ខោនសម័យទំនើប

អាមេរិក (AMERICA)

- អឺហ្សេន អូនីល (Eugene O'Neill)
- ថនតុន វ៉ីលដឺរ (Thornton Wilder)
- តេណេសសេ វីល្យៀមស៍ (Tennessee Williams)
- អាធ្ធួរ មីឡើរ (Arthur Miller)

អឺហ្សេន អូនីល

Eugene O'Neill

(New York 1888 -Boston 1953)

អ្នកនិពន្ធរឿងល្ខោននាដកម្មអាមេរិកាំង ។

ល្ខោនរបស់លោក អូនីល បានឆ្លងពីប្រាកដនិយម ដូចជារឿង :

- Anna Christie (1922)
- le Désir sous les ormes (1924)

ទៅកាន់មនោភាពនៃការរវើរវាយ ដែលធ្វើឱ្យរំភើបដោយប្រពលនៃមនុស្សជាតិ ដើម្បីរួមបញ្ចូលទៅក្នុងពិភពលោក ដូចជារឿង : l' Empereur Jones (1921) ដែលគ្រប់គ្រងសត្វលោក ជាពិសេសដែលអាចនឹងទទួលខុសត្រូវលើជោគវាសនារបស់ពួកគេ ដូចជារឿង : Le deuil sied à Électre (1931) ។

លោក អូនីល បានទទួលរង្វាន់ណូបែលនៅឆ្នាំ ១៩៣៦ ។

ថនតុន វីលដឺរ

Thornton Wilder (Thornt
Niven)

(Madison, Wisconsin 1897
Hamden, Connecticut 1976)

អ្នកនិពន្ធអាមេរិកកាំង ។

ជាអ្នកនិពន្ធរឿងប្រលោមលោក និង រឿងល្ខោនដែលបានធ្វើវិភា
ធម្មជាតិ និង ជោគវាសនានៃតំលៃប្រាជ្ញាស្មារតី ។ ស្នាដៃរបស់គាត់មានដូ
ជា :

- Notre petite ville

ឯកសារយោង (Reference)

- WORLD BOOK (1999)
- The World of the Theatre (1979)
  (ROBERT W.CORRIGAN)
- LE PETIT LAROUSSE EN COULEURS
  (1995)

UNESCO
CAMBODIA

First Printing Sponsored by
UNESCO/Japan Funds-in-Trust
January 2002
500 Copies